

Дім сад город

4

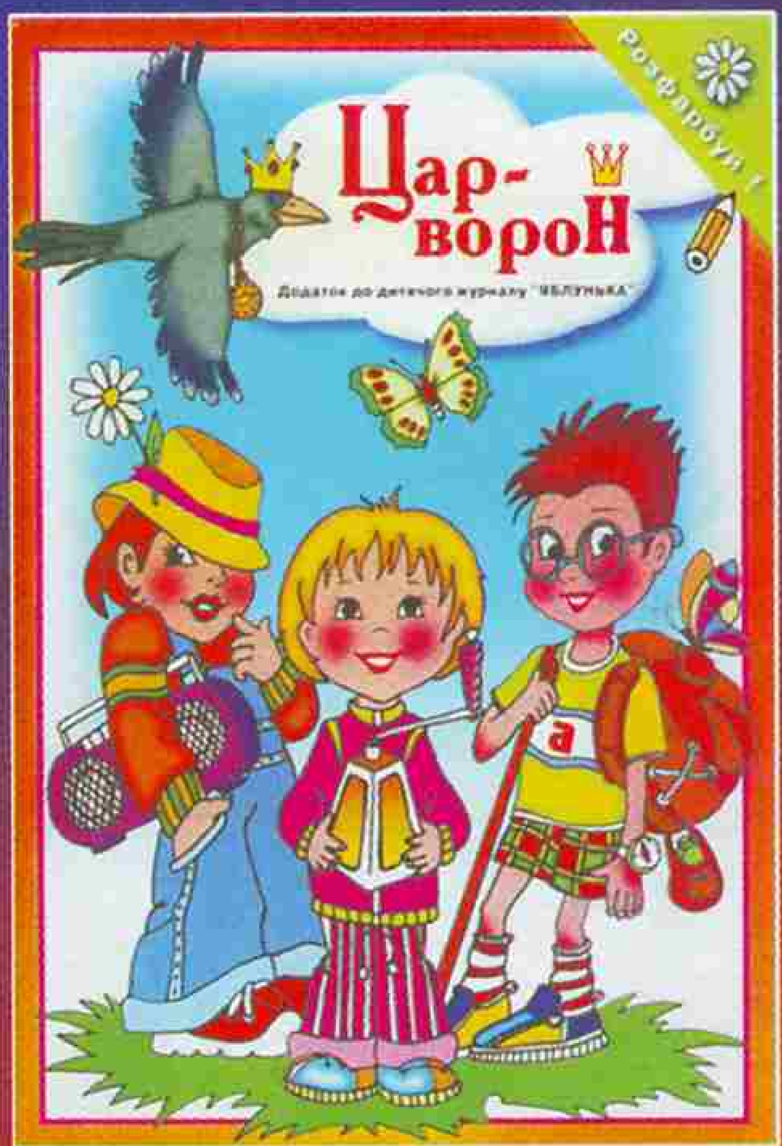
2003

Щоб мати гарантовані врожаї картоплі

Яким саджанцям віддати перевагу?

Відповідальний період – розпускання бруньок

Розведення цесарок

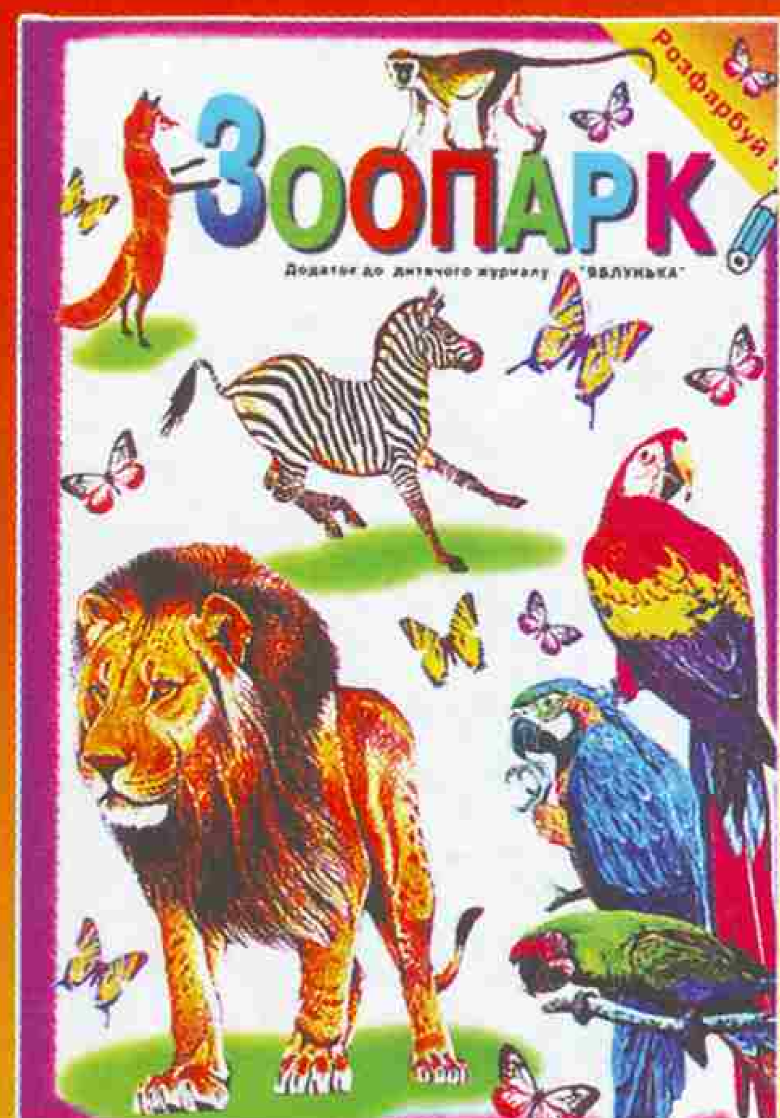

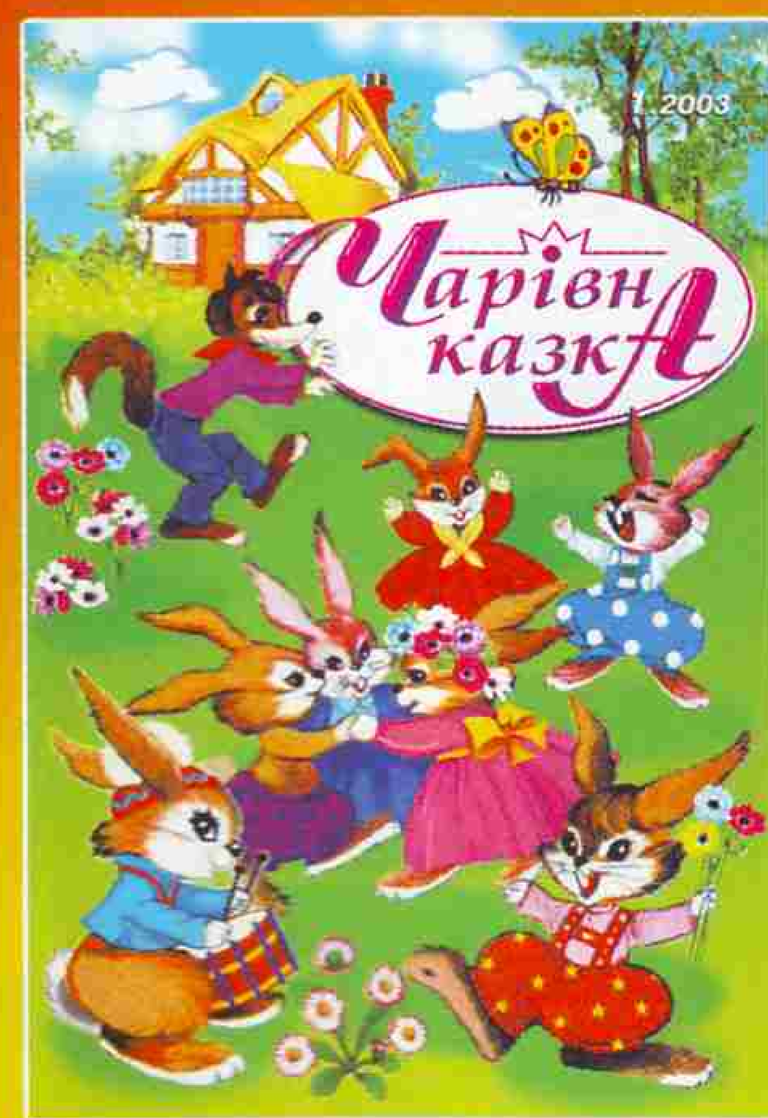

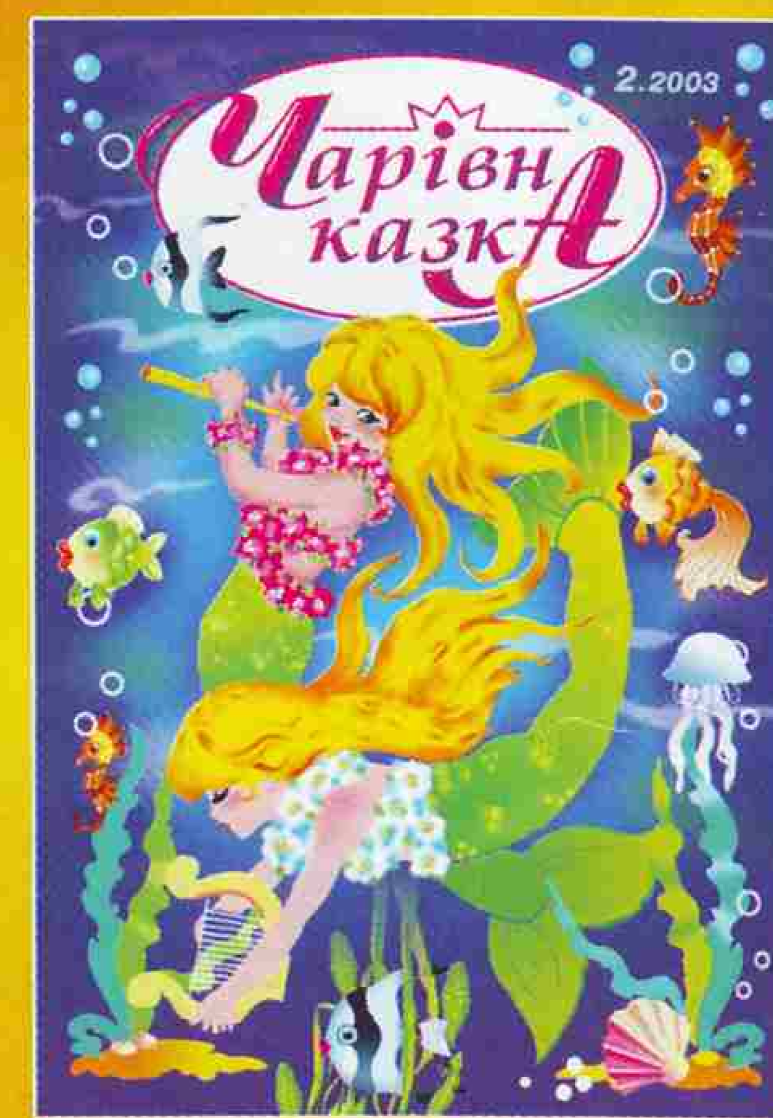

Чарівна казка

“Чарівна казка” — маленьким чарівникам!

Любий друже! “Чарівну казку” з любов’ю і натхненням створили для тебе наші найкращі художники. Спробуй розфарбувати малюнки з “Чарівної казки”, і вона відразу зміниться та заграє всіма кольорами веселки. Як добрий чарівник, ти створиш свою “Чарівну казку” — барвисту, яскраву, неповторну!

Журнал «Чарівна казка» проводить конкурси малюнків та безкоштовні лотереї для своїх передплатників. Взявши участь у лотереї, ти можеш виграти цікаві казки з барвистими малюнками, ігри, книжки-розмальовки та приз для батьків.

Найкращі маленькі художники одержать приз від «Чарівної казки», а їх малюнки будуть розміщені у журналі.

Журнал-розмальовку “Чарівна казка” можна передплатити у кожному відділенні зв’язку за індексом 01220. Передплатна ціна на півроку —4 грн. 98 коп.

За індексом 21870 можна передплатити комплект журналів “Чарівна казка” та “Яблунька” з пільговою знижкою. Передплатна ціна на півроку — 11 грн. 13 коп. Журнал “Яблунька” — розважально-пізнавальне видання для дошкільнят і школярів, запросить тебе у таємничий та захоплюючий світ природи.

“Чарівна казка” чекає на тебе !

Усі журнали-розмальовки з веселими віршами, казками та оповідками, які ти бачиш на цій сторінці, можна придбати в редакції або замовити післяплатою.

Редакційна ціна 1 прим. — 1 грн. 00 коп. Ціна повного комплекту журналів-розмальовок — 7 грн. 00 коп. (за 8 прим.). Замовлення приймають на суму не меншу від 5 грн. Поштові послуги сплачує замовник. Звертайтеся: «Чарівна казка», пр. Гагаріна, 17-а, Київ-94, 02094. Тел. (044) 552-94-60.

"Наші лимони іноді важать до 1 кілограма...».
Іринка Кузьмова,
м. Дунаївці, Хмельницька обл.

Дорога редакціє журналу «Дім, сад, город»! Завдяки вашому журналу у нашій садибі з'явилися прекрасний фруктовий сад і багато гарних рослин. Серед них стевія медова і кімнатний лимон. На фото наша онучка Вероніка. Вона, розглядаючи малюнки у журналі, вивчила майже всі овочі і фрукти.
С.В. Оліярник,
с. Зубра, Львівська обл.

Фотоконкурс

Шановна редакціє журналу «Дім, сад, город»!

Ми декілька років вирощуємо гриби гливу, статтю про яку ви друкували у "ДСГ" №12 за 1998 рік. Щоразу, коли виростають гриби-рекордсмени, ми їх фотографуємо на пам'ять.

У нас були грона масою 0,8, 1,4 , 3,2 кг і от нарешті, перепробувавши багато штамів, ми виростили нашу "королеву" масою 4,2 кг і сфотографували її з донечкою Євгенією.

З повагою сім'я **Ковалів,**
с.Єлізарове,
Дніпропетровська обл.

Доброго дня, шановний «Дім, сад, город»!

Ваш журнал ми передплачуємо від початку його заснування, з 1989 року. І на його сторінках знаходимо багато цікавого і мудрого. Ми із задоволенням розглядаємо знімки з "Фотоконкурсу" і вирішили надіслати своє фото.

Ось які опеньки виросли на пеньочку у нашій садибі! Такі і в лісі не завжди знайдеш. Доглядав за ними мій батько і малий синок Богданчик.

Бажаємо вам, шановні працівники редакції, подальшого процвітання. Успіхів вам та натхнення!

З повагою
Неля Солодун,
м.Красилів,
Хмельницька обл.

Дім • сад • город • 4

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець – КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

Мій улюблений овоч — помідор

Без перебільшення, помідори — найпопулярніша овочева культура і тому не випадково про них так багато пишуть. Кожний власник присадибної ділянки хоче вирощувати сорти, які дають високий урожай смачних і гарних плодів, стійкі до хвороб, невибагливі в догляді, універсального призначення. Але не всі мають достатньо знань і досвіду, щоб зробити правильний вибір. Багато років я захоплююся аматорським овочівництвом і садівництвом. Вирощую понад 20 сортів суниць (у тому числі Брайтон, Референта, Диво Лихоносова та ін.), смородину, ожину, малину. Найулюбленіший мій овоч — помідори, велику колекцію яких я зібрала і випробувала, а тому хочу поділитися досвідом з читачами журналу "Дім, сад, город".

Помідори вирощую і у відкритому, і в закритому грунті. На агротехніці не буду спинятися, про неї достатньо написано, натомість розповім про найкращі, найцікавіші (як на мою думку) сорти з моєї колекції.

Найпершими достигають надранні сорти, вони низькорослі, встигають віддати врожай до масового спалаху хвороб, особливо фітофторозу. З надранніх першим достигає Ефемер — він поза конкуренцією. Урожайність — до 4 кг з куща, плоди масою 70—110 г, сорт швидко формує урожай — протягом 8—12 днів.

Особливо цінний сорт Тайяна (Японія) — один із найкращих у цій групі. Він не тільки дуже ранній і врожайний, а ще й вельми декоративний. Листя подібне до морквяного і сплутати його з іншими сортами неможливо. Кущ компактний, мало розгалужений, листя не закриває плодів від сонця. Вони великі, вирівняні, червоні, масою до 200 г.

Гарні і надійні сорти Персей, Володимир Висоцький, Моравське диво, Рожевий жемчуг. Дуже декоративний, високоурожайний і оригінальний сорт — Виноградний. У нього високий, багатостебловий кущ (потрібно нормувати кількість стебел, інакше він надто загущується), який на шпалері утворює суцільну стіну висотою до 3 м з гронами, як у винограду, по 10—18 плодів масою 5—7 г. Його дуже люблять діти. Використовується для консервування і прикраси різних страв. Своєю оригінальністю приваблює всіх.

Садовий восторг — високорослий урожайний сорт середнього строку достигання з овальними чорними плодами масою 90—110 г. Один із найсолодших і смачних сортів.

Купіте — високорослий, родить гронами вирівняних, круглих, рожевих плодів до 100 г, які достигають по ярусах майже одночасно.

Красиві й смачні сорти з великими рожевими плодами у таких сортів: Рожевий велетень (700—1000 г), Юсупівські (350—500 г), Ведмежа лапа (500—800 г).

Привабливо виглядають червоні з жовтими смужками плоди сорту Тигрові, до того ж вони напрочуд смачні.

Дуже смачні, м'ясисті, схожі на перець, красивої форми, з малою кількістю насіння плоди у високорослого (до 1,5 м) сорту Перцевидні. Їх зі столу беруть одними з перших.

Заслуговує на особливу увагу сорт Лікувальний. Він пізній, високорослий (до 3 м), плоди — сливки жовтого кольору, масою 100 г. Приваблює надзвичайно висока врожайність, лежкість плодів (до двох місяців). А головна особливість сорту — те, що він виводить з організму солі, радіонукліди і тому особливо корисний для чорнобильців та хворих на ревматизм, поліартрит тощо.

Сорти Де Барао (червоні, рожеві, жовті) мають високі смакові якості, стійкі до хвороб і надійні. Вони високорослі.

Чудові сорти Феодосія Макаровича Тарасенка: Гібрид 2, Надія, Комбітомат, Ювілейний Тарасенка, Гібриди 1, 6, Подарунок Поліссю. Це справжня знахідка для овочівників—аматорів. Але неперевершений серед них сорт, який викликає захоплення не лише в аматорів, а й у професіоналів, — це Гібрид 2. Він уже більше 20 років є найпопулярнішим серед високорослих сортів помідорів. У привабливих, округлих, з красивим носиком гронах від 12 до 35—40 плодів. Висота рослин — до 3,5—4 м, урожайність — до 25 кг з куща (за належної агротехніки). Чарівний сорт Надія має оригінальні, видовжені, з носиком, червоні плоди у гронах по 20—40 шт. Висота рослин — до 4 м, урожайність — до 30 кг з куща. Справді, окраса ділянки.

Усі сорти Ф.М.Тарасенка не тільки високоврожайні, а й стійкі до хвороб, особливо до фітофторозу.

А кому не хочеться поласувати свіжими плодами помідорів за новорічним столом чи на початку весни? Для цього слід вирощувати так звані лежкі сорти, які зривають пізно восени зеленими, а достигають вони під час зберігання лише через 3—6 місяців залежно від сорту й умов зберігання, не втрачаючи смакових якостей. Це Жираф, Шекель, Лонг Кіпер, Лунгутор, Лимон-ліана, Санта Клаус, Зимове диво та ін. Зберігають плоди у добре провітрюваних приміщеннях за температури 10—15°С, причому чим вона вища, тим швидше достигають помідори. На зберігання їх складають у ящики в один—два шари, можна перекласти папером, тільки не заносьте у погріб, бо за 20—30 днів їх знищить фітофтора.

Слід відзначити також надзвичайну різноманітність плодів: за масою — від 5 г (Виноградні) до 1 кг і більше (Червоний гігант, Рожевий велетень). А яка гама кольорів! Крім червоних і рожевих, є ще білі (Снігова грудка), жовті (Лимон-ліана), оранжеві (Золота бурулька), чорні (Чорний Ефіоп, Садовий восторг), сині (Синій), зелені (Зелений, Смарагдове яблуко), смугасті (Тигрові). І помиляються ті, хто вважає, що кольорові помідори вирощують тільки для декоративних потреб. Вони мають ті ж властивості, що й червоні, а за деякими показниками навіть перевершують їх.

Це лише деякі з моїх улюблених сортів, адже їх так багато, що про всі неможливо розповісти. Якщо когось щось зацікавило або виникли запитання — пишіть, тільки вкладайте заадресований на своє ім'я конверт. Тож вибирайте, і врешті знайдете саме те, що вам потрібно. Буду рада допомогти.

В.І.Білоус,
вул. Фонтанна, 11, с. Лабушне,
Кодимський р-н, Одеська обл. 66033

Ранні помідори на вузьких грядках

Кожний городник бажає одержати достиглі плоди помідорів щонайраніше. Для цього виведено ранні сорти, перший врожай яких достигає через 85—100 днів (а то і раніше) після появи сходів. Детермінантні (низькорослі) сорти найшвидкостиглі, з обмеженим ростом, велика кількість їхніх плодів встигає достигнути до початку поширення фітофтори. Перше суцвіття у них закладається над 5—7-м листком, наступні — через один, рідше два листки. Після утворення 2—3 суцвіть верхівка кожного розгалуження закінчується суцвіттям або листком, чим і обмежується подальший ріст. Ще одна слабка хвиля росту виникає після достигання значної частини плодів на головному стеблі. Висота цих рослин, як правило, не перевищує 1 м.

Рослини формую у два стебла, залишаючи пасинок під першою китицею і три стебла з двома нижніми пасинками під другою. Під тиском плодів стебла нахиляються до грунту. Щоб запобігти цьому, в середину куща вбиваю кілок, до якого підв'язую рослини.

Я вирощую і маю насіння сортів помідорів, здатних давати значний урожай на підвіконні або на балконі: Мінгабел, Крайова, Сонечко, Червоний капелюшок тощо. Сорт Москвич штамбовий, компактний, висотою до 50 см, не потребує пасинкування. Плоди круглясті і плоско-круглясті, гладенькі, червоні, масою до 40—50 г. У них відмінні смакові якості. Червоні плоди повністю вкривають кущ. Сорт цінується за ультраскоростиглість та стійкість рослин до знижених температур.

У відкритому грунті вирощую такі сорти: Для всіх, Таміна, Австралійський ранній, Дорогоцінний ранній, Дорогоцінність, Фініш, Чорний сабсан, Сніжно-білі, Білецький, Зорінь, Дніпровські зорі, Тайяна, Промінь, Ісіо-сан, Барон Солемахер, Мустанг, Сюр-те, Витязь, Руслан, Універсальний Кульчицького, Морквяний, Прогрес, Київський ранній. Хотілося б привернути увагу читачів до деяких сортів.

Світанок. Плоди достигають через 76 днів після появи сходів. Кущ заввишки до 60 см, середньооблиствений. Плоди сплющено-круглясті, гладенькі, червоні, із зеленою плямою на початку плодоніжки, масою 70—90 г, дуже смачні.

Білий налив. Від появи сходів до збирання першого врожаю минає 80 днів. Плоди круглясті й плескато-круглясті, червоні, гладенькі, слаборебристі, великі, масою до 130 г, доброго смаку. Сорт урожайний, плоди достигають дружно. Помідори відносно стійкі до розтріскування і до знижених температур.

Дубок. Строк від появи сходів до збирання першого врожаю — 85 днів. Висота куща — до 90 см. Плодоношення рясне. Плоди червоні, круглясті, дуже щільні, масою 100 г. Сорт стійкий до фітофтори.

Кременчуцький. Від появи сходів до збирання першого врожаю потрібно 77 днів. Висота куща — до 80 см. Плоди гладенькі, червоні, овально-сплющені, середньою масою 270 г, добрих смакових якостей, салатного призначення.

У багатьох городників виникають питання, пов'язані з агротехнікою вирощування. Тут є важливі тонкощі, про які слід пам'ятати. Я сію насіння у холодний парник 17, 18 і 22 березня. Це найсприятливіші для сівби дні у березні. Розсаду висаджую у відкритий грунт після 10 травня, коли мине загроза заморозків. Помідори доцільно вирощувати на вузьких грядках. Ширина такої грядки — 55 см, довжина довільна. Безпосередньо перед висаджуванням розсади на грядку вношу перегній (по одному відру на 1 м^2) і перекопую. Ретельно вирівнявши грунт з обох боків грядки, нагортаю валики висотою 10 см так, щоб відстань між ними була 40 см. Через кожні чотири метри грядки роблю перемички висотою 10 см. Валики необхідні для поливання. Після першої вузької грядки через 1 м роблю другу, і так далі. У міжряддя перегній не вношу, вони також ніколи не перекопуються й не поливаються.

Помідори висаджую у шахматному порядку, з боків грядки біля валиків, на відстані 40 см один від одного. Відразу після висаджування на середину грядки, між рослинами, вношу по 10 г карбаміду на погонний метр і поливаю. У грядку наливаю воду з шланга доти, доки вона по всій площі не підніметься на 5—7 см. Щоб одержати велику кількість плодів, потрібна міцна коренева система. Для її створення перші пасинки не виламую,

даю їм відрости якнайдовше, обриваю з них листя, прихиляю до землі і прикопую шаром грунту 10—12 см. Прикопані пасинки дуже швидко йдуть у ріст і через місяць їх уже важко відрізнити від основної рослини за висотою, а пізніше — за кількістю плодів. Рясне плодоношення починається близько біля грунту.

Після висаджування розсади обробляю її будь-якою системною отрутою, наприклад, оксихомом, і через 10—12 днів повторюю обробку. Системними отрутами можна обприскувати помідори тільки 2—3 рази до цвітіння. Після початку цвітіння й до вересня використовую лише отрути контактної дії, наприклад, хлорокис міді. Рекомендується обробляти через кожних 10—12 днів, але за сухої погоди кількість обробок зменшується.

Необхідно стежити за тим, щоб кущі не загущувалися, бо це призводить до застою повітря, коли навіть декількох крапель роси вистачає для розвитку фітофтори. Спочатку виламую нижнє листя і пасинки. Після зав'язування плодів на першій китиці обриваю все листя, що росте під нею. Коли зав'яжуться плоди на другій китиці, обриваю листя, яке росте під нею, і так далі. Одночасно з кожним поливанням підживлюю рослини невеликими дозами мінеральних і органічних добрив. З початком плодоношення не підживлюю азотними добривами, оскільки вони знижують стійкість рослин до фітофторозу. За такої агротехніки волога і поживні речовини постійно перебувають у зоні активного росту коріння, а це забезпечує швидкий ріст і формування високих урожаїв.

Шукаю сорт Бійська роза, у кого є — згоден обмінятися на інші сорти.

В.В.Беспалов,
вчений агроном-плодоовочівник
вул. Васляєва, 4–а, кв. 102,
м. Миколаїв, 54018
тел. (0512) 22–95–27

Щедра грядка

З одного куща розсади — три рослини

Хочу поділитися з читачами простим способом збільшення кількості кущів помідорів на присадибній ділянці. Його запропонував мій племінник Романчук Олексій, студент Миколаївського аграрного університету, майбутній агроном.

Розсаду помідорів ми вирощуємо в стаканчиках з-під сметани, попередньо пропікірувавши її з ящика. Потім, під час висаджування у відкритий грунт, видаляємо рослинки із стаканчика разом з грудкою землі. Розсада приживлюється швидко і на 100 %.

Коли в пазухах гілочок утворюються пасинки, ми їх відламуємо і ставимо в банки з водою. Через кілька днів на кінцях цих пасинків утворюються корінці. Пересаджуємо їх у відкритий грунт, попередньо добре його зволоживши, або в дощову чи хмарну погоду. З одного куща розсади можна отримати 3—4 кущі. Можливо, хтось також зацікавиться цією технологією, спробуйте.

Т.В.Лубянова, _м. Миколаїв_

Сорис — нова зернова культура

Неодноразово мені доводилося чути як від аматорів, так і від досвідчених агрономів про те, що нова культура сорис — гібрид сорго з рисом. Дехто стверджує, що це гібрид сорго із соєю. Але насправді в цих рослин різні хромосоми, і тому схрестити їх неможливо. Щоправда, вчені різних країн намагалися це зробити, але так нічого й не вийшло, просто у цієї новинки співзвучна назва: сорго рисове.

За поясненнями я звернувся у Дніпропетровський інститут зернового господарства до кандидата сільськогосподарських наук Анатолія Григоровича Троценка. Він багато років займається селекцією сорго і створив декілька сортів та гібридів харчового сорго. Під його керівництвом виведена нова гібридна лінія харчового сорго, де гібриди першого покоління дають до 80 ц зерна з гектара.

Сорис створено в Молдавському інституті кукурудзи і сорго під керівництвом Георгія Андрійовича Морару способом добору і гібридизації хлібних сортів сорго. І ніякий рис чи соя не брали участі в цьому. У світі налічується 40 видів зернових груп сорго. Коли розпався Молдавський інститут кукурудзи, перспективний вид сорису передали для удосконалення херсонським селекціонерам, які назвали вже відтворений сорт — Оксамит. Займаються сорисом і в Одеському інституті, але свої гібриди називають не сорис, а сориз. Наукова назва — сорго рисозерне, Sorqhum orysoiduml.

Крім Оксамиту, є ще сорти Порубень-6 та Одеський-302. Це справжня знахідка для сільського господарства. Адже сорис росте і забезпечує добрий урожай там, де пшениця взагалі не може рости. Це посухостійка, невибаглива до грунту рослина. Середня врожайність — 30—40 ц/га.

Новий вид сорго поширюється на полях фермерів і городників-аматорів. Особисто я вже два роки вирощую цю культуру і дуже задоволений врожаями. З одного зернятка виростає цілий кущ стебел, схожих

Нещодавно, розмовляючи із знайомою, яка декілька років тому виїхала на постійне місце проживання до США, серед багатьох привілеїв життя за океаном звернув увагу на одне її речення: добре, мовляв, що овочів і фруктів не потрібно консервувати, у будь-яку пору року все можна придбати у свіжому вигляді в магазині. Я замислився і не без гордості відмітив про себе, що у мене також майже всі овочі й фрукти, які ростуть на городі, зберігаються свіжими у погребі.

Морква, буряки, капуста — не дивина в погребах, їх побачиш у кожного городника. А от помідори, кавуни, дині та ще й свіжі огірочки зберегти всю зиму і похвалитися ними перед сусідом — це вже справжнє диво й успіх. І тут важливо знати секрети зберігання овочів та правильно підібрати не тільки пізній сорт, а й вдалу агротехніку вирощування, щоб у доб-

на кукурудзу, що дає до кілограма чудового зерна. Його із задоволенням поїдає домашня птиця, а сорисові крупи і борошно використовують для харчування людей. Зелену масу поїдають корови, кози, вівці, кролики і нутрії.

Освоїти вирощування сорису може кожен бажаючий, адже багато людей вирощують сорго для віників, тільки сіяти його треба рідше, з відстанню приблизно 40 см між кущами. Висівають його в ті ж строки, що й кукурудзу (орієнтиром може слугувати цвітіння абрикосів у вашій місцевості). А якщо точніше, це збігається з прогріванням землі на глибині 10 см до 10—12° тепла.

Коли я вперше одержав заповітні 10 зерняток сорису, хотів, щоб усі вони виросли і дали врожай. Вирощувати новинки для мене звична справа. Адже часто буває: насіння дістав, а технології вирощування — ні, от і доводиться дбайливо плекати рослини, щоб виросли здоровими й міцними. Протягом вегетаційного періоду тричі підживлював їх, вперше — у фазі трьох—чотирьох листків аміачною селітрою з розрахунку 30 г на 10 л води. Виливав під кожен кущик півлітровий кухоль розчину. Друге підживлення зробив розведеним коров'яком у співвідношенні 1:10, коли рослини мали висоту 25 см; третє — у фазі викидання волоті — суперфосфатом та нітроамофоскою з розрахунку по 35 г на цебро води. Усі підживлення проводив у вечірній час, а вранці розпушував грунт. Звичайно, після такого догляду одержав відмінний урожай виповненого зерна. У польових умовах ніхто так не дбає про сорис, та цього й не потрібно. Ця рослина здатна ефективно використовувати поживні речовини з грунту і може давати на бідних землях задовільний урожай. Головна умова під час вирощування — щоб не було поблизу інших видів сорго, тому що вони перезапилюються.

Достигання зерна починається в серпні і закінчується у вересні. На домашньому городі можна збирати урожай вибірково, адже навіть на одному кущі зерно достигає не одночасно. Стиглі волоті я зв'язую в снопики і розвішую для просушування. Обмолочувати їх нескладно: досить покласти мітелки в мішок і потоптати ногами чи побити ціпком. На відміну від віничкового сорго, це насіння висипається швидко. Провіяне зерно варто зберігати в мішках з тканини, щоб забезпечити доступ повітря.

Під час вирощування сорису я ніяких хвороб на ньому не помітив.

Що готують із сорису?

Гібрид рисового сорго — відмінна круп'яна культура. Сорисові крупи містять багато цінних і корисних для людини речовин: білки, жири, вуглеводи, вітаміни і мінеральні солі, а також незамінні амінокислоти.

Страви з них добре поєднуються з усіма видами овочів, м'яса та риби. Їх дуже багато і будь-яка господиня може приготувати за своїм розсудом з сорису усілякі каші, зрази, котлети, млинці, пудинги, запіканки, пиріжки, супи тощо. А вихід спирту з сорису набагато більший, ніж із пшениці, тому спиртзаводи охоче купують його. Нині в наших магазинах крупи і борошно з сорису бувають у продажу дуже рідко, але, маючи власне зерно, легко зробити їх самому стародавнім способом у ступі або на будь-якій крупорушці чи млині.

Перед приготуванням страв з сорисових круп треба їх ретельно промити і для швидкого розварювання бажано намочити у воді на кілька годин з розрахунку 1:2. Для деяких страв кращі підсмажені крупи.

Якщо хтось з читачів зацікавився цією культурою, можу поділитися невеликою кількістю насіння. Для відповіді обов'язково надсилайте підписаний конверт.

Володимир Іванович Удод,
вул. 50 років СРСР, 12, м. Новомосковськ,
Дніпропетровська обл., 51205
Фото автора

Свіжі овочі — протягом усього року

Капуста із закладеним у неї огірочком.

рому стані закласти городину на зимове зберігання.

Про агротехніку вирощування і зберігання фіголистого гарбуза я писав у журналі "Дім, сад, город" № 2 за 2001 рік. Тільки зауважу, що тут важливо правильно добрати сорт (їх дуже багато) для споживання в свіжому вигляді. А зберігається цей гарбуз два і більше років. У цьому переконався не тільки сам, а й наші читачі, позитивні відгуки від яких надходять у листах на мою адресу.

Щодо агротехніки вирощування і зберігання пізніх помідорів теж багато пишуть останнім часом. Тому немає сенсу детально на цьому зупинятися. Справді, помідори сортів Шедевр-1, Шедевр-2, Подарунок осені, Жираф зберігаються всю зиму і мають чудові

смакові якості та гарний товарний вигляд на початку весни.

Баклажани сорту Меланзана (масою — до 1,5 кг) — чемпіон щодо тривалості зберігання. Лежать аж до січня, не втрачаючи поживних та смакових якостей. Дуже приємно взимку підсмажити на сковорідці порізані шматочками баклажани (їх навіть чистити не потрібно — така властивість сорту).

Є у мене й антильський огірок (ангурія). Зберігається більше року. Ця екзотична рослина формою нагадує їжачка із зеленими шипами.

Огірочок, що перезимував у капустині.

А ось виростити справжній огірок — це вже мистецтво, яке потребує не тільки знань, а й деяких хитрощів. Вирощую його у звичайній … капусті. Так, не дивуйтеся! У ніч перед Різдвом я дістаю із прохолодного погреба декілька головок, обережно розгортаю кожен листочок, який потім використовую на смачний салат і, дійшовши до останніх листочків, дістаю духмяний зелененький огірочок.

Здивовані гості, переглядаючись один з одним, не можуть збагнути цього дива, схожого на фокус. І з їхніх вуст лунає тільки одне запитання: як він (огірок) туди потрапив? А сталося це не зовсім несподівано. Для цього я підбираю пізні сорти білоголової капусти, як от: Лангедейкер, Тюркіс, Ярославна, Харківська зимова, Амагер; годяться й червоноголова, Снігова куля, Топаз.

Головне — щоб вони зберігалися довго, а городник сам мусить вибрати сорт, який для цього більш придатний, враховуючи кліматичні умови. У міжряддях саджаю цибулю. Вибравши її, висаджую пізні сорти огірків. Головне — щоб маленькі зав'язі огірочка, не відриваючи огудиння, покласти в листки під час формування головки капусти і тоді, як говорив відомий політик, "процес пішов"…

Листки головки капусти дбайливо обгортають маленький огірочок. Росте він, росте й капуста, немов рідна матінка, все покриває й покриває свого "підкидного синочка" ніжним покривалом своїх листків. Тепер не має значення, що ці дві рослини із різних ботанічних родин. Рости їм разом, щоб потім, серед холодної зими, порадувати людей приємним смаком, нагадати про спекотне літо.

Зберігаю капусту в погребі роками перевіреним способом. Температура повітря має бути від 0°С до +2°С, вологість — не нижче 95%. Для тривалого зберігання капусту закладаю з трьома або чотирма покривними зеленими листочками. Якщо капусти небагато, зберігаю з корінцями. Зв'язую по два качани за корені і підвішую під стелею. Велику кількість капусти закладаю в поліетиленові мішки (по 12—15 шт.), герметично закупорюю, попередньо загорнувши головки в папір. Мішки ставлю на полички.

Ми поки що живемо не в заможній країні з супермаркетами із свіжими овочами протягом усього року. Та й більшості із нас це задоволення, на жаль, не по кишені. Але кожен городник має можливість виростити й зберегти вищезгадані овочі. Зробити маленький і приємний подарунок собі та близьким у холодну зимову завірюху. А запах дині, помідора і свіжого огірочка на столі нагадає чарівний липневий вечір…

Олександр Кріпак,
учений-агроном,
с. Мишурин Ріг,
Дніпропетровська обл.

Мені вдалося вирішити проблему одержання сталих урожаїв картоплі тоді, коли я скористався досвідом городника-аматора Юрія Хвастунова. Ця людина за професією далека від сільського господарства, він фотохудожник, але має великий стаж вирощування картоплі на Сумщині, цікавиться багатьма науковими розробками. За основу своєї агротехніки Хвастунов взяв спосіб садіння картоплі за В.А.Булановим, російським селекціонером, і застосував у себе на дачі, дещо вдосконаливши його.

Схема садіння проста, під шнур, з нагортанням гребенів з обох боків (див. рис. 1, фото 1,2). Глибина загортання бульб — 6—8 см. Зверніть увагу на те, які чисті, доглянуті насадження. Зручно прополювати, обприскувати, удобрювати тощо. А це на 30—40 % гарантує успіх. Розміщення насаджень — з півдня на північ, що дуже важливо для належної інсоляції рослин.

Дехто може запитати: а чи потрібно так ретельно обробляти ділянку? Впевнений, що чистота і порядок забезпечують добрий ріст і розвиток рослин, захист їх від хвороб, а відтак сприяють підвищенню врожаю.

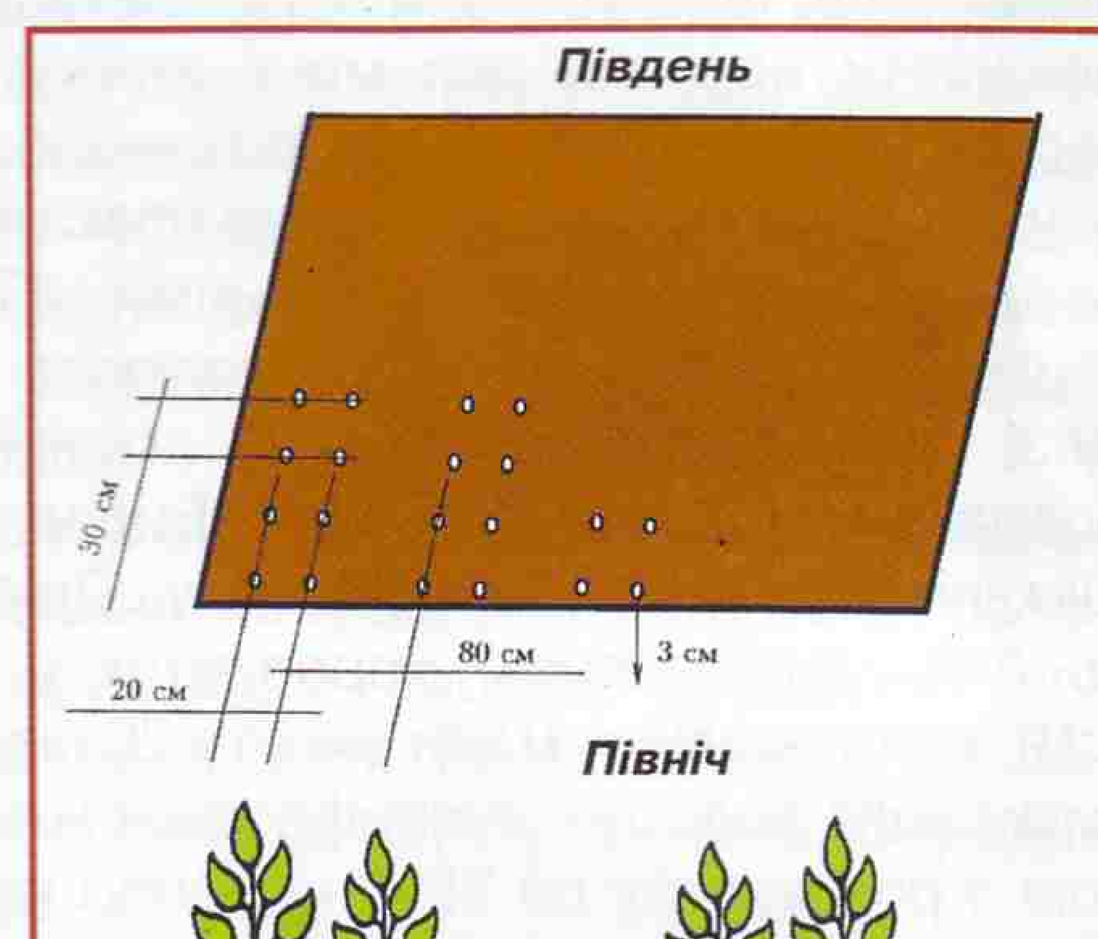

Рис. 1. *Схема розміщення картоплі за Булановим.*

Фото 1. *Картопля після першого підгортання.*

Щоб мати гарантовані врожаї картоплі

Фото 2. *Картопля після другого підгортання.*

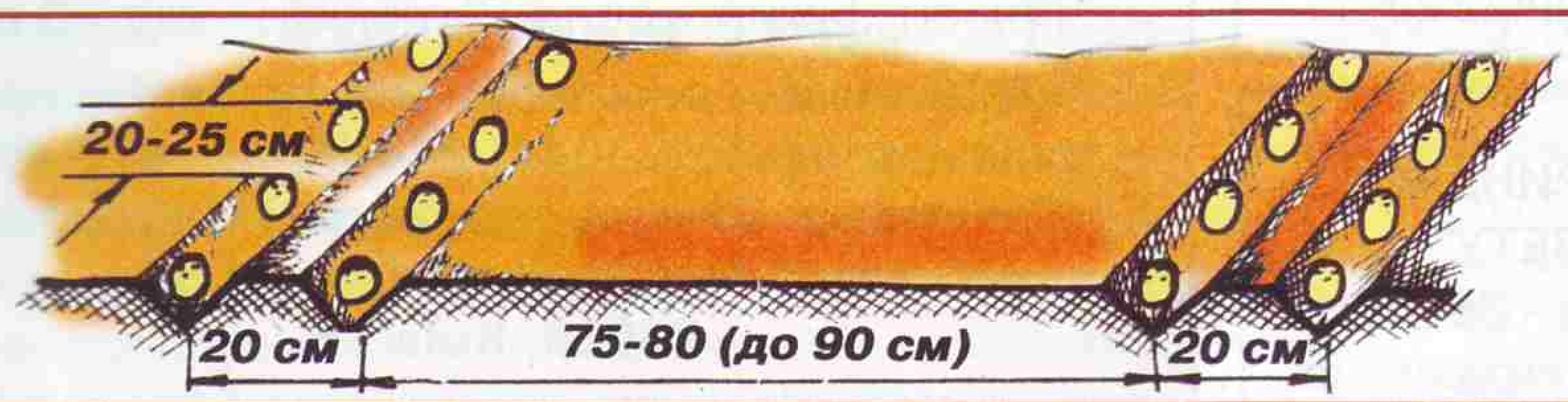

Рис. 2. *Укладання бульб.*

Одна з важливих складових агротехніки — підготовка садивного матеріалу. Якщо витримати бульби перед садінням у теплі й на світлі протягом 1,5 місяця, матимете в кущі по 4—5 стебел. А коли застосувати стимулюючі надрізи і півторамісячну яровизацію, кількість стебел зростає до 8,9—11,12 (рис. 3, 4, 5).

Усі надрізи й розрізи слід виконувати продезінфікованим у марганцівці ножем, щоб запобігти загниванню бульб. Недбалість тут неприпустима. Якщо садивного матеріалу недостатньо, найприйнятніший поздовжній розріз бульб (рис. 6). Під

Рис. 3. *Стимулюючий надріз на бульбі.*

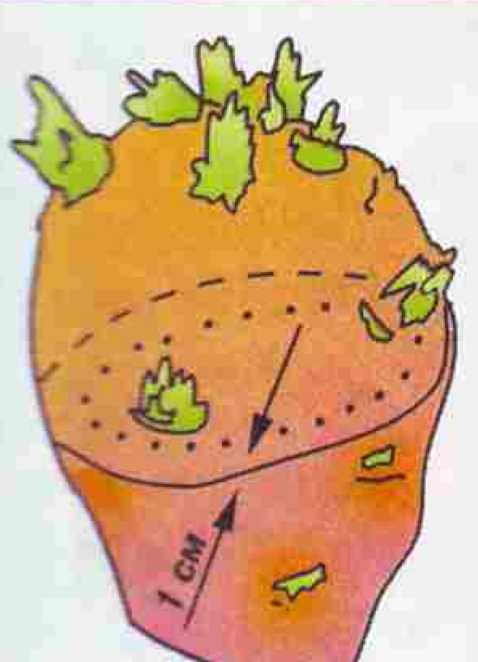

Рис. 4. *Кільцевий стимулюючий надріз по периметру бульби.*

час півторамісячної яровизації на зрізах утворюється захисний корковий шар (перидерм). Бажано і розрізи, й надрізи присипати деревним попелом.

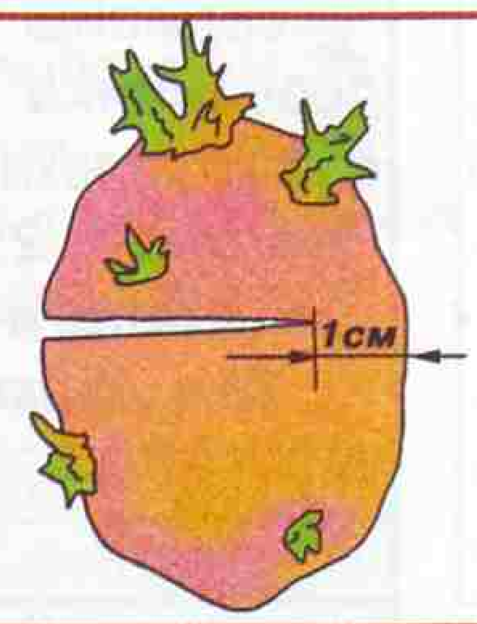

Рис. 5. *Стимулюючий розріз.*

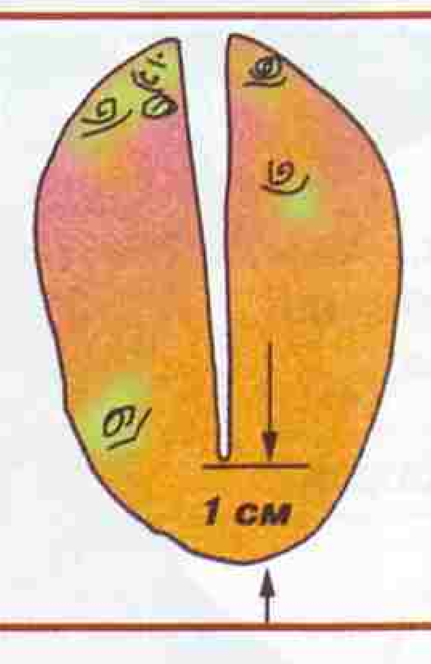

Рис. 6. *Поздовжній розріз з подальшим відламуванням.*

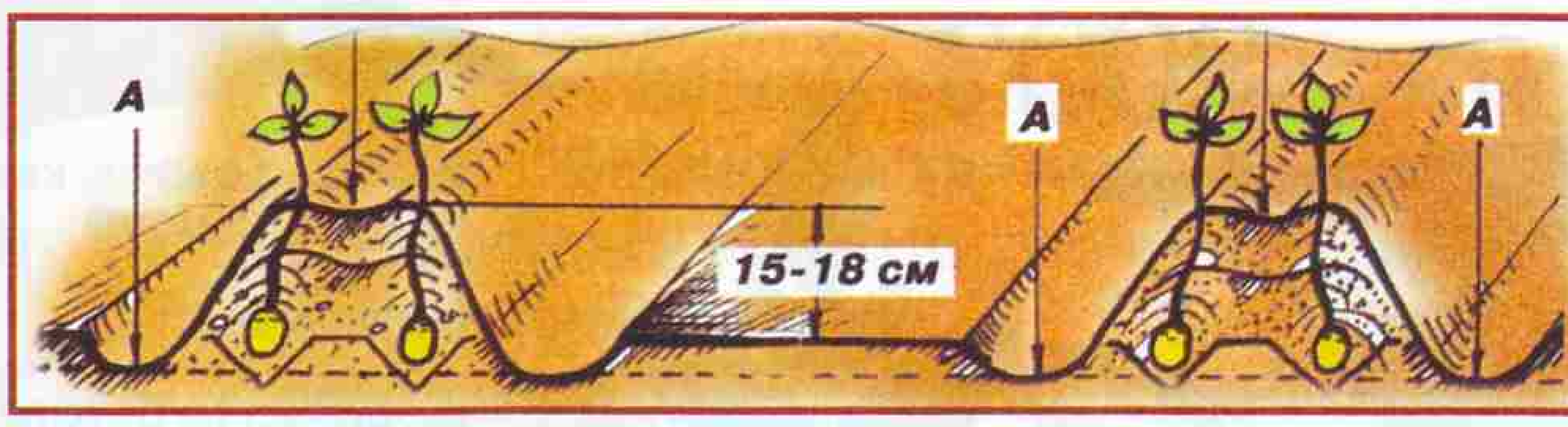

Рис. 7. *Перше підгортання.*

Рис. 8. *Друге підгортання.*

Дуже корисно до початку яровизації або в процесі її проведення час від часу обприскувати бульби стимулюючими препаратами типу потейтін (один раз) і вдруге — хлорокисом міді, марганцівкою, в міру потреби зволожувати їх.

Мені здається, нікого не треба переконувати в тому, що ретельно підготовлені таким чином бульби дадуть сходи на тиждень раніше, отож встигнуть зміцніти до появи колорадського жука та заморозків.

Перше підгортання роблять "з головою", щоб захистити сходи від ранніх заморозків та уберегти від жуків, якщо вони з'являться рано (рис. 7).

Вдруге підгортають у загальноприйняті строки, тобто після дощів, аби зберегти вологу. Це дуже важливо для зав'язування бульб, адже відомо, що за недостатньої вологості картопля не росте, столони не розвиваються, а при перегріванні часто виростають виродливі бульби. Ось чому гребені під час другого підгортання мають бути великими, не пересихати і не перегріватися, бо саме в них формується основний урожай (рис. 8).

Розмова про агротехніку вирощування картоплі була б не повною, якби ми не розповіли про удобрення під час садіння бульб. На дно ямки треба покласти по жмені перепрілого гною і деревного попелу. Бажано перед садінням протягом 5—10 хвилин потримати бульби в розчині стимуляторів: марганцівка + мідний купорос + сечовина + мікроелементи (слабкої концентрації).

Викопавши восени картоплю, слід подбати про озеленення садивного матеріалу за помірної температури, освітлення і вологості. Якщо дотримуватися такої агротехніки вирощування картоплі, сорт не відіграватиме вирішальної ролі. Поганої картоплі не буває — бувають недбалі господарі.

Микола Власов,
вул. Сумська, 65, с. Великий Бобрик, Краснопільський р-н, Сумська обл., 42442

Книга — поштою (післяплатою)

Виготовлення ковбас та м'ясних продуктів
Технологія переробки риби
Присадибне і любительське рибальство
Корова в господі
Обробка молока, виготовлення молочних продуктів у домашніх умовах
Вирощування і розведення курей
Кінь у присадибному і фермерському господарстві
Присадибне бджільництво
Присадибне картоплярство
Вирощування грибів у присадибних і домашніх умовах
Овочі на вашому городі

Ціна — 4 грн.

Сорти картоплі

Ціна — 3 грн. 50 коп.

Хутрові звірі
Кролі в господі
Нутрія
Шиншила
Присадибне свинарство
Коза в господі
Вирощування і розведення індичок
Вирощування і розведення качок
Вирощування і розведення гусей
Перепелина ферма біля хати
Вичинка і фарбування шкур
Домашній акваріум
Папуги в оселі
Хом'яки
Морські свинки

Ціна — 2 грн.

Журнал "Картопляр":
№ 1, 2, 3, 4 за 2000 р.
№ 1, 2, 3, 4 за 2001 р.
№ 1, 2, 3, 4 за 2002 р.

Ціна одного номера — 2 грн.

Вартість літератури без урахування поштових витрат за пересилку.
Замовлення надсилати:
03151, м. Київ, вул. Донецька, 30, редакція "Ветеринарна газета" або за тел. (044) 243-39-19, 243-38-22.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ журнали

"КАРТОПЛЯР" (індекс — 22671) та "Бібліотеку ветеринарної медицини" (індекс — 22591) - порадники для фермерів, дачників, картоплярів, садівників, городників, тваринників, пасічників, домогосподарок, спеціалістів села та переробної галузі

"ВЕТЕРИНАРНУ ГАЗЕТУ" (індекс - 35069) - поради з годівлі, утримання та лікування тварин, птиці, бджіл та риби, а також господарювання — в домі, саду та на городі

КАРТОПЛЯ ТА ЕКЗОТИ ДЛЯ ВАС
ШИРОКИЙ ВИБІР

сучасних сортів насіннєвої **картоплі української**: (Повінь, Косень-95, Поран, Серпанок, Слов'янка, Явір, Купава, Поляна) та німецької селекції (Беллароза, Каратоп, Престов, Вінетта, Розара, Агаве, Делікат та інші) **за ціною 5—8 грн.**

Екзотичних рослин цілорічно:
Банан кімнатний — **від 50 грн.**
Лимон великоплідний від - **25 грн.**
Лимон звичайний — **від 15 грн.**
Мандарин — **від 50 грн.**
Фейхоа, мурайя, папайя (динне дерево) — **від 30 грн.**
Стевія, актинідія (ківі)— **від 3 грн.**
Гранат, інжир, каштан їстівний — **від 25 грн.**

Відправляємо поштою, авто- та залізничним транспортом.Тел. (044) 264-37-11, 572-43-90
Для листів: Слюсаренко Вадим Григорович.
вул. М. Китаївська, 7, кв. 52,
03028, Київ-28.

ПРОПОНУЄМО

саджанці плодових і декоративних культур оптом і розсадника ***Гуменюка Мирослава Степановича*** *с.Конюшовка.Липовецький район, Вінницька область* Поштою — ***21021, М.Вінниця, а/с 1858.***
Каталоги- безкоштовно.
Тел./факс 8(0432) 467-062.
E-mail:miroslav@svitonline.com
http: www.vinnitsa.com/miroslav

ЗАПОРУКА ВИСОКОГО ВРОЖАЮ КАРТОПЛІ

За останнє десятиріччя вирощування та реалізація картоплі стало головним заняттям та основним джерелом доходів багатьох наших співвітчизників. Це переважно господарі присадибних і дачних ділянок, де найчастіше використовується важка ручна праця. Тому застосування ефективних і водночас недорогих засобів для підвищення врожайності та поліпшення якості бульб вкрай необхідне. До найефективніших з-поміж них належать регулятори росту Емістим С і Потейтін. Їх використовують для обробки садивного матеріалу і обприскування рослин.

Регуляторами росту бульби обробляють за допомогою спеціальних пристроїв на картоплесаджалках або вручну. Норми витрат і концентрації розчинів указані на упаковках препаратів. Можна застосовувати суміші регуляторів росту з різними протруйниками.

Рослини обприскують регуляторами росту на початку цвітіння. Рекомендується застосовувати їх у суміші з препаратами для боротьби з колорадським жуком і з фунгіцидами — проти фітофторозу. Норму витрати останніх у сумішах зменшують на 20—30%. Обприскувати рослини потрібно у ранкові або вечірні години під час максимального розкриття міжклітинних продихів. Розчини з регуляторами росту слід використовувати протягом одного дня.

Сходи на ділянках з обробленими бульбами з'являються на 5—6 днів раніше і краще протистоять заморозкам. Регулятори росту сприяють також виведенню із спокою бруньок бокових вічок, тому кількість стебел в кущах зростає на 30—35%. Довжина стебел збільшується на 10—15%. Листя і стебла мають жорстку поверхню, завдяки чому менше пошкоджуються колорадським жуком.

Наростання зеленої маси сприяє нагромадженню значної кількості поживних речовин, а отже збільшенню врожаю.

З таблиць 1 і 2 видно, як впливає передпосівна обробка бульб та посівів Емістимом С і Потейтіном на врожайність картоплі. Дані досліджень надані Чернігівським інститутом агропромислового виробництва і є середніми за 1999 — 2001 роки.

Як видно, регулятори росту суттєво збільшують врожайність при обох способах застосування. Потейтін виявляє більшу ефективність, коли ним обробляють бульби, а Емістим С — при обприскуванні посівів.

Варто підкреслити, що під дією регуляторів росту поліпшується якість бульб: зростає вміст крохмалю, сухої речовини та вітамінів. Під кущами формуються переважно великі та середні бульби. Необхідно наголосити ще на одній чудовій якості регуляторів росту — вони значно посилюють посівні кондиції картоплі. Тож, той, хто не має змоги регулярно оновлювати посівний матеріал, може скористатися цією властивістю Емістиму С та Потейтіну.

Тепер зробимо деякі економічні підрахунки. Обробка бульб регуляторами росту з наступним обприскуванням рослин дає змогу отримувати не менше 150 —200 центнерів товарної картоплі з гектара. У середньому врожай підвищується на 30 кілограмів із сотки. При цьому на придбання Емістиму С та Потейтіну треба буде витратити в середньому 50 грн. на гектар (1 грн. на сотку). Не важко підрахувати, що при існуючих ринкових цінах на картоплю витрати на регулятори росту окуповуються в 30 — 60 разів.

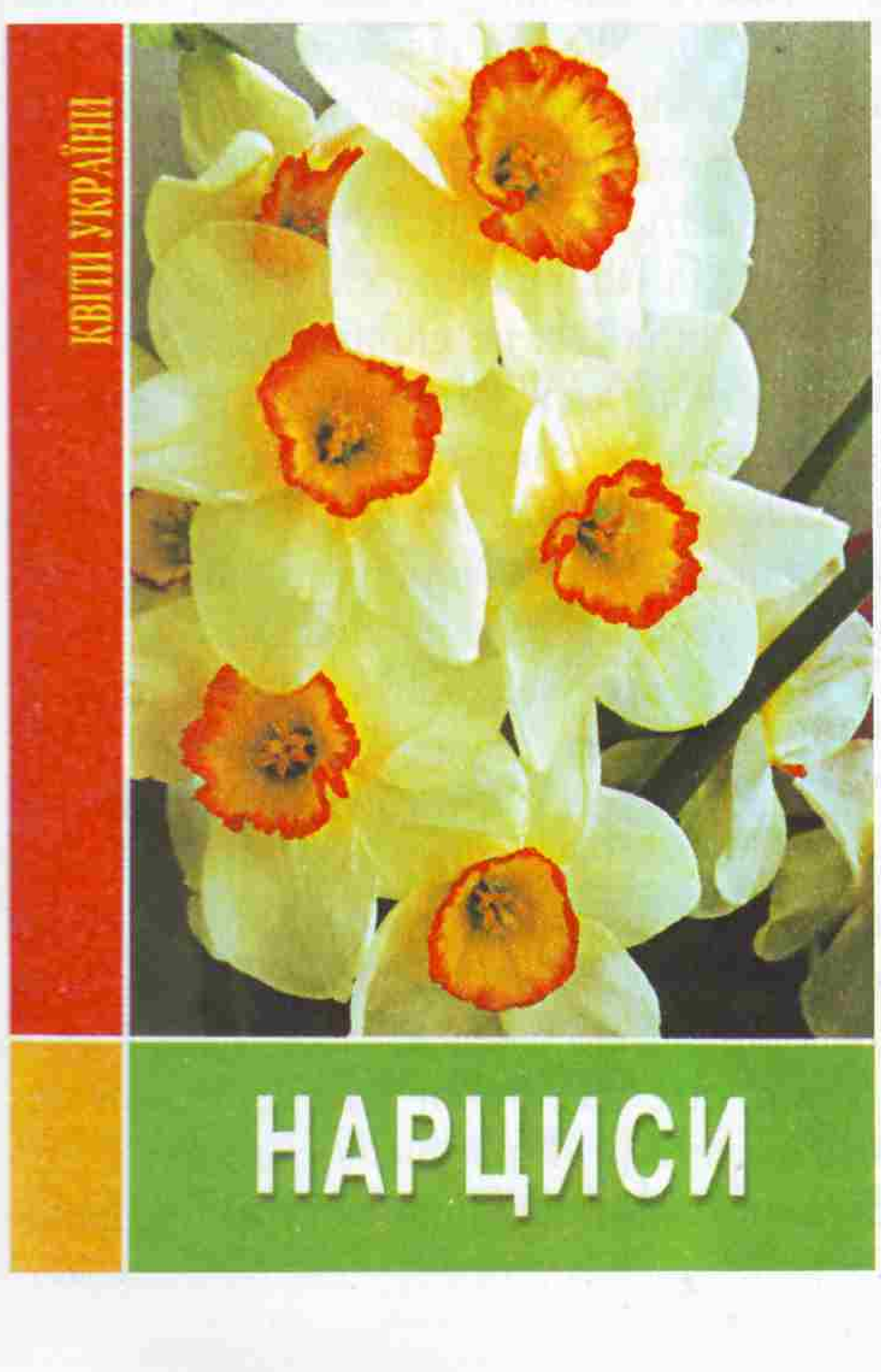
Таблиця 1.

Варіант	Врожайність	
	ц/га	% до контрольної ділянки
Контрольна ділянка	173,0	—
Емістим С, 3 мл/т	204,0	117,9
Потейтін, 0 1 г/т	215,0	124,3

Таблиця 2.

Варіант	Врожайність	
	ц/га	% до контрольної ділянки
Контрольна ділянка	179,2	—
Емістим С, 5 мл/га	213,8	119,3
Потейтін, 0,3 г/га	208,1	116,1

АТ "Високий врожай" надсилає регулятори росту поштою на умовах післяплати. Заявки приймаються на адресу: АТ "Високий врожай", Харківське шосе, 50, м. Київ, 02160, або за телефонами: (044) 559–71–77; 559–10–95;559–32–13

До уваги квітникарів!

Вийшов з друку збірник із серії "Бібліотека квітникаря" — "Нарциси".

Він знадобиться всім, хто любить і вирощує квіти, особливо тим, хто захоплюється нарцисами.

У доступній формі подано інформацію про цю рослину, зібрано відомості про найпоширеніші сорти нарцисів та їх використання в озелененні та аранжуванні.

Нагадуємо, що серія "Бібліотека квітникаря" складається більше ніж з 20 книжок, а саме: **"Троянди", "Гладіолуси", "Магнолії", "Айстри", "Тюльпани", "Дворічні рослини", "Однорічні рослини", "Ліани в саду", "Квітник без шкідників та хвороб", "Сукулентні рослини", книга І і ІІ, "Іриси", "Клематиси", "Водойма в саду", "Рододендрони", "Старовинні парки Чернігівщини", "Сенполії", "Кімнатні рослини", "Лілії", "Нарциси". Готуються до друку "Хризантеми", "Старовинні парки Київщини", "Жоржини", "Лілійники", "Бузок".**

Усі ці збірники можна придбати в редакції журналу: просп. Гагаріна, 17-а, Київ-94 або замовити поштою: а/с 208, Київ-2, 02002.

Яким саджанцям віддати перевагу?

На мою статтю "Інтенсивний сад — сад з раннім плодоношенням" (ДСГ № 10, 2001 р.) я одержав багато листів з різними запитаннями, на які за браком часу не зміг відповісти всім. Найбільше було таких:

Яким саджанцям віддавати перевагу? Що таке "кніп-баум" і як його виростити? Як утримати габарити крон дерев у відведеному схемою садіння просторі, коли загущене садіння та інші.

Основними вимогами сучасного інтенсивного саду є:

- ранній (на 1 – 2 рік) вступ саду в плодоношення;
- стабільний і високий урожай із забезпеченням високої якості плодів;
- висока продуктивність праці на виконанні основних технологічних операцій (обрізування дерев, збирання врожаю тощо);
- сорти, що задовольняють вимоги споживачів і користуються попитом на ринку;
- короткий термін (12 – 15 років) експлуатації саду, що дає змогу швидко замінювати сорти згідно із запитами ринку.

Виходячи з цього, у сучасному плодівництві переважають конструкції насаджень, що забезпечують за оптимальної густоти найбільшу кількість дерев на одиниці площі. Саме такими насадженнями є сади на карликових, переважно типу М9, підщепах з округлою кроною типу стрункого веретена чи його модифікацій, з використанням сортів високого світового рейтингу, чим забезпечуються швидкий вступ дерев у плодоношення, швидке повернення затрачених коштів, і в подальшому найвища їхня продуктивність та рентабельність. Закладання таких садів і формує попит на садивний матеріал. Розглянемо існуючі модифікації саджанців яблуні:

- звичайні однорічки;
- кроновані однорічки:
- дворічки з однорічною кроною ("кніп-баум");
- дворічки "звичайні" за відомою традиційною технологією;
- саджанці з штамбоутворюючою вставкою.

Якість саджанців суттєво впливає на стан саду та його врожайність. Такий садивний матеріал вирощують на безвірусній основі, на високому агрофоні та із зрошенням. Це забезпечує в подальшому збільшення урожаю на 30 – 40%.

Щоб скоротити непродуктивний період, в інтенсивному садівництві некронований садивний матеріал, як правило, не використовується через його неефективність, а найбільше поширені кроновані однорічки і особливо цінятся дворічні саджанці яблуні з однорічною кроною "кніп-баум", які за дотримання агротехніки забезпечують на підщепі М9 урожайність 15 – 30 т/га на другий рік після закладання саду і активне її нарощування до 40 – 60 т/га в наступні роки.

Значний попит на кронований садивний матеріал пов'язаний з тим, що садіння таких саджанців забезпечує у перші 8 років плодоношення збільшення урожаю на 20% порівняно з некронованим.

Якими чинниками необхідно керуватися, оцінюючи якості саджанця під час купівлі. Оздоровлений саджанець на карликовій підщепі М 9 за величиною повинен становити 50% нормального розміру плодоносного дерева в саду (1,2 – 1,4 м) бути з добре розвинутою кореневою системою, високим (20 – 25 см) розташуванням місця окулірування чи щеплення над умовною кореневою шийкою, діаметром штамба понад 12 мм і більше (вимірюється на висоті 10 см над місцем щеплення), мати 5 – 12 бічних гілок завдовжки близько 25 см з генеративними бруньками, при висоті штамба 80 – 100 см (щоб у подальшому не було потреби підв'язувати гілки з плодами).

Однак варто проаналізувати, порахувати і визначити час повернення коштів, затрачених на закладання саду (його ефективність) між різними типами саджанців.

Посадивши однорічні окулянти без крони, садівник матиме великі проблеми з регулюванням росту і вступом саду в плодоношення. Не кронуючи, сформувати осеподібну крону і отримати пристойні результати можна тільки на 4 – 5-й рік, хоч якість таких дерев у саду ніколи не досягне рівня, аналогічного "кніпу". Кроновані однорічки мають значно менше генеративних бруньок, ніж "кніп", а на кінцях гілок їх, як правило, не буває і бічні гілки в них інтенсивно ростуть у другій половині літа і, як наслідок, закінчуються ростовими бруньками, також мають гостріші кути відходження бічних гілок. Тому після садіння такі саджанці ростуть значно сильніше від "кніпа", а це спричинює осипання зав'язі, якщо вона утворилася. Крім того, активність росту пригнічує закладання генеративних бруньок.

Дворічні саджанці з однорічною кроною ("кніп-баум") порівняно з кронованими однорічками мають більше навантаження генеративними бруньками, у тому числі на кінцях гілок. Гілки відходять від провідника під більшими кутами. Тому такий саджанець після садіння зазнає більшого стресу й практично не матиме приросту.

Загалом саджанці типу "кніп" готові до інтенсивного плодоношення одразу ж після садіння, тоді як кроновані однорічки плодоносять значно слабше. Такого рівня урожайності, який "кніп" дає на другий рік, кроновані однорічки досягають на четвертий рік після садіння.

А тепер поставимо запитання: що садити? — доро-

гий "кніп" — по 13 грн., чи дешевшу кроновану однорічку — по 9 грн.

У перший рік після садіння "кніп" дає 5—7 т яблук з гектара, на другий, залежно від якості саджанців і ретельності дотримання технології, можна отримати 15—30 т/га плодів і повернути кошти, затрачені на закладання саду. Кронована однорічка у перший рік плодів, як правило, не дає. На другий рік — 5—7 т/га, на третій — 10—15 т/га, а на четвертий досягає рівня урожайності "кніпа" в другому році.

Чи ще простіше: скільки кілограмів плодів необхідно, щоб окупився один саджанець?

У рік садіння з дерева "кніпа" отримують від 1 до 3 кг плодів (більше не допускається проріджуванням). На другий рік 6—8 кг. За два перших роки одне деревце дає 9—10 кг плодів (беремо середню величину).

Ціна на ринку залежить від помологічного сорту і якості, коливається в межах 1—6 грн. Для розрахунку беремо 2 грн. за 1 кг. За два роки одне деревце дає прибутку 18—20 грн., ціна саджанця 13 грн. Однорічка з кроною на другий рік після садіння в середньому дає 3 кг плодів. Ці цифри переконливо доводять, якими саджанцями слід закладати сади.

Таким чином, заклавши з дешевших саджанців, у цілому одержимо дорожчий сад. Адже в обох випадках постійні витрати коштів будуть однаковими. А це — хімічний захист, витрати на пальне, встановлення підпор, зрошення, охорона, обробіток грунту тощо.

Вирощування саджанців "кніп-баум"

Саджанці типу "кніп-баум" вирощують у дворічному циклі переважно способами зимового щеплення і так званого сплячого вічка, отримуючи садивний матеріал з кореневою системою дворічного віку, що забезпечує добре приживлення в саду.

Зимове щеплення. Підщепний матеріал для зимового щеплення слід відбирати з якісною кореневою системою. Часто використовують дорощену дворічну підщепу, щеплення виконується на відстані 40 см від основи (п'ятки) підщепи.

Значення висоти окулірування заслуговує на більш детальний розгляд. Численними дослідженнями встановлено, що високе щеплення чи окулірування посилює позитивний вплив вегетативно розмножуваної підщепи на плодове дерево, індукує скороплідність, зменшує силу росту дерев, сприяє отриманню вищих урожаїв, плодів кращої якості. До висаджування в поле щепи зберігають у холодильнику чи підвалі при температурі 0°С.

"Спляче вічко". Підщепи висаджують з початком польових робіт за схемою 60 х 8—10 см з діаметром кореневої шийки 4—6 або 6—8 мм, на глибину 20 см. Наприкінці липня — на початку серпня підщепи окулірують на висоті 20—25 см над рівнем грунту способом вприклад, що забезпечує приживлення вічок через три тижні, тоді як окулірування традиційним методом у Т-подібний розріз — через 1,5 місяця. Швидке приживлення зумовлюється кращим збігом камбію прищепи і підщепи, при цьому окулянти краще ростуть.

Після осіннього викопування (за традиційною технологією підщепи висаджують за схемою 90—70х20—40 см і надалі не викопують), "сплячі вічка" протягом зими зберігають у холодильнику (підвалі) чи на прикопувальній ділянці, уникаючи підсушування кореневої системи, при температурі 0°С.

Перший рік (перше поле). З початком польових робіт, у найраніші строки, "сплячі вічка" чи зимові щепи висаджують за схемою 90—70х40 см на глибину 20 см, підщепи зрізують на "вічко", покриваючи рану водоемульсійною фарбою, додаючи фунгіциди, грунт у міжряддях розпушують на глибину 10 см. За доброго розвитку культурного пагона в перші 3—4 тижні після садіння, декілька разів видаляють дикі паростки на підщепі, за слабкого росту з їх видаленням поспішати не слід. На зимових щепах, коли культурні пагони будуть мати принаймні по 8 листків, вибирають кращий за розвитком, а слабші видаляють.

Після цього на протилежному від культурного пагона (прищепи) боці підщепи встановлюють дерев'яну чи бамбукову підпору, до якої прищепу підв'язують не менше, ніж у двох місцях. Це запобігає викривленню однорічки, травмуванню кореневої системи та відламуванню надземної частини під дією вітрів. З ранньої весни і протягом усього вегетаційного періоду проводиться ретельний хімічний захист рослин від шкідників і хвороб.

Отже, за нормального догляду в першому полі виростає однорічка висотою 1,0—1,4 м з діаметром штамба 9—12 мм, і цього достатньо. Не слід прагнути мати надто розвинуті однорічки, бо з них може вирости дуже сильний, не завжди бажаний для садівника, саджанець типу "кніп". Крім того, можуть усихати пагони після кронування внаслідок інтенсивного "плачу" в місці зрізування. Тому варто використати зимові щепи чи "сплячі вічка", а традиційна безпересадкова технологія окулірування малопридатна.

Другий рік (друге поле). Рано навесні однорічки кронують на "повторний ріст". Висота кронування залежить від сили росту помологічного сорту: для слаборослих — 60—65 см, середньорослих — 65—70 см і для сильнорослих — 80—85 см від поверхні грунту.

За традиційною технологією, зрізуючи однорічку на висоті 75—80 см і видаляючи бічні пагони в зоні штамба при досягненні ними 10 см, одержували кроновану дворічку.

На відміну від цього, коли формують саджанець типу "кніп-баум", нижче місця кронування залишають тільки один найсильніший культурний пагін, з якого і вирощують провідник, а всі інші видаляють поступово за три прийоми, орієнтуючись на активність росту провідника, у напрямку зверху донизу. Наприклад, якщо провідник досягнув довжини 15—20 см, на такій же відстані видаляють усі бічні галуження у верхній частині штамба і т.д.

Коли залишений провідник матиме 7—8 листків, необхідно застосувати відомі прийоми, які активно вплинуть на кроноутворення окулянта, бо кількість гілок — один із головних чинників цінності саджанця.

Утворення пагонів із розташованих у пазухах листків бічних бруньок стимулюється синтезованими кореневою системою цитокінінами і гальмується ауксинами, синтезованими щойно утвореними листками і точкою росту провідника — апексом, причому останні, як правило, домінують.

Активність процесів росту значною мірою визначає

схильність саджанців до кроноутворення, а в умовах недостатнього агрофону й дефіциту вологи в грунті вони галузитимуться погано.

Температурні умови навколишнього середовища значно впливають на галуження окулянтів. Дослідженнями встановлено, що інтенсивніше процес гілкування відбувається за температури 21°С і високої вологості повітря. Це сприяє також закладанню генеративних бруньок і наступному утворенню повноякісних суцвіть.

Серед способів активного впливу на процес кроноутворення значного поширення набуло застосування синтетичних регуляторів росту, таких як промалін (США) або патурил (Угорщина).

І так, коли залишений провідник матиме 7–8 листків, розпочинають прищипування його верхівки методом скручування і одночасного відривання недорозвинутих листків, які розташовані навколо верхівкової бруньки ("чубчика"), з метою сприяння галуженню в процесі росту (знижуємо рівень ауксинів рослини). Таке спеціальне прищипування виконують 5–7 разів з відповідними інтервалами, які залежать від температури навколишнього середовища. Коли температура близька до оптимальної (21°С), достатньо прищипування виконувати один раз на 10 днів. За спекоти, коли температура близько 30°С, прищипування необхідно проводити через 4–5 днів. Якщо температура занадто низька і розгалуження провідника затримується, його верхню частину додатково обприскують промаліном чи патурилом. Але це провокує утворення бічних розгалужень з більш "гострими" відходженнями від провідника.

За доброго агрофону на провіднику виростають численні бічні пагони з майже прямими кутами відходження, сприяючи тим самим диференціації генеративних бруньок, у тому числі й на кінцях приростів.

Хочу підкреслити, що досягнути закладання генеративних бруньок можна тільки за умов високого агрофону та використання високоякісного оздоровленого підщепного і прищепного матеріалу.

На закінчення хочу сказати, що для закладання сучасних інтенсивних яблуневих садів з раннім вступом у плодоношення, швидким поверненням коштів на їх закладання, мінімальними затратами праці на догляд і збирання урожаю, найефективнішими виявилися сади на карликовій підщепі типу М9, закладені дворічними саджанцями з однорічною кроною ("кніп-баум"), та значно поступаються однорічки з кроною.

Слабкі саджанці висаджувати економічно невигідно, вони значно пізніше вступають у плодоношення та повільно нарощують урожай.

То чи доцільно ще когось переконувати у важливості питання якості саджанців? Численні свідчення вітчизняних дослідників та результати, отримані за належним чином доглянутих садів, переконливо демонструють різницю між кронованою однорічкою і "кніпом" на користь останнього.

Запрошую всіх бажаючих відвідати мій інтенсивний сад (загущення 4200 дер./га) та з'ясувати питання, які обов'язково виникнуть.

В.Ф.Левенець,
вул. Олейникова, 16, кв. 9,
м. Кривий Ріг, 50050

Що посадиш, те й матимеш

Сорт Радогость

Слухаючи радіопередачу "Дім, сад, город", я дізнався, що є нові сорти яблунь, стійкі до хвороб, зокрема парші, а також з прекрасними смаковими якостями. Ці сорти вирощені на дослідних ділянках наших вчених. Зокрема мене цікавлять сорти яблунь Амулет і Скіфське золото, які створені сім'єю селекціонерів Копанів.

Прошу повідомити, де можна придбати саджанці вказаних сортів яблунь та інших перспективних порід.

О.Н.Короткий,
м. Дніпродзержинськ

Сорт Катерина

Шановний шанувальнику радіопередачі та журналу "Дім, сад, город" О.Н.Короткий!

Дослідне господарство Інституту садівництва "Новосілки" повідомляє, що може задовольнити Ваше прохання у придбанні бажаних Вами саджанців або живців плодових порід у магазині, який працює за адресою: вул.Озерна, 20, с.Новосілки, Києво-Святошинський район, Київська обл.

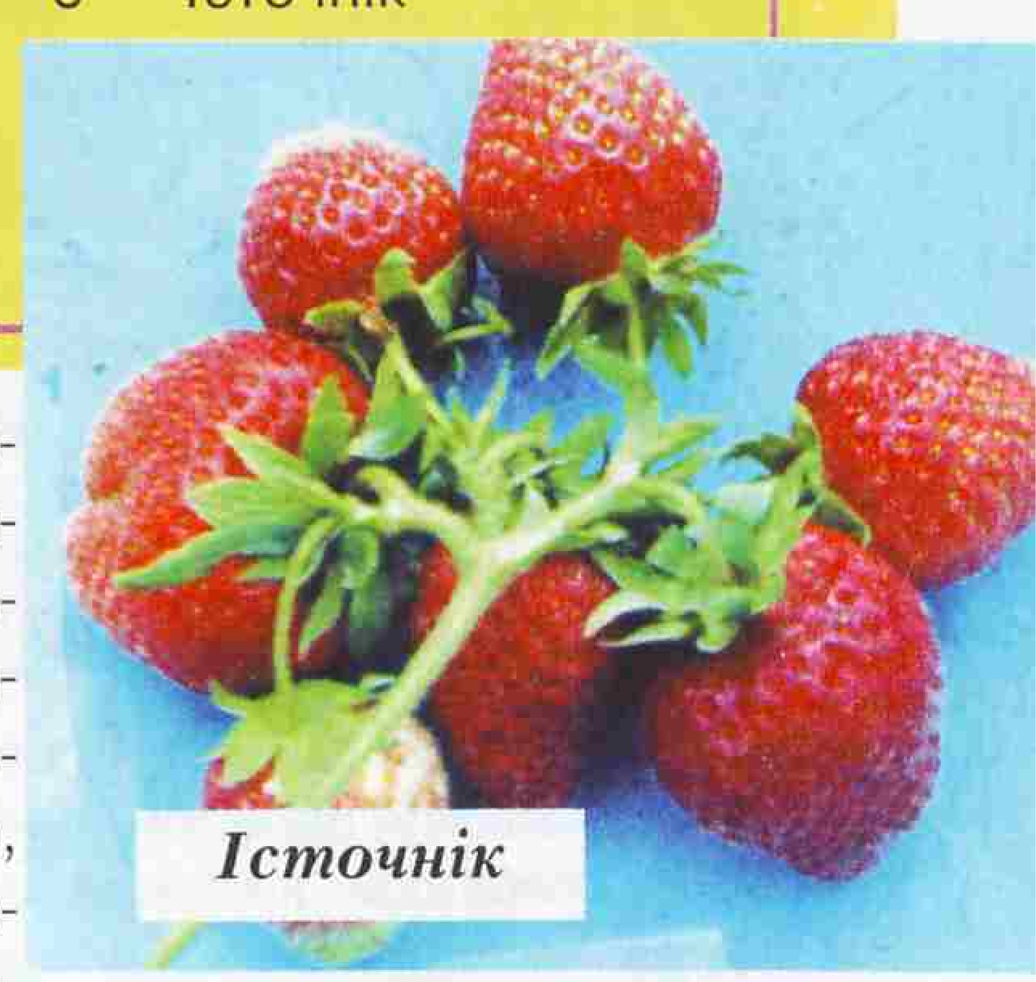
...ати від станції метро "Либідська" автобусом або маршрутним таксі № 255.

А також, враховуючи широке коло читачів садівників-любителів, повідомляємо, що на весну 2003 року в нашому магазині можна придбати такий садивний матеріал:

Сорт Перлина Києва

№ п/п	Культура, сорт
I.	**ЯБЛУНЯ**
1	Папіровка
2	Слава переможцям
3	Антонівка
4	Кальвіль сніговий
5	Ліберті
6	Айдаред
7	Ренет Симиренка
8	Катя
9	Делічія
10	Шафран Красно-кутський
11	Джонаголд
12	Ельстар
13	Едера
14	Мантет
15	Дельбарестіваль
16	Теремок
17	Радогость
18	Катерина
19	Амулет
20	Аскольда
21	Перлина Києва
22	Гала Маст
23	Лігол
24	Пінова
25	Мавка
26	Голден Резістент
27	Чемпіон
28	Джонаголд де Коста
II.	**ГРУША**
1	Лимонка
2	Конференція
3	Бере київська
4	Вижниця
5	Стрийська
6	Золотоворітська
7	Етюд
8	Черемшина
III.	**ВИШНЯ**
1	Подбельська
2	Норд Стар
3	Рання-2
4	Фаворит
5	Тургенівка
6	Альфа
7	Ночка
8	Рибацька красуня
9	Радість
IV.	**ЧЕРЕШНЯ**
1	Ніжність
2	Китаївська чорна
3	Присадибна
4	Донча нка
5	Дрогана жовта
6	Крупноплідна
7	Рання Дуки
V.	**СЛИВА**
1	Ода
2	Богатирська
3	Ренклод Альтана
4	Угорка італійська
5	Стенлей
6	Ганна Шпет
VI.	**АЛИЧА**
1	Кубанська комета
2	Гек
3	Колоноподібна
4	Дарунок друзям
5	Генерал
VII.	**АБРИКОС**
1	Самбурський ранній
2	Червневий
3	Присадибний
4	Київський красень
VIII.	**ПЕРСИК**
1	Редхейвен
	САДЖАНЦІ ЧОРНОЇ СМОРОДИНИ
1	Прикарпатська
2	Ліскавиця
3	Голубка
4	Фертоді чорна
5	Чорний жемчуг
6	Чернеча
7	Оджебін
8	Чорнобильська
9	Пілот Олекс.Мамкін
10	Пам'ять Вавілова
11	Аметист
12	Козацька
13	Бінар
14	Санюта
15	Сюїта київська
16	Альта
17	Загадка
18	Сіянець Голубки
19	Вернісаж
	САДЖАНЦІ СМОРОДИНИ ЧЕРВОНОЇ
1	Фертоді червона
	РОЗСАДА СУНИЦІ
I.	**СУПЕР-СУПЕР ЕЛІТА**
1	Русанівка
2	Ольвія
3	Присвята
4	Редгонтлет
5	Істочнік
6	Подолянка
II.	**СУПЕР-ЕЛІТА**
1	Русанівка
2	Десна
3	Присвята
4	Фестивальна ромашка
5	Теніра
6	Хоней
7	Полка
III.	**ЕЛІТА**
1	Русанівка
2	Десна
3	Присвята
4	Фестивальна ромашка
5	Редгонтлет
6	Теніра
7	Зенга-Зенгана
8	Істочнік

Істочнік

В останні роки нарощує темпи тенденція до закладання інтенсивних насаджень яблуні та груші в фермерських садах і на присадибних ділянках. Дедалі частіше садівники цікавляться декоративними та колоноподібними формами цих порід. Якщо в південних областях України непогано почуваються сорти західноєвропейського походження, то в північних областях України все більшого поширення набувають сорти вітчизняної селекції.

Селекціонери В.П.Копань та К.М.Копань рекомендують звернути увагу на сорти, придатні для північних регіонів України, які за товарністю та смаковими якостями в конкретних грунтово-кліматичних умовах дають кращі результати або не поступаються сортам зарубіжної селекції та виведеним у південних регіонах України:

*яблуні — Амулет, Аскольда, Вертикаль, Катерина, Незалежність, Новосілківське зимове, Перлина Києва, Підзамче, Радогость, Скіфське золото, Спарта, Танцівниця, Теремок, Циганочка, Тронка, Фіалка, Едера, Елегія, Гарант.

*груші – 0 Бере київська, Вродлива, Вижниця, Говерла, Золотоворітська, Львівський сувенір, Роксолана, Смерічка, Стрийська, Черемшина, Етюд, Трускавецька.

В.Г.Лисанюк
доктор с.-г. наук, професор, член-кореспондент АТНУ

Окулірування вприклад — найефективніше

Протягом тривалого часу на Подільській дослідній станції садівництва ми вивчали ефективність окулірування. Випробували окулірування ножем Ільїнського, заміною кори і вприклад порівняно із звичайним окулірування у Т-подібний розріз за кору. Ножі Ільїнського виготовили із звичайних копулірувальних (з прямим лезом) і ними робили Т-подібні розрізи кори на підщепі. В усьому іншому окулірування не відрізнялось від звичайного. Продуктивність праці підвищилась при цьому на 34%.

Під час окулірування заміною кори зрізували невеликий щиток (до 10 мм) без деревини і без черешка, який переносили на підщепу, де попередньо був вирізаний такого ж розміру шматочок кори. Відразу ж накладали суцільну обв'язку, яку робив сам окулірувальник. Застосовувати цей спосіб можна лише за активного сокоруху у підщепах. Порівняно із звичайним окулірування продуктивність праці підвищувалася на 13% і повністю виключалося небажане осіннє проростання заокулірованих вічок, але вихід саджанців знижувався майже вдвічі. Це можна пояснити тим, що серед заокулірованих вічок певна кількість була з вирваними судинно-волокнистими пучками, що живлять бруньки.

Щитками без деревини ми пробували окулірувати і, застосовуючи інші способи, але нарізували їх довшими, ніж для окулірування заміною кори. Окулірування такими щитками загайніше, бо на їх зрізування і вставляння затрачається більше часу, особливо за окулірування в Т-подібний розріз за кору. Крім того, певна кількість таких щитків буває із пошкодженими судинно-волокнистими пучками, а окулірувальник не завжди це помічає. Тому вихід саджанців у таких випадках знижується.

Окулірування вприклад виконували спрощеним способом. Одним легким рухом ножа вздовж штамбика підщепи надрізували до камбію (не зачіпаючи деревини) смужку кори завдовжки 2,5—3 см. Приблизно 2/3 надрізаної кори відтинали, залишаючи невеличкий язичок, за який вставляли щиток з ножа. Щиток нарізували з тонким шаром деревини.

Під час окулірування вприклад продуктивність праці окулірувальників набагато підвищується за рахунок зменшення кількості рухів під час надрізування кори на підщепі та полегшення вставляння щитка за язичок кори. Тому обв'язувальник значно відстає від окулірувальника, що призводить до підсихання вставлених щитків, не прикритих корою, як під час звичайного окулірування за кору. Застосувавши суцільне обв'язування (закриваючи вічко), можна прискорити цей процес за рахунок зменшення кількості витків плівки навколо вічка. До того ж щиток у місці розташування бруньки достатньо притискається до підщепи. А залишаючи вічко відкритим, обв'язувальник не завжди забезпечує щільне стикування щитка з підщепою у частині, де розташоване вічко. Якість зрощування при цьому погіршується і вічка гірше перезимовують, особливо на менш зимостійких вегетативних підщепах.

Але таке суцільне обв'язування можна застосовувати лише у порід і сортів з неопуклими і прилягаючими до пагона вічками. Великі випуклі, відстовбурчені бруньки за суцільного обв'язування сплющуються, особливо, коли потовщена підщепа, що триває до кінця вегетації. Значна частина вічок від цього гине або дає слабо розвинуті пагони. У таких порід і сортів за окулірування вприклад слід обв'язувати їх, не закриваючи вічка. Обв'язку треба накладати так, щоб навколо вічка щиток був прикритий. Виток плівки при цьому вище вічка потрібно обережно запустити між брунькою і щитком (якщо бруньки не дуже притиснуті до пагона).

Обв'язувальник не повинен відставати від окулірувальника більше, ніж на три щеплення. Якщо потрібно, окулірувальник повинен допомагати обв'язувальнику, маючи із собою плівку. А якщо окулірування виконує одна людина, для прискорення роботи можна спочатку вставити три щитки, а вже потім їх обв'язати. Але робити все це треба обережно, не зачепивши підщеп з необв'язаними щитками, щоб вони не випали з-під язичка кори. Обв'язувати потрібно знизу вгору, щоб петля була над вічком. Тоді в разі перетягування чи навіть поломки в цьому місці ніякої шкоди для вічка не буде.

Слід врахувати, що вставлений у Т-подібний розріз щиток, прикритий корою підщепи, під час обв'язування не зрушується з місця. А за окулірування вприклад він легко зсувається в бік за ходом витків плівки. У таких випадках приживлювання вічок погіршується. Тому треба стежити, щоб щиток не зсунувся з місця зрізу кори на підщепі, маючи на увазі, що якість обв'язування впливає на приживлювання вічок так само, як і якість окулірування.

За окулірування вприклад внаслідок кращого стикання камбію підщепи і прищепи прискорюється початок зрощення і немає загрози запливання вічок тоді, коли використовуються товсті підщепи, як це трапляється після окулірування за кору. У цьому випадку вздовж розрізів кори утворюється калюс, який наростаючи, закриває заокуліроване вічко повністю або дуже стискує пророслий пагін, не даючи йому нормально розвиватися. У результаті в найрозвинутіших товстих підщеп бруньки не проростають або виростають слабкі саджанці. Окулірування вприклад значно зменшує кількість пророслих з осені вічок, які гинуть за несприятливої зимівлі, або з них виростають нестандартні саджанці. За суцільного обв'язування осіннє проростання вічок повністю виключається. Навесні вічка пробуджуються дружніше, ніж після окулірування за кору, крім того, вприклад можна успішно окулірувати як тонкі, так і товсті підщепи і навіть, коли немає активного сокоруху. Саме таке окулірування проводять напровесні за безпересадкового вирощування саджанців, підокулірування підщеп з неприживленими чи загиблими взимку вічками.

Отже, окулірування вприклад має ряд переваг перед іншими способами і збільшує вихід саджанців за своєчасного ретельного обв'язування, коли щиток під вічком досить щільно притискується до підщепи.

У наших дослідах кращі результати були у яблуні за суцільного обв'язування з черешками (без черешків інколи гірші), а у вишні і черешні — коли вічка залишали відкритими. Вихід саджанців у середньому по сортах за роки вивчення підвищився: у яблуні на 17 %, у вишні — на 29 % і у черешні — на 39 %. Особливо великі переваги такого окулірування у вишні й черешні виявляються в роки ураження підщеп кокомікозом.

Продуктивність праці на окулірyванні вприклад зростає в 1,5—2 рази порівняно з окулірyванням у Т-подібний розріз. Таке окулірування дуже просте, ним легко опанувати.

Коли в 1981 р. було проведено в Україні перший конкурс окулірувальників, в якому взяли участь представники 22 розсадників, два перших місця зайняли окулірувальники Подільської дослідної станції садівництва.

А.М.Білик,
канд. с.-г. наук

Ходіть в сад

МІНІ-АВТОМОБІЛЬ ВЛАСНОРУЧ? *ЦЕ Ж ТАК ПРОСТО!*

Добрий день, шановна редакціє "ДСГ"!

Хочу подякувати Вам за гарний журнал. Одержую його з першого номера і за кожен рік роблю підшивку, тож маю вже власну бібліотеку "Дім, сад, город".

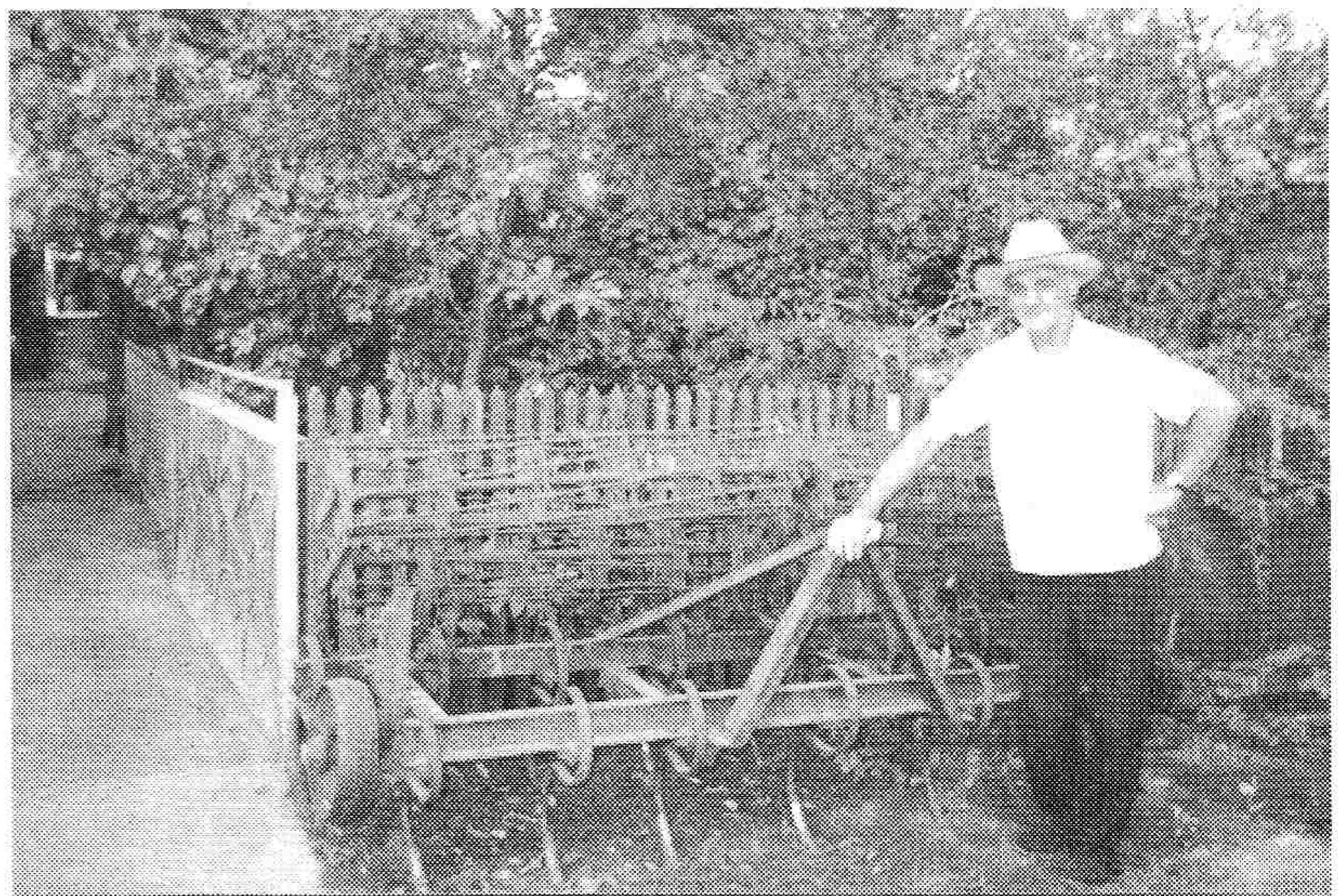
А звертаюсь до Вас з пропозицією — робити вкладку або окремо видавати додаток до журналу з умовною назвою, скажімо, "ДТ" (домашня техніка). Та, власне, там можна було б вміщувати матеріали не лише по техніці, а й будь-які інші, що стосуються домашнього господарства — від спорудження дому до облаштування огорожі. Матеріалу для такого видання, як мені видається, багато, як і роботи біля землі святої.

Я сам люблю майструвати, тож розповім читачам про кілька своїх власноруч зроблених міні-агрегатів. Передусім хочу зауважити, що на селі неможливо жити без хоча б невеликого транспортного засобу, адже постійно треба перевозити добрива, насіння, вирощений врожай тощо. Тому ще двадцять років тому, придбавши двигун ЗИД-4,5, вирішив зробити власний маленький автомобіль. Ось його короткі технічні дані: двигун — ЗИД-4,5, коробка передач — від ГАЗ-51; передача на ведучі колеса — ланцюжно-роликова; вантажопідйомність з одноосним причепом — 0,8—1 т; швидкість — приблизно 30 км/год.

З часом мені дістався ще один двигун марки ЗИД від колишньої кінопересувки. Знову закортіло зробити власний транспорт, більш швидкий і трохи легший. Незабаром я його вже змайстрував. Тож мій "МК-2" (так я його назвав) має такі технічні характеристики: двигун — ЗИД-Г, коробка передач — від ГАЗ-51, колеса від "Запорожця", швидкість 60 км/год, вантажопідйомність — 300 кг.

Навіщо я вам це пишу? А тому що секретів ніяких не тримаю. Можливо, хтось із сільських умільців захоче змайструвати самотужки міні-автомобіль, напишіть мені. Я охоче поділюся "секретами" виробництва.

А ще: саме життя примусило мене зробити мінікультиватор, бо городня ділянка дісталась занедбана, на пустирі. Ширина захвату цього агрегата — 2,6 м, маса — 300 кг. Він складний, а щоб його розкласти і привести в робочий стан, достатньо однієї хвилини.

Сільський умілець біля культиватора власного виготовлення.

А.М. Ткаченко з онуками на власноруч зробленому міні-автомобілі.

Це я написав про себе. А скільки чудових умільців є в наших містах і селах. Тож іще раз прошу — зробіть, будь-ласка, журнал чи додаток, де б майстровиті люди обмінювались досвідом, дізнавалися про нову технічну літературу.

*З повагою **А.М. Ткаченко,***
смт Війтівці, Волочиський район,
Хмельницька область

Мотоблок – не розкіш, а знаряддя праці

Останнім часом до редакції надходить багато листів з проханням частіше друкувати матеріали про міні-техніку: невеликі трактори, мотоблоки, сівалки, культиватори тощо. Про це нам написали М.О.Матвієнко із села Дозорне Білогірського району АР Крим, В.С.Іванишин з м. Городенка Івано-Франківської області, В.К.Войціцький із села Заможне Барського району Вінницької області та багато інших читачів. Ось один з характерних листів від І.В.Зубрицького, що на Черкащині: "Мені 24 роки. Нещодавно із своєю молодою сім'єю перейшов на власне господарство. Маю 3 гектари землі, які доглядаю разом з татом. Хочу придбати мотоблок, але не знаю, який краще вибрати, щоб був і недорогий, і надійний. Допоможіть розібратися в цій справі. Журнал "Дім, сад, город" передплатив уперше, надійшло вже кілька номерів. Видання цікаве і корисне".

Відгукуючись на запити читачів, ми видрукували у № 9 за 2002 р. велику методологічну статтю "Як правильно вибрати мотоблок?" Цей матеріал також викликав численну пошту: надійшли відгуки, критичні зауваження і знову прохання – продовжити тему, зокрема дати порівняльну характеристику представлених на українському ринку мотоблоків. Ми звернулися до інженера-конструктора Бориса Степановича Крячека, автора статті, щоб він узагальнив та систематизував побажання читачів і підготував ще один матеріал по мотоблоках, переважно суто інформаційний.

Нагадую читачам, що, вибираючи мотоблоки, порівнювати їх слід серед мотоблоків обраного вами класу. А таких класів є чотири: надлегкі мотоблоки (НЛМ), легкі (ЛМ), середні (СМ) і важкі (ВМ).

Перед тим, як купувати:

— спочатку визначтеся, якого класу вам потрібен мотоблок: надлегкий, легкий, середній чи важкий;

— які роботи він повинен виконувати;

— хто буде на ньому працювати.

І тільки потім, визначившись у класі мотоблока, вибирайте найкращий і доступний вам за ціною з різноманіття існуючих на ринку мотоблоків саме в даному класі.

Пам'ятайте, що найдешевші серед них — любительські, дорожчі — напівпрофесійні, ну а найдорожчі, але найбільш надійні та зручні в роботі, — професійні.

Тому ми, цілком природно, радимо при виборі порівнювати мотоблоки тільки того самого класу.

Таблиця 1. Надлегкі мотоблоки

Найменування мотоблоків, їхні параметри	**Mantis** *США*	**Honda FG-100** *Японія*
Двигун, к.с.	Kiotiz — 0,9	Honda 1,5
Модель двигуна	SA722E	GX31
Тип	Двотактний (суміш бензину з маслом)	Чотиритактний (бензин)
Об'єм двигуна, см^3	21,2	31
Частота обертання двигуна, оберт./хв	9.600 (±200)	(9.600 ±200)
Паливо	50:1 Паливна суміш бензину Аи-95 з маслом	Бензин Аи-95
Ємність паливного бака, мл	380	530
Масло (місткість), мл	Не застососвується	75
Маса, кг	9	11,8
Ширина обробітку, мм	250	150—250
Глибина обробітку, мм	50—250	20—250
Передача / муфта зчеплення	Черв'ячна / відцентрова фрикційна	Черв'ячна / відцентрова фрикційна
Частота обертання фрез мах., оберт/хв	240	140—280
Витрата палива, л/год	0,25—0,4	0,25—0,5
Рівень шумів, dB	Не нормується	88
Додаткові пристрої		
Транспортні колеса	Додаткові	Базовий комплект
Вузька фреза	Додаткові	Базовий комплект
Орієнтовна ціна аналогічної комплектації, грн	4 550	3690
Газонні граблі	Додаткові	Додаткові
Фреза для фрезерування дернини	Немає	Додаткова
Аератор	Додатковий	Додатковий
Начіпні пристрої плуг — відвал, плуг-підгортальник	Немає	Додаткові

Надлегкі мотоблоки

Це універсальні багатофункціональні мотоблоки, що дають змогу виконувати на ділянці всі роботи, які зараз у багатьох випадках виконуються вручну за допомогою, так би мовити, класичних знарядь праці — лопати, сапи, вил тощо;

— оранку глибиною до 20—25 см, розпушування, культивацію як на овочевих ділянках, так і навколо дерев, кущів, можливість переміщення його при роботі в будь-якому напрямку, копання ям і канав з різними кутами нахилу стінок тощо;

— прополювання (у тому числі й кругове) на глибину від 1 до 10 см, і шириною від 15 см без ушкодження кореневої системи овочів, квітів, кущів, дерев;

— підготовку борозен під висаджування овочевих: картоплі, капусти, помідорів, часнику, цибулі, квасолі, квітів та інших культур, а також підгортання;

— використовуючи додаткові знаряддя (начіпні, аератор, фрезу для дерну, пристрій для обробітку країв), виконувати всі необхідні операції з догляду за газонами, садом, клумбами — вичісування газонів граблями, об-

Таблиця 2. Легкі мотоблоки

Найменування мотоблоків та їх параметри	Євро-2Е "Євросистемз"	Євро-2 "Євросистемз"	Ф-210 "Хонда"	СОЛО-502 "Соло"	МЕППІ-3,7 "Мараццiні Ернесто"
Виробник	Італія	Італія	Японія	Німеччина	Італія
Двигун	Електр.	B&S	HONDA	HONDA	Tecumzeh
Потужність, к.с.	1,3 кВт	3,5	2,4	2,5	3,7
Кількість тактів	Електр.	4	4	4	4
Пальне	220В	Бензин А-92	Бензин А-92	Бензин А-92	Бензин А-92
Витрати пального, л/год, у середньому	1,3 кВт/год	0,85	0,65	0,65	0,75
Ширина захвату фрези, см	36	36	29/61	20/34/54	40
Кількість передач (вперед + назад)	1	1	1	1	1
Зчеплення	Постійно-замкнуте	Зміщенням двигуна	Фрикційне	Натяжний ролик	Зміщенням двигуна
Передача від двигуна	Напряму	Ремінна	Зубчаста	Ремінна	Ремінна
Глибина розпушування, см	5-16	5-16	5-16	2-16	5-18
Передача на фрезу (редуктор)	Гвинтова	Гвинтова	Черв'ячна	Ланцюгова	Черв'ячна
Маса, кг	19	23	31	20	28
Орієнтовна вартість базової моделі грн.	1980	2400	3620	3000	3100

Таблиця 3. Середні мотоблоки

Найменування мотоблоків та їх параметри	ЄВРО-3 "Євроси_стемз"	СОЛО-503 "Соло"	МТЗ-ДУЕ "Форт"	СОЛО-508 "Соло"	Ф-560 "Хонда"	Крот-2	Салют-5Х	РЛ-75 "Механіка Бенассі"
Виробник	Італія	Німеччина	Італія	Німеччина	Японія	Росія	Росія	Італія
Двигун	B&S	B&S	B&S	HONDA	HONDA	Росія	HONDA	Minzel
Потужність, к.с.	3,5/5,0	3,5	3,5/5,0	5,0	5,5	2,6	5,5	7,0
Кількість тактів	4	4	4	4	4	2	4	2
Пальне	Бензин А-92	Бензин А-92	Бензин А-92	Бензин А-92	Бензин А-92	Суміш А-76 та масла	Бензин А-92	Суміш А-92 та масла
Витрати пального, л/год, в середньому	0,991	0,85	1,0	1,1	1,1	1,1	1,3	2,1
Ширина захвату фрези, см	50/80	30/60	30/66/92	30/60/80	35/51/67	35/60	36/60	60/85/110
Кількість передач (вперед +назад)	1	1	1+1	2+1	6+2	1+1	4+2	3+1
Зчеплення	Зміщенням двигуна	Пневмо + натяжний ролик	Натяжний ролик	Пневмо + натяжний ролик	З допомогою зубчастого ременя	Натяжний ролик	Натяжний ролик	Багатодискове в маслі
Передача від двигуна	Ремінна	Ремінна	Зубчасто-ремінна	Зубчасто-ремінна	Зубчасто-ремінна	Ремінна	Ремінна	Зубчаста
Глибина розпушу_вання, см	5-24	5-26	5-28	5-30	5-30	5-24	5-24	5-35
Передача на фрезу (редуктор)	Гвинтова	Ланцюгова	Черв'ячна	Зубчасто-ланцюгова	Зубчаста	Ланцюгова	Зубчаста	Зубчаста, конічна
Вал відбору потужності	Немає	Немає	Немає	Немає	1	Немає	3 шківа	Немає
Маса, кг	43	48	52	75	60	50	78	70
Орієнтовна вартість базової моделі, грн.	3000-3300	3200	3900	6687	8500	1900	4500	9500

робіток країв газонів, клумб, доріжок, зняття дерну, обробіток важких (затоптаних, глинистих) ділянок.

Маса цих мотоблоків дає можливість працювати з ними людям, котрі не наділені великою фізичною силою, з ними легко впораються люди похилого віку, жінки і навіть діти.

Порівняльну характеристику цих мотоблоків наведено в таблиці 1.

Легкі мотоблоки

Їхня маса не повинна перевищувати 35 кг, тому що ці мотоблоки, як і надлегкі, мають одну передачу. Їх роз-

Таблиця 4.   Важкі мотоблоки

Найменування мотоблоків та їх параметри	Ф-810 "Хонда"	МІНІТІГРЕ "Форт"	РЛ-309 "Механіка Бенассі"	МТС-416 "Механіка Бенассі"	МТС-419 "Механіка Бенассі"	РЛ-308 "Механіка Бенассі"
Виробник	Японія	Італія	Італія	Італія	Італія	Італія
Двигун	HONDA	Lombardini	Lombardini	ACME	Lombardini	Lombardini
Потужність, к.с.	8,0	9,0	10,0	8,2	8,2	8,2
Кількість тактів	4	4	4	4	4	4
Пальне	Бензин А-92	Бензин А-92	Дизпаливо	Бензин А-92	Бензин А-92	Бензин А-92
Витрати пального, л/год, у середньому	1,7	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Ширина захвату фрези,см	35/51/67	65/90/115/140	70/100/125	34/43/56/65	35/50/60	75/100/125
Кількість передач (вперед+назад)	6+2	2+1	3+1	3+1	4+2	3+1
Зчеплення	За допомогою зубчастого ременя	Конічне сухе	Багатодис_ кове в маслі	Конічне сухе	Конічне сухе	Багатодис_ кове в маслі
Передача від двигуна	Зубчасто-ремінна	Зубчаста	Зубчаста	Зубчаста	Зубчаста	Зубчаста
Глибина розпушування, см	5-35	5-35	5-35	2-18	2-18	5-35
Передача на фрезу (редуктор)	Зубчаста	Зубчаста конічна	Зубчаста конічна	Зубчаста конічна	Зубчаста конічна	Зубчаста конічна
Вал відбору потужності	1	1	2	1	1	2
Маса, кг	86	93	112	102	105	92
Орієнтовна вартість базової моделі, грн.	18000	10200	18000	13500	16750	13000

вертають вручну, і ця операція не повинна дуже стомлювати оператора. Багатофункціональність забезпечується зміною комплекту фрез та начіпним обладнанням. Вони дуже зручні для всіляких весняних та осінніх польових робіт, зокрема міжрядного обробітку ділянок площею 20—30 соток. З начіпних пристроїв їх використовують, зазвичай, з плугом-підгортачем. Порівняльну характеристику цих мотоблоків наведено в таблиці 2.

Середні мотоблоки

Їхня маса — 40—80 кг. Для ефективного використання вони повинні мати зворотний хід. Це значно полегшує роботу і розширює їхні можливості. У професійному та напівпрофесійному виконанні такі мотоблоки мають вал та шків відбору потужності, що дає змогу використовувати велику кількість начіпних знарядь. Вони ефективні під час обробітку землі на ділянках площею 40—60 соток. При використанні відповідних начіпних пристроїв застосовуються для виконання всіх основних агротехнічних операцій. Див. таблицю 3.

Важкі мотоблоки

Їхня маса понад 80 кг. Вони повинні мати кілька швидкостей, а також вал або шків відбору потужності і бути виконані напівпрофесійно або професійно. Це так звані двоколісні "трактори, що бігають". Призначені вони для професійного використання на великих ділянках — 60 соток і більше. Можуть працювати з максимальною кількістю начіпного обладнання та додаткових пристроїв. Див. таблицю 4.

Середні і важкі мотоблоки, залежно від професійності їх виконання, обладнуються додатковими пристроями. У спеціальній та технічній літературі вони позначаються так: К — колеса: О — обважнювач (російською — утяжелитель) на колеса; ГЗ — грунтозачепи; ТК — транспортне колесо (колеса); ПКФ — просапний комплект фрез; ГОФ — грунтообробна фреза; РП — рельєфний підгортальник; Г — грейдер; ГП — грядний плуг; ГПП — грядний плуг з передплужником; ДГПП — двобічний грядний плуг з передплужником; ПК — плуг для викопування картоплі; П — плуг з передплужником (соха); С — сінокосарка; ПМ — підмітальна машина; НВ — ніж відвалу; СФ — снігозбиральна фреза; В — візок; УР — універсальний розпушувач.

Б.С.Крячек,
інженер-конструктор

Від редакції: *У кожному листі, де йдеться про мотоблоки, наші читачі неодмінно запитують про їх вартість. У цьому матеріалі, зважаючи на численні прохання, автор вказує орієнтовну ціну. Остаточна ж ціна при купівлі залежить від багатьох складових: кон'юнктури ринку (співвідношення попиту і пропозиції), курсу національної та іноземних валют, витрат фірми, яка пропонує мотоблоки, на їх транспортування, розтаможування, рекламу тощо.*

Диво-рослина розторопша

Слава про неї пройшла через століття, і не тихеньким відголоском, а переможним горном пролунала в наші дні.

Я розпочав вирощувати її років 15 тому. Інформації про розторопшу в той час було обмаль. Тому, щоб "приручити" її у себе на городі, довелося багато робити навздогад, користуючись інтуїцією.

І тільки років через десять, коли всі газети сільськогосподарської тематики наввипередки почали писати про неї, зрозумів, що інтуїція мене не підвела, все робив правильно!

Більше двох тисяч років у практиці народної медицини використовували лікувальні властивості непривабливої на зовнішній вигляд, з колючими квітками рослини. Овіяна легендами, вона отримала назву "Подарунок Діви Марії". Розторопша (Silybum) належить до родини складноцвітих. Батьківщина її — узбережжя Атлантики.

Агротехніка вирощування дуже проста. Виростити розторопшу може кожен, хто має хоча б невелику ділянку землі. Ця однорічна рослина розмножується насінням. Вона може витримувати морози до −7°С, легко переносить посуху. Мої багаторічні дослідження на шести ділянках городів, які розміщені у різних куточках села і мають грунт неоднакової структури, переконливо свідчать, що розторопша — невибаглива до грунтових умов. Може рости на не дуже засолених землях, але негативно реагує на кислотність.

Насіння у неї сіро-коричневого кольору, яйцеподібної форми. Висіваю його на глибину 1,5 см напровесні. Відстань між рослинами — 60—70 см. Щоб збільшити посівну площу, багато років вирощую розторопшу на ділянках, де посаджені гарбузи, головне — щоб було багато сонячного світла.

Можна вирощувати розторопшу і розсадним способом. Хоч я вважаю це марною тратою часу. Слід зазначити, що розторопша дуже схожа на звичайний будяк. Це потрібно знати, щоб під час першого прополювання не сплутати її з бур'яном. Ця рослина стійка до захворювань, за увесь час, що вона росте у мене на городі, шкідників також не було. Квітки пурпурового кольору, зібрані в кошики, пишаються на ніжках висотою 150—160 см. Насіння достигає наприкінці серпня — на початку вересня.

Усі частини цієї дивовижної рослини: листя, коріння і, особливо, насіння мають лікувальні властивості. У розторопші плямистій природа зосередила багатий комплекс із 400 цінних, корисних речовин. Завдяки цьому її використовують для лікування багатьох захворювань. А головне — вона не дає побічних наслідків, тому її можна споживати у будь-якому віці, без шкоди для здоров'я.

У народній медицині сік із листків "остро-пестро" (так ще називають розторопшу) використовують при захворюваннях щитовидної залози, жовчних протоків, запаленні товстої кишки та слизової оболонки шлунка. Сік можна консервувати. Сухе листя, заварене як чай, добре прочищає жовчні протоки, лікує жовтяницю. Відвар із коренів чудово діє при радикулітах, затриманні сечовиділення, коли болять зуби (для полоскання рота). Завдяки лікувальним властивостям її насіння вдалося уникнути операції, яку пропонували моїй мамі, хворій на жовчнокам'яну хворобу. Розторопша — найкращий і найсильніший засіб для лікування усіх хвороб печінки, у тому числі й гепатиту і навіть цирозу. Нею можна повністю вилікувати печінку, затруєну медикаментами, радіацією та алкоголем.

Її використовують у лікуванні холециститу, коліту, хвороб селезінки. Для лікування варикозного розширення вен кращих ліків, ніж насіння розторопші, не знайти. Для цього достатньо 3—4 рази на день, до їди, приймати по 0,5 чайної ложечки змелених на кавовому млинку зерен.

Усі згадані захворювання в народній медицині лікуються перевіреним роками рецептом, яким може користуватись і здорова людина з метою профілактики. Ліки готують так.

30 г насіння розтерти в порошок (можна змолоти), залити 0,5 л води і кип'ятити на слабкому вогні, доки не випарується половина об'єму рідини. Пити по одній столовій ложці через кожну годину з ранку до вечора.

Використовують розторопшу і в медичній промисловості. Вона є основою для приготування пігулок: силібор, легалон, карсил, які використовують при захворюваннях печінки. Хоч, на мою думку, в натуральному вигляді розторопша ефективніша, ніж виготовлені з неї препарати.

Для лікування цирозу печінки достатньо виростити 50—60 кущів і спожити не менш як 1 кг насіння. Щоб позбутися варикозного розширення вен, достатньо 800 г насіння.

Цілюща сила цієї рослини допомогла багатьом хворим людям. Був у мене випадок, який залишиться в пам'яті на все життя. Рано навесні в суєті міста (куди я поїхав у справах) зустрівся мені старий знайомий. По восковому кольору обличчя я здогадався, що він дуже хворий.

— Де ти встиг такий загар отримати, друже? — пожартував я. Але йому було не до сміху. Цироз печінки — такий діагноз поставили йому, лікарі.

Мабуть, саме цей страшний діагноз не дав мені сконцентруватися в ту мить, тож ніякої поради я хворому не дав. А міг би. Можливо, розторопша врятувала б йому життя... Через два тижні я повернувся до рідного села і довідався, що знайомого не стало...

Почуття провини назавжди поселилося в моєму серці. І тоді я поставив за мету: буду вирощувати і поширювати цю цілющу рослину. Дам сусідові чарівне насіння і всім, хто його потребує. Нехай у кожного городника росте ця казкова рослина, допоможе одужати хворим.

Олександр Кріпак,
вчений агроном,
с. Мишурин Ріг,
Дніпропетровська обл

Квітневі турботи в саду

У цьому місяці слід прискорити завершення і цілеспрямоване формування крони плодових дерев. Неприпустимо виконувати ці роботи після розпускання бруньок.

Зробіть зачистку дупел або ран на штамбах і скелетних гілках до живої тканини, продезінфікуйте 3%-ним розчином мідного купоросу або слабким розчином марганцівки. Дупло заповніть будівельним розчином (6 частин піску, 1 частина вапна), щоб не потрапляла до нього вода. Після засихання розчину зафарбуйте цю ділянку олійною фарбою.

Рани на деревах доволі ефективно лікувати в такий спосіб. Рано навесні, коли тільки-но розпочнеться активне ділення клітин камбію, по межі рани або дупла гострим ножем знімають луб, оголюючи смужку живого камбію, затим смужкою чорної плівки завширшки 5—8 см знизу догори "забинтовують" пошкоджене місце, перекриваючи попередній виток наступним. У темряві клітини камбію активно діляться, сприяючи швидкому утворенню наросту в ушкодженому місці. За місяць до осінніх приморозків плівку поступово знімають, щоб новоутворена кора загартувалася до настання періоду зимового спокою.

На старих деревах видаляють відмерлу кору металевою щіткою, не допускаючи травмування живої тканини. Очищення штамбів і скелетних гілок бажано виконувати за похмурої погоди з обов'язковим використанням підстилки (плівка, толь, тканина тощо). Зчищені рештки кори слід збирати і спалювати, а дерева побілити вапняним розчином (30%), додаючи до нього купорос (100—150 г на 10 л води).

У фазі набубнявіння бутонів розпушують грунт у міжряддях, щоб зберегти вологу в грунті; обробляють дерева 3%-ною бордоською рідиною. Коли навесні вологи в грунті не вистачає дерева поливають. "Плач" бруньок (краплинок соку на бруньках) свідчить про наявність брунькоїда, якого у вранішні години слід струшувати на заздалегідь підготовлену підстилку за допомогою дерев'яної кувалди, ударна поверхня якої вкрита повстю або поролоном. Від легких ударів по гілках довгоносики осипаються на підстилку, їх збирають і знищують. Якщо в саду виявлено значну кількість довгоносиків-квіткоїдів, то обробку дерев 3%-ною бордоською рідиною можна поєднати із застосуванням інсектицидів.

Слід пам'ятати, що при температурі 18°С довгоносики й інші жуки розлітаються, тому струшувати їх слід тоді, коли вони ще перебувають у малорухливому стані.

У цей період (не пізніше II декади) висаджують кісточкові породи, яблуню і грушу на вегетативних підщепах, кущі ягідних культур. Посадкові ями, як правило, мають бути викопані з осені, їх заправляють органічними та мінеральними добривами. Головне — під час садіння не допустити підсушування кореневої системи саджанців, максимально зберегти ростові бруньки на штамбику і бокових гілочках, не допустити загинання коренів у посадковій ямі (садити "п'ятку" саджанця на вершину земляного конуса, який формують у ямі при садінні, а корені рівномірно розправляти, спрямовуючи донизу), штамбику саджанця надавати строго вертикального положення. Після садіння обов'язково полити, виливаючи 2—3 відра води в лійкоподібне заглиблення, сформоване навколо стовбура, домагаючись, щоб вода повністю ввібралася грунтом. Саджанець, якщо у нього немає бокових галужень, вкорочують на висоті 65—70 см на добре розвинуту бруньку. Затим підв'язують до опорного кілка (способом "вісімки"), який забивають у посадковій ямі до садіння саджанця.

Саджанець на сіянцевій підщепі має бути висаджений на таку глибину, щоб коренева шийка була на 1—2 см глибше рівня грунту. Після садіння і поливання пристовбурний круг мульчують сипучим матеріалом.

Настає час готувати димові купи, до складу яких входять добре займисті матеріали (30 %) та тліючі і димоутворювальні компоненти. Розташовувати їх слід з підвітряного боку в такій кількості, яка б забезпечила щільне заповнення саду димом. Під час цвітіння дерев, при зниженні температури наприкінці дня до 2°С, купи слід підпалювати, а закінчують задимлення саду близько 9—10 год. ранку.

Добрий спосіб збереження квітуючих садів — обприскування дерев чистою водою за допомогою ранцевого обприскувача. Тому завчасно перевірте його стан і придатність до використання.

Корисно до цвітіння (в фазі висування бутонів) підживити плодові рослини. Для цього візуально опустіть на грунт проекцію крони ваших дерев і по межі проекції зробіть сапкою канавки. Глибина канавок для зерняткових 8—10 см, для кісточкових — 6—7 см. Якщо грунт сухий, то зробіть зволожуючий полив, а затим внесіть робочий розчин органічних добрив з розрахунку 1,5 відра на 1 погонний метр канавки. Робочий розчин, розбавляючи водою, готують так: гноївка — 1:2, коров'як — 1:5, пташиний послід — 1:10. Удобрюють одним із названих розчинів, до речі, коров'як і пташиний послід мають бути збродженими (настояними 4—5 днів). Після всмоктування в грунт робочого розчину добрив канавки загортають грунтом, а пристовбурні смуги мульчують.

Обстежте сад з приводу пошкодження штамбів дерев гризунами і, якщо вони є, то в таких місцях під час сокоруху слід виконати щеплення містком. Спочатку рану обробіть розчином ростактивуючої речовини (зараз їх у продажу велика кількість). Зокрема можна використати гетероауксин (150—200 мг/л) або КАНУ (200—300 мг/л). Після цього пошкоджене місце необхідно ретельно замастити садовим варом. Затим готують однорічні пагони будь-якого зимостійкого сорту тієї породи, дерево якої лікують. З обох боків пагона роблять косі зрізи довжиною 5—6 см, які мають контактувати з деревом. Слід зауважити, що довжина живця має бути більшою, ніж ширина рани і живець має бути у стані фізіологічного спокою. З протилежного боку зрізу на живці роблять короткий зріз для кращого контакту з корою пошкодженого дерева.

На корі, вище і нижче рани, роблять Т-подібні розрізи, в які вставляють кінці живця. Кількість живців визначається товщиною штамба, але їх має бути не менше двох. Вставлені живці прикріплюють тоненькими цвяшками (завдовжки 2,5 см), щільно

обв'язують поліхлорвініловою плівкою, а всі щілини замазують садовим варом.

Догляд за прищепами полягає в регулярному видаленні на живцях-містках листків і бокових пагонів.

Якщо виникла необхідність у перещепленні дерев, особливо кісточкових порід, його можна виконувати від початку набубнявіння бруньок до початку цвітіння. Успіх перещеплення залежить від таких факторів:

- дерево, яке підлягає перещепленню, має бути неушкоджене морозобоїнами, сонячними опіками, без механічних пошкоджень штамба і скелетних гілок; мати річний приріст не менше 25—30 см і світле забарвлення деревини на зрізі;
- дерева у віці 8—10 років щеплюють за один рік, старші — за 2—3 роки;
- чим старіше дерево, тим більше на ньому щеплюють живців;
- живці мають бути в стані біологічного спокою (до початку розпускання бруньок);
- до початку щеплення необхідно набути хоча б початкових навиків з техніки щеплення.

Щепити можна різними способами: в розщіп, у боковий заріз, за кору. На живці роблять косий зріз довжиною 3—3,5 см. Він має бути рівним і чистим. Форма зрізу визначається вибраним способом щеплення, довжина живця — з двома бруньками.

Важливо не допустити підсушування зрізів і не торкатися зрізаної поверхні руками, щоб не забруднити її. У верхній частині живця роблять зріз "на бруньку" (тобто косий зріз під кутом у напрямку від верхівки бруньки до її основи, але на 1—2 мм вище від неї).

На перещеплюваному дереві зрізують гілки, дотримуючись незмінного правила: нижні гілки мають бути вкорочені на 50 см, гілки другого ярусу — на 35 см, третього — на 20 см, а центральний провідник — бути вищим, верхнього ярусу на 30 см. Застосувавши один із способів щеплення, вставляють живець так, щоб обов'язково збіглися камбіальні тканини підщепи і живця. Місце щеплення обв'язують стрічкою полі-хлорвінілової плівки завширшки 0,8—1 см і ретельно замазують садовим варом, замазують також і зріз на верхівці живця. Дереву приділяють посилену увагу щодо догляду (поливання, підживлення, розпушування грунту у пристовбурному крузі) і регулярно виламують новоутворені молоді пагони на залишених частинах дерева—підщепи.

Досить напружена робота у цьому місяці в ягіднику, особливо у І декаді, адже до розпускання бруньок слід виконати ряд важливих операцій. Необхідно закінчити обрізування кущів, якщо ця робота не зроблена восени. На смородині після обрізування має бути 15—16 добре розвинутих гілок (різного віку по 4 шт.): від минулорічних прикореневих пагонів до чотирирічних гілок. У кущі спочатку вирізують старі, хворі, поламані, гілки, що лежать на землі, та слаборозвинуті прикореневі пагони. Якщо верхівки гілок мають ознаки уражень борошнистою росою, то їх слід вкоротити до здорової тканини. Виявивши на пагонах великі округлі бруньки (ознака заселення смородинового кліща), їх слід видалити, а за сильного заселення гілку видаляють повністю.

Агрус і порічки обрізують як і чорну смородину, але залишають меншу кількість прикореневих однорічних пагонів і гілок різного віку (по 3 шт.). Крім того, залишають ще 3 гілки старше 4 років. За наявності ознак ураження верхівок борошнистою росою, їх укорочують до живої тканини, верхівки здорових гілок на порічках не вкорочують, щоб не зменшувати врожай на кущі.

До розпускання бруньок бажано обробити кущі ягідних культур амонійною сіллю — 4,6 (менш токсична форма ДНОКу) — 100 г на 10 л води. У фазі бутонізації, перед цвітінням кущі слід обробити одним із наявних інсектицидів проти попелиці, кліщів, галиць та інших шкідників.

Необхідно підживити кущі рідкими органічними добривами. Для цього сапкою з обох боків рядка на відстані 30 см від рослин зробити борозни глибиною 6—8 см, полити звичайною водою, а затим внести рідкі добрива. Гноївку, коров'як, пташиний послід розбавляють водою як і при підживленні дерев, вносять по 1 відру добрив на 1 погонний метр борозни. Після вбирання грунтом рідкого добрива борозни загортають грунтом і мульчують сипким матеріалом (перегній, компост, тирса, солом'яна січка тощо) шаром 5—6 см.

У малиннику зв'язані на зиму кущі розв'язують і вкорочують верхівки пагонів до живої тканини на добре розвинуту бруньку. Розпушують грунт, підживлюють як і смородину. Якщо малину вирощують на шпалері, то пагони слід підв'язати до дротів шпалери за допомогою м'якого ізольованого дроту, залишивши в рядку 12—14 шт. на 1 м погонний. Якщо до цього часу не видалені пагони, що відплодоносили, то це треба зробити негайно.

Кущі малини і грунт слід обробити амонійною сіллю — 4,6 або 3%-ною бордоською рідиною. На початку розпускання бруньок за наявності грибних захворювань (іржі, антракнозу, пурпурової плямистості тощо), якщо напровесні не застосовували ДНОК, то необхідно насадження малини обробити 3%-ною бордоською рідиною. У фазі бутонізації за наявності шкідників (довгоносиків, жуків, малинової мухи) застосовують інсектициди. Їх можна вносити в суміші із замінниками бордоської рідини.

Після видалення бур'янів і неглибокого розпушування грунту міжряддя мульчують.

На суничній грядці дуже важливо своєчасно вичесати граблями старе засохле листя, що перезимувало, рештки укривного матеріалу тощо, та до початку росту рослини обробити амонійною сіллю — 4,6, а на початку відростання суниці рослини корисно обприскати 1%-ною бордоською рідиною. З появою бутонів проти шкідників застосовують інсектициди.

Дуже корисним в цей час буде підживлення суниці рідкими органічними добривами у такий же спосіб, як і ягідні кущі. Також добрі результати дає внесення в міжряддя свіжого гною з перекопуванням на глибину 25 см (штик лопати) та перевертанням грунтового пласта.

Не пізніше другої декади квітня необхідно завершити садіння кущів ягідних культур. Саджанці смородини слід садити на 3—4 см глибше, ніж вони росли в розсаднику, а після садіння пагони зрізати над брунькою на рівні грунту. Після садіння рослини обов'язково полити, а грунт навколо кущів замульчувати.

Аналогічно з смородиною обрізують висаджені саджанці порічок і агрусу, а малину — на висоті 30 см від поверхні грунту.

О.В.Романов,
зав. відділом ВНО "Укрплодрозсадник"

Біодинамічний календар

Травень

Телець 30.04 (17.27) - 3.05 (6.28)
● Новий Місяць — 1 (15.15)

Якщо ви ще не висадили наприкінці квітня картоплю, то зробіть це на початку травня під знаком Тельця. Не слід забувати, що картоплю висаджують на рівній поверхні, а на перезволожених і важких грунтах — на гребенях.

Глибина висаджування бульб залежить як від грунту і вологості, так і від якості садивного матеріалу та наступного обробітку засадженої площі. При гребеневому висаджуванні бульби загортають на 8—10 см, на заплавах і торф'яниках — на 6—10 см, а в південних посушливих регіонах — на 14—16 см.

Висаджуючи ранні сорти, на 10 $м^2$ необхідно 50—60 цілих бульб або 60—80 дрібних чи порізаних частин великих бульб. Відстань між рядами — 50 см, а в ряду 30—35 см.

Нагадуємо, що під знаком Тельця висівають і висаджують овочі, плід яких формується в землі.

Близнюки 3 (6.28) — 5 (18.43)

Дачники та й селяни в останні роки вирощують цвітну капусту. Формування головок капусти триває всього 2—3 тижні. Для продовження періоду споживання цвітну капусту висівають у кілька строків. Перший з них 30 квітня — 5 травня. Зробіть це під знаком Близнюків, який сприятливий для рослин, плід яких формується на місці квітки або ж є квіткою.

Рак 5 (18.43) — 8 (4.47)

Якщо Місяць перебуває під сузір'ям Рака, то він сприятливо впливає на всі салати, капусту, цибулю на перо та інші листкові овочі. Звернімо увагу на один з видів капусти — листкову, яка добре витримує низькі температури і продовжує рости восени за невисокої температури повітря — всього кілька градусів вище нуля. Листкову капусту вирощують розсадним способом, насіння висівають у розсадник з початку травня і до кінця червня. Можна здійснити це під знаком Рака.

Нерідко городники люблять таку цінну овочеву культуру, як цибулю-порей. Період росту у неї — 170—180 днів. Ось чому часто її вирощують розсадним способом. Якраз о цій порі травня можна висадити розсаду цибулі-порею.

Лев 8 (4.47) — 10 (11.31)
) Перша чверть Місяця — 9 (14.53)

У травні, коли грунт прогрівається понад +12°С, висівають і висаджують пасльонові й інші теплолюбні рослини. Під знаком Лева висівають рослини, плід яких формується над землею.

Можна висадити ранні сорти помідорів. Бажано в цей час мати двомісячну розсаду, яка повинна бути свіжою, з міцним стеблом і добре розвинутою кореневою системою. Треба пам'ятати, що висаджувати розсаду слід у другій половині дня, щоб за ніч вона зміцніла і добре перенесла спеку наступного дня. Досвідчені овочівники розміщують ранні помідори між вітрозахисними кулісами. Перед висаджуванням у ямки ллють воду, а потім 3—4 дні рослини не поливають. Якщо метеорологи передбачають заморозки, то помідори й інші висаджені рослини поливають на ніч теплою водою і вкривають ковпаками.

Діва 10 (11.31) — 12 (14.43)

Астрологи вважають знак Діви плідним і таким, що має позитивний вплив на рослини, плід яких формується у землі, та найбільше — на квіти та інші рослини, що вирощуються для одержання квітів, а не плодів і ягід. Звичайно, всі види квітів відразу не встигнете висіяти, та це й недоцільно. Але ті, що менше бояться заморозків, наприклад, левові ротики можна висадити у ці два дні. До речі, під час висаджування розсади виберіть найоптимальнішу відстань між рослинками. Для високих форм вона становить 30 см, для низьких — 20 см. Левові ротики добре ростуть на багатих на поживні речовини грунтах, під сонцем, але непогано і в напівтіні. Редиску, зазвичай, починають висівати рано навесні, проте, щоб забезпечити її споживання на тривалий період, її можна висівати приблизно через кожні два тижні.

Терези 12 (14.43) — 14 (15.14)

Місяць під знаком Зодіаку Терезів має вплив на салати, артишок, квасолю, цвітну капусту, всі квіткові рослини.

У ці дні можна висадити розсаду цвітної капусти. Добре розвиватимуться висаджені під знаком Терезів, наприклад, гладіолуси, звичайно, якщо температура грунту становитиме не нижче +10°С. Можемо нагадати, що гладіолуси краще вирощувати рядами впоперек грядок з шириною міжрядь 25—30 см. Лопаткою викопують канавку, на дно якої вкладають цибулину, і засипають грунтом з іншої канавки. Для цибулин діаметром 12 см — глибина канавки 10 см, для цибулин з діаметром 2 см — глибина 3—4 см. Відстань між рослинами також різниться від 10 до 5 см.

Скорпіон 14 (15.14) — 16(14.43)
О Повний Місяць — 16 (6.36)

Якщо Місяць перебуває у сузір'ї Скорпіона, то можете сподіватися, що висіяне в ці 2 доби насіння огірків, кавунів, динь, помідорів, салату, інших рослин, які мають бути соковитими, але не можуть довго зберігатися, розвиватимуться добре. Огірки найкраще висівати пророслим насінням на глибину 3—4 см у вологий грунт. На 10 м² потрібно 10 г насіння. Сходи з'являються на 4—5-й день за умови, що температура буде +15 і більше градусів. При зниженні температури грунту до +6°С розвиток рослинки значно погіршиться, при 5° і нижче — зовсім загинуть. Ось чому необхідно стежити за метеозведеннями, щоб своєчасно захистити огірки від похолодання.

Дині, кавуни, інші теплолюбні рослини висівають в умовах невеликих дачних ділянок розсадним способом і також дбають про захист від похолодання.

Під час Повного Місяця ворожки викопували корені лікарських рослин, причому вночі до сходу сонця або пізно ввечері до заходу Сонця.

Стрілець 16 (14.43) — 18 (15.04)

У більшості сортів плодових дерев і кущів плоди краще зав'язуються після опилення пилком інших сортів, який переноситься бджолами. Понад 90 відсотків квітів садових рослин опилюються бджолами. Постарайтеся, щоб у вашому садку стояла пасіка. Якщо ви ще не почали дружити з бджолами, то знайдіть час для заняття цією справою, не пошкодуєте. Під час квітування садів не забувайте підживити дерева. Добрива діють швидше, якщо їх розвести у воді. Навколо кущиків суниці покладіть солому.

Редиску обприскуйте настоєм з пижма, що відлякає від неї земляних бліх.

Козеріг 18 (15.04) — 20 (18.01)

Протягом травня стежать за посівами овочів і якщо сходи, наприклад моркви, дуже густі, їх проріджують, залишаючи рослини в рядку на відстані 2 см. На важких грунтах, де морква виходить із землі і зеленіє, її необхідно підгорнути. Після першого проріджування моркву підживлюють аміачною селітрою (3 г/м²) або комбінованими міндобривами (нітрофоска, амофоска) — 3 г/м². Протягом усього травня (особливо у ці дві доби) продовжують висівати моркву середньоранніх сортів.

Водолій 20 (18.01) — 23 (0.42)

Овочі, висіяні або висаджені в квітні, ще тільки-но піднялися над землею, що зумовлює їхню виняткову чутливість до буяння бур'янів у травні. У зв'язку з цим основними роботами на городі є систематичне і найретельніше прополювання бур'янів. Маючи гостру сапку, нею необхідно орудувати дуже обережно, щоб не пошкодити коренів культурних рослин. У міжряддях бур'яни знищують, проводячи одночасно і розпушування грунту на глибину до 2 см і не дуже близько до рядків, у рядках бур'ян виривають вручну. Найкращим періодом для боротьби з бур'янами астрологи вважають знак Водолія.

Риби 23 (0.42) — 25 (10.59)
(Остання чверть Місяця — 23 (3.21)

Висаджують на постійне місце в грунт розсаду ранніх сортів капусти, яку висіяли у квітні. У розсадник висівають ендивідій, причому рідко, оскільки пікірування сіянців не проводиться. У відкритий грунт висаджують підготовлену у парнику розсаду листкової селери.

Нагадаємо, що під знаком Риб Місяць позитивно впливає на овочеві культури, з яких споживаємо листя.

Як тільки минуть заморозки, можна висадити квіти на балконі, а також висіяти зеленні культури, кріп, коріандр, майоран, естрагон та іншу зелень.

Овен 25 (10.59) — 27 (23.33)

Агрономи рекомендують висаджувати в грунт загартовану розсаду помідорів, коли зовсім мине небезпека заморозків, а грунт прогріється приблизно до +14°С. Як правило, в центральних і північних областях України такі умови настають наприкінці травня — на початку червня. Саме зараз, коли Місяць увійшов під знак Овена, ці дні астрологи вважають найсприятливішими для садіння розсади помідорів, а також баклажанів і перцю.

У спекотні дні не забувайте поливати сад і город.

Телець 27 (23.33) — 30 (12.32)

Можна ще раз висіяти в грунт моркву ранніх і середніх сортів, збирання яких намічається на осінь, а також пізніх сортів, які передбачаєте для зимового зберігання. Останні, висіяні в травні, не розтріскуються перед збиранням. Нагадаємо, що морква не любить сумісності з капустою, кропом і фенхелем. Зате добре розвивається з цибулею, помідорами і шпинатом. Причому цибуля захищає моркву від морквяної мухи. Академік О.С.Болотських рекомендує на грядці або смузі шириною 1 м послідовно висіяти 13 рядів рослин, з яких 3 рядки моркви, 4 — цибулі і 6 — шпинату. Посередині смуги висаджують розсаду помідорів на відстані 0,5—1 м. Спочатку збирають шпинат, потім цибулю на зелень. Після цього інтенсивно росте морква.

Перелік пестицидів, рекомендованих для використання у приватному секторі на 2003 рік

Назва препарату (діюча речовина) фірма, країна	Норма витрати препарату	Культура	Шкідливий об'єкт, проти якого обробляється	Строк виходу для виконання ручних робіт	Строк останньої обробки	Максимальна кратність обробок
1	2	3	4	5	6	7
		Інсектициди				
Актара, 25% в.г., (тіаметоксам), "Сінгента Кроп Протекшн АГ", Швейцарія	1,2 г на 10 л. 4 л/сот.	Картопля	Колорадський жук	7	20	2
	0,6—0,8 г на 3 л води	Томати, перець солодкий, баклажани	Колорадський жук	7	14	2
	0,6—0,8 г на 3 л води	Капуста	Попелиці	7	14	2
	1,4 г на 10 л води. 2 л на молоде дерево, 2—5 л — на середнє, більше 5 л — на велике	Яблуня	Попелиці, яблуневий квіткоїд, яблуневий плодовий пильщик, садові довгоносики	7	14	2
Арріво, 25% к.е., (циперметрин), ф. ФМС, США	1,5 мл на 10 л води, 2 л — на молоде, до 10 л — на плодоносне дерево	Яблуня	Плодожерка, листокрутки	7	25	2
	1,5 мл на 10 л води	Картопля	Колорадський жук	7	—	—
	1,5 мл на 10 л води, 1л/10м²	Кавуни, дині	Совки	7	20	2
Банкол, 50% з.п., (бенсултап), "Такеда", Японія	2—3 г на 5 л води/100м²	Картопля	Колорадський жук	7	20	2
Матч, 5% к.е.	4 мл на 4—5 л води/100м²	Капуста	Білан, капустяна совка, капустяна міль	7	14	2
	8мл на 5 л води (1,5—2 л/кущ)	Виноград	Гронова листокрутка	7	30	2
	8мл на 5 л води (2 л на молоде дерево 5 л — на старе дерево)	Яблуня	Яблунева плодожерка, листокрутки, листомінуючі молі	7	30	2
Децис, 2,5 к.е., (дельтаметрин), "Авентіс Кроп Саєнс ГмбХ", Німеччина	2 мл на 10 л води	Картопля	Колорадський жук	7	20	2
		Кавуни, диня	Совки (обприскування сходів)	7—10	—	1
Інта-Вір, 3,75% таблетки, (циперметрин), НВП "Віртон", Росія	1 табл. на 10 л води	Яблуня, груша,	Плодожерки, листокрутки,попелиці	7	25	2
		Смородина, агрус	Листокрутки, попелиці	7	—	—
		Суниця	Малиново-суничний довгоносик	7	—	—
Карате, 5% к.е., (лямбда-цигалотрин), "Зенека", Англія	2мл на 10 л води	Картопля	Колорадський жук	10	20	1
Кінмікс, 5% к.е., (бета-циперметрин), "Агро-Кемі Кфт.", Угорщина	2 мл на 10 л влди	Картопля	Колорадський жук	10	20	2
Конфідор, 20% в.р.к., (імідаклоприд), "Байєр АГ", Німеччина	2,5 мл/10 л на 1 сот.	Яблуня	Попелиці, каліфорнійська щитівка, мінуючі молі	1	30	1
	2,5 мл/10 л	Слива	Попелиці, сливова плодожерка	1	30	1
Моспілан, 20% з.п., (ацетаміприд), "Ніппон сода", Японія	0,25 на 100 м² на 5 л води	Картопля	Колорадський жук	5	35	1

Регент, 25% к.е., (фіпроніл), "Рон Пуленк", Франція	5—6 мл на 3—4 л води на 1 сот.	Картопля	Колорадський жук	7	28	1
Фастак, 10% к.е., (альфа-циперметрин), "Шелл", Англія	2 мл на 10 л води	Картопля	Колорадський жук	10	20	2
Ф'юрі, 10% в.е., (зета-циперметрин), "ФМС", США	0,7 мл/100 м²	Картопля	Колорадський жук	7	20	2
Шерпа, 25% к.е., (циперметрин), "Штефес Агро ГмбХ", Німеччина	1,5 мл на 10 л води	Картопля, томати	Колорадський жук	7	25	2
		Виноград	Листокрутки	7	25	1
		Кавуни, дині	Совки (обприскування сходів)	7	—	1
		Яблуня	Плодожерка, листокрутки	7	25	1
Конфідор Максі, 70% в.г., (імідаклоприд), ф. Баєр Кроп Саєнс, Німеччина	0,7 г/10 л води на 6—8 дерев віком до 5 років або на 3—4 дерева віком менше 5 років	Яблуня	Каліфорнійська щитівка, яблунева плодожерка, попелиці, листомінуючі молі	3	30	2
	0,45—0,50 г/10 л води	Картопля	Колорадський жук	3	20	1
Дантоп, 16% в.г., (клотіанідин 160 г/кг), ф. Сумітомо Кемікал Лтд, Японія та Калліоп С.А.С., Франція	0,80—0,95 г на 3—4 л води	Картопля	Колорадський жук	3	20	1
			Фунгіциди			
Акробат МЦ, 69% з.п., (диметоморф 9% + манкоцеб 60%), "Ціанамід", США	50 г на 10 л води	Картопля	Фітофтороз, альтернаріоз	7	20	3
Танос, 50% в.г., (цимоксаніл 250 г/кг+фармоксадон 250 г/кг), ф. Дюпон де Немур Інтернешенел С.А., Швейцарія	15 г на 10 л води, витрата робочої рідини 4 л на сотку	Картопля	Фітофтороз, альтернаріоз	7	20	4
Альєтт, 80% з.п., (фосетил алюмінію), "Рон-Пуленк", Франція	12—20 г на 10 л води на 1 сот.	Огірки (відкритий грунт)	Пероноспороз	7	7	3
Вектра, 10% к.с., (бромоконазол), "Рон Пуленк", Франція	3 мл на 10 л води, до 6 років — до 2 л, дорослі — до 10 л,	Яблуня	Парша, борошниста роса	10	45	3
	3 мл на 10 л води, до 10 л/сот.	Виноград	Оїдіум	10	45	3
Купроксат, 34,5% к.с., (сульфат міді), "Нуфарм Пфлянценштутц ГМБХ", Австрія	50 мл/10 л води	Яблуня	Парша	14	15	4
	80 мл/10 л, 0,5 л/10 м²	Томати	Фітофтороз	14	8	4
	80—100 мл/10 л, 0,5 л/10 м²	Картопля	Фітофтороз	14	20	4
Мікосан (марки Н та В), 3% в.р.к., лужний екстракт афілофорального гриба Fomes fomentarius, хітозан, НВФ "Мікотон", Україна	8 л/га	Яблуня	Парша листя та плодів, борошниста роса	7	—	4
Пенкоцеб, 80% з.п., (манкоцеб) , "Ельф Атохем Агрі Б.В.", Франція	40 г/10 л води, 4 л/сот.	Картопля	Фітофтороз, макроспоріоз	7	20	3
		Томати	Фітофтороз	7	—	—
	20 г/10 л, 15 л/сот.	Виноград	Мільдью	7	30	4
Превікур 607 СЛ, 72,2% в.р., (пропамокарб гідрохлорид), "Авентіс Кроп Сайєнс", Німеччина	2—4 л 0,15% робочого розчину на 1 м²	Розсада: огірки томати, капуста, перець, баклажани, кавуни	Кореневі і стеблові гнилі (полив розсади з інтервалом 3—4 тижні)	3 — по грунту, 7 — по вегет. культурах	—	2
	20 мл на 10 л води до10 л/сот.	Огірки	Пероноспороз	—	10	2

1	2	3	4	5	6	7
Ридоміл Голд МЦ, 68% в.г. та з.п., (металаксил М 4% + манкоцеб 64%), "Сингента", Швейцарія	25г/5л води/сот.	Картопля, томати	Фітофтороз, макроспоріоз	7	14	3
	25г/5—6 л води/сот.	Огірки	Пероноспороз	7	10	3
	25 г/8—10 л води/сот.	Виноградники	Мільдью, чорна плямис—тість, сіра та біла гнилі	7	25	3
	25 г/4—5 л води/сот.	Цибуля (крім на перо)	Пероноспороз	7	30	3
Сапроль, 19% к.е., (трифорин), "Ціанамід", США	10—20 мл на 10 л води, 10 л/сот.	Яблуня	Борошниста роса, парша	7	20	3
	15 мл/10 л, 7л/сот.	Огірки	Борошниста роса	7	20	2
Скор, 25% к.е., (дифеноконазол), "Сингента", Швейцарія	1,5—2 мл на 10 л води на 1 дерево	Яблуня, груша	Борошниста роса, парша	7	30	3
Стробі, 50% в.г., (крезоксим-метил), БАСФ, Німеччина	2 г/10 л води	Яблуня, груша ранні	Парша, борошниста роса	7	30	2
		Яблуня, груша середні і пізні	Парша, борошниста роса	7	30	3
	3 г/10 л води	Виноградники	Мільдью, оїдіум	7	50	2
Сульфокарбатіон-К, 90—95%, п. (N—(діоксотіолат 3—іл) дитіокарбамат калію, 950 г/кг), ІБОНХ НАНУ	60 г/10 л, 5 л/сот	Картопля	Фітофтороз, плямистості листя	7	20	3
Топаз, 10% к.е., (пенконазол), "Сингента", Швейцарія	6—8 мл/10 л, до 10 л/сот	Огірки	Борошниста роса	7	20	2
	10—15 мл/10л, до 2 л на молоде дерево, до 5 л на старе	Яблуня	Борошниста роса	7	20	3
	8—15 мл/10 л, до 15 л/сот.	Чорна смородина	Борошниста роса	7	20	2
Татту, 55% с.к., (манкоцеб+пропамокарб гідрохлорид), "АгрЕво", Німеччина	60 мл/10 л води, 5 л/сот.	Картопля	Фітофтороз, макроспоріоз	7	20	3
	50 мл/10 л води, 5 л/сот	Томати	Фітофтороз, макроспоріоз	7	14	2
Хорус, 75% в.г., (ципродиніл 750 г/кг), ф.Сінгента, Швейцарія	2,5—3 г/10 л води	Вишня	Моніліоз, клястероспоріоз, кокомікоз	7	30	3
	2,5—3 г/10 л води	Черешня	Моніліоз, клястероспоріоз	7	30	3
	2—3 г/10 л води	Персик	Моніліоз, клястероспоріоз, кучерявість листя	7	30	4
	2—3 г/10 л води	Абрикос	Моніліоз, клястероспоріоз	7	30	3
	2,5 г/10 л води	Яблуня	Моніліоз	7	30	4
	2,5—3 г/10 л води	Груша	Моніліоз	7	30	4
	2—3 г/10 л води	Слива	Моніліоз, клястероспоріоз	—	30	4
		Гербіциди				
Раундап, 36% в.р.,(гліфосат), "Монсато Юроп", США	40 мл на 10 л води	Плодові, виноград, овочі	Однорічні злакові та дводольні	7	—	1
	80 мл на 10 л води		Багатооічні злакові та дводольн	7	—	1
Гліфоган, 48% в.р., (гліфосат), "Мактешім-Аган", Ізраїль	40 мл на 10 л води	Плодові, виноград, овочі, квіти на насіння	Однорічні злакові та дводольні	7.	—	1
	80 мл на 10 л води		Багаторічні злакові та дводольні	7	—	1
Раундап Біо, 48% в.р., (ізопропіламінна сіль гліфосату, 480 г/л, по кислоті 360 г/л), ф. Монсанто Європа С.А.	40 мл на 10 л води	Плодові, виноград, овочі, квіти на насіння	Однорічні злакові та дводольні	7	—	1
	80 мл на 10 л води		Багаторічні злакові та дводольні	7	—	1
Гліфос, 36% в.р., (ізопропіламінна сіль гліфосату, 488 г/л)., ф. Кемінова-Агро А/С, Данія	40 мл на 10 л води	Плодові, виноград, овочі, квіти на насіння	Однорічні злакові та дводольні	7	—	1
	80 мл на 10 л води		Багаторічні злакові та дводольні	7	—	1

Домінатор, 36% в.р., (ізопропіламінна сіль гліфосату, 486 г/л, у кислотному еквіваленті 360 г/л), ф. Дау Агросаєнсіз	40 мл на 10 л води	Плодові, виноград, овочі, квіти на насіння	Однорічні злакові та дводольні	7	—	1
	80 мл на 10 л води		Багаторічні злакові та дводольні	7	—	1
Отаман, 36% в.р., (ізопропіламінна сіль гліфосату, 480 г/л, у кислотному еквіваленті 360 г/л), ЗАТ "Хімагросервіс", Україна	40—60 мл/10 л води на 1 сот.	Площі під посіви ярих зернових та овочевих	Злакові та дводольні бур'яни (обприскування восени після збирання попередника за висоти бур'янів 10—20 см за 3 тижні до оранки)	7	—	1
Буран, 36% в.р., (ізопропіламінна сіль гліфосату, 480 г/л, у кислотному еквіваленті — 360 г/л), ТОВ "Агробізнеспром", Україна	30—50 мл/10 л води	Площі, призначені під посіви овочевих культур	Однорічні і багаторічні злаковіта дводольні бур'яни (обпр. вегетуючих бур'янів восени після збир. попередника)	7	—	1
Ураган Форте 500 SL, 50% в.р.к., (гліфосат, 500 г/л), ф. Сингента, Швейцарія	15 мл на 5 л води	Площі, призначені під посіви чи посадку овочевих, картоплі	Однoріч. та багаторіч. злакові і дводольні бур'яни (обпр. вегетуючих бур'янів весною за 2—3 дні до появи сходів культури)	7	—	1
	15мл на 5 л води	Картопля, овочеві	Однoріч. та багаторіч. злакові і дводольні бур'яни (обпр. вегетуючих бур'янів весною або влітку за умови захисту культурних рослин)	7	—	1
	20—40 мл/5 л води	Плодові та виноградники	Однoріч. та багаторіч. злакові і дводольні бур'яни	7	—	1
Зеллек супер, 10,8% к.е., (галоксифоп-R-метил 108 г/л), ф. Дау Агросаєнсіз, США	4 мл на 10 л води на 1 сот.	Буряки цукрові	Однорічні злакові (обпри—скування у фазі 2—5 листків) забороняється застосовування у межах населених пунктів	—	—	—
	10 мл на 10 л води на 1 сот.	Буряки цукрові	Багаторічні злакові (обприскування у фазі 3—6 листків)	—	—	1

Родентициди

Назва препарату (діюча речовина) фірма, країна	Норма витрати препарату	Місце застосування	Шкідливий об'єкт, проти якого обробляється
Шторм, 0,005% воскові брикети, (флокоумафен),"Ціанамід", США		Склади, сховища погреба, закритий грунт	Домова миша, полівка, щурі
Ратиндан П-супер, 2,5%, (дифенацин), Черкаський держзавод хімреактивів		Побутові та виробничі приміщення	Порціями: для мишей 10—20 г; пацюків 80—100 г
Раптор-санітар (від пацюків), етил-фенацин, 0,0075%, ТОВ "Рет", Росія	5—100 г через 5—10 м	Закриті приміщення в побуті	Принади розкладають в ємкостях з картону, поліетилену або жерсті
Раптор-санітар (від мишей), зернова принада, (ергокальциферол 0,075%, холекальциферол (вітамін D_3) 0,08%), ТОВ "Рет", Росія	15—20 г через 3—6 м	Закриті приміщення в побуті	Принади розкладають у ємкостях з картону, поліетилену
Смерть щурам № 1, зернова принада, (бродіфа—кум, 0,005%), ТОВ СП "Італ тайгер", Україна	10 г — миші, 20—30 г — пацюки	Закриті приміщення у побуті	Принаду розміщують через 2—15 м залежно від виду та чисельності гризунів
Бродісан-А, зернова принада, (бромадіолон, 2,5 г/л), приватний підприємець Линдяк П.П. (Україна), ф. "Екосан", Югославія	50 г — миші 100—150г — пацюки	Закриті приміщення у побуті	

Примітка. Скорочення: в.г. — водорозчинні гранули; в.е. — водна емульсія; в.р. — водний розчин; в.р.к. — водорозчинний концентрат; з.п. — змочуваний порошок; к.е. — концентрат емульсії; к.с. — концентрат суспензії; с.к. — суспензійний концентрат; ф. — фірма.

*Підготував **І.В.Шевчук***

Пропоную...

...тюльпани 200 сортів (50 бахромчастих), гіацинти, нарциси, дрібноцибулинні.

Анастасія Іванівна Базильчук,
а/с 29, м. Київ, 02156

...лілії, тюльпани — цибулини і вагові дітки; гіацинти, крокуси, нарциси, іриси, лілійники, ліатрис, троянди. Конверт — каталог.

Зінаїда Кузьмівна Глуменко,
вул. Щорса, 20, с. Кожанка, Фастівський р-н, Київська обл., 08550,
тел. (04465) 43-9-11

...гладіолуси — бульбоцибулини і дітки сучасних сортів на зріз. Лілії — охолоджені цибулини для зимово-во-весняної вигонки, а також для відкритого грунту. Якість, помірні ціни, безкоштовні консультації. Конверт — каталог.

Л.В.Петрусенко,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Ковельський р-н, Волинська обл., 45070

...міцелій грибів гливи, печериці, опеньків. Картоплю: Повінь, Слов'янку, Белларозу. Насіння пряно-смакових, лікарських рослин, квітів.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...обприскувачі РЕТ—4 і РЕТ—6. На 4 і 6 л рідини — 9 і 12 грн. + пересилка 3 грн. Замовлення.

Олександр Володимирович Нич,
вул. Виговського, 4/6, м. Івано-Франківськ, 76007,
тел. (03422) 6-08-52

...насіння айстр зарубіжної селекції, жоржини, укорінені живці великоквіткових і дрібноквіткових хризантем, живці реалізуються на місці.

Іван Іванович Васюта,
с. Зачепилівка, Новосанжарський р-н, Полтавська обл., 39300

...красивоквітуючі та декоративнолистяні кімнатні рослини, балконні, саджанці діжкових, гіппеаструми, цимбідіуми, садові ліани, штамбові троянди, шипшину для щеплення. Каталог — у конверті замовника.

Ірина Ярославівна Буряк,
вул. Шкільна, 21-а, м. Жидачів, Львівська обл., 81700

...троянди, тюльпани, нарциси. Кольоровий каталог — у конверті замовника.

Поліна Олександрівна Козлова,
вул. Свідерського, 45, м. Бахчисарай, Крим, 98400,
тел. (06554) 4-43-98

...сортові гладіолуси.

Л.Х.Березовська,
с. Топчине, Магдалинівський р-н, Дніпропетровська обл., 51132

... інкубаційні та харчові перепелині яйця, молодняк, тушки перепелів, стелажі для утримання (250 гол.), інкубатор для курячих та перепелиних яєць, фазани, перепелиний послід.

Тел. (044) 431-75-98
E-mail: senenkov@svitonline.com.ua

...насіння вітчизняних овочів і квітів від 15 коп. у міні-пакетиках, 20—50 коп. у кольорових. Від провідних зарубіжних фірм — новинки і перспективні сорти. Гарантія якості і оперативність. Вигідний гурт. Пакети для насіння. Вагове насіння. Засоби захисту рослин. Конверт — каталог.

Анатолій Георгійович Авраменко,
вул. Маяковського, 12, м. Красногорівка, Мар'їнський р-н, Донецька обл., 85630,
тел. (06278) 2-35-20

...агроном-виноградар пропонує саджанці, чубуки комплексностійких сортів. Конверт — каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18—84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53

...Пропозиція, що змінить ваше життя! Сільським та міським жителям — реальна можливість мати заробіток до 50000 гривень на рік. Зацікавились? Конверт із з/а — умови.

а/с 3 "Інфоком", смт Стара Вижівка, Волинська обл., 44400

...іриси, гладіолуси, тюльпани.

Микола Іванович Якименко,
вул. Кірова, 7, с. Червоні Партизани, Носівський р-н, Чернігівська обл., 17130,
тел. (04642) 2-45-82

...сучасний вулик-дупло Василя Палія: максимум меду та мінімум догляду! Інформація безкоштовно. Надсилайте конверт.

а/с 3961-Д, м. Львів, 79040

...спосіб передбачення і захист від заморозків (3 грн.)

а/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500

...бульбоцибулини сортових ірисів.

тел. (044) 277-61-57

...листкові живці сенполій найкращих сортів зарубіжної та вітчизняної селекції від найвідоміших селекціонерів.

Олена Валентинівна Руденко,
вул. Прорізна, 19, м. Одеса, 65049

...саджанці і окулянти троянд на місці.

а/с 238, м. Красноармійськ, Донецька, 85307

...найкращі сорти суниць зарубіжної та вітчизняної селекції: Референта, Королева Єлізавета, Гігант Джорней, Ольвія, Ельсанта... Конверт — каталог.

Тетяна Петрівна Духовська,
Кірова, 39, с. Мошни, Черкаський, Черкаська, 19615

...тюльпани, гіацинти, крокуси, гладіолуси з великої колекції найкращих сучасних сортів. Конверт — каталог.

Вольдемар Карлович Єран,
1-й лісопарковий пер., 1, кв., 27, м. Харків, 61070

...голонасінневі гарбузи, 1 грн. за 15 насінин + конверт і з/а.

Л.П.Білоус,
вул. Шевченка, 51, с. Хащувате, Гайворонський р-н, Кіровоградська обл., 26331

...інкубаційні яйця та молодняк цесарок і перепелів.

тел. (04497) 47-5-08

...компактний доїльний апарат (Чехія). Інформація — конверт.

В.І.Дутко,
вул. Галицька, 6/1, м. Тернопіль, 46002
тел. (0352) 25-28-54

...металошукач, жиромір молока, терморегулятор. Каталог — конверт.

В.А.Самусько,
Франка, 36/16, Стара Синява, Хмельницька, 31400

...гіацинти 25 сортів, крокуси, тюльпани.

В.В.Литвин,
вул.Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...лілії: Ла-Гібриди (95 сортів), найперспективніша група, маю багато цибулин на вигонку та зріз. Оптом — великі знижки. Східні гібриди (95), азіатські (200) та інші; тюльпани (300), в т.ч. бахромчасті (70), лілієподібні, махрові, папугові — по 30; нарциси (100); гіацинти (30); дрібноцибулинні (50); іриси бородаті (200) та голландські цибулинні — іридодиктіуми та ксіфіуми; лілійники та кореневищні (35).

Запитуйте каталоги, вкладайте 4 конверти без марок, підписуйте один.

Елуард Кузьмич Чупис,
вул. Шкільна, 9-а, Колодищі, Мінськ, Бєларусь, 223051,
тел. (1037517) 508-34-56

...лілії (120); тюльпани (300); нарциси, крокуси, дрібноцибулинні (120); півонії (100); іриси бородаті (150); іриси сибірські та спуріа (20); лілійники (80); трав'янисті багаторічники (50). Каталоги окремі, на кожний розділ підписаний конверт.

Анатолій Васильович Харченко,
вул. Л.Українки, 19, с. Нечипорівка,
Яготинський р-н, Київська обл., 07751,
тел. (04475) 54-159

...голландське насіння, морква рання та пізня, буряки столові, редиска тритижнева, капуста білоголова, червона, цвітна, огірки бджолозапильні, самозапильні та з жіночим типом цвітіння (Наташа, Атлантіс, Паркер, Аякс, Маринда, Матильда, Кріспіна, Пасадена та інші), помідори ранні, пізні, середні, високорослі й кущові, селера, цибуля порей, петрушка кучерява, листкова, коренева, редька чорна зимова, кабачки цуккіні, квіти. А також вітчизняне та аматорське насіння овочів та квітів. Цибулини гладіолусів, лілій, фрезій, бегоній, бульби жоржини і багато іншого. Каталог надсилається безкоштовно в заадресованому конверті з маркою замовника. Ціни доступні, система знижок. Оплата після отримання замовлення.

а/с 87, м. Київ-170, 03170

...реалізуємо декоративні рослини.

О.І.Болотських,
а/с 17, Київ, 02105

...допомогу в пошуку рослин. Список висилається безкоштовно у вашому конверті.

О.І.Болотських,
а/с 17, Київ, 02105

...брошуру "Здоров'я з вулика. Всі продукти бджільництва". Ціна 1 примірника — 1 грн. 50 коп. Журнали "Пасіка" за минулі роки по ціні 0,5 — 1 грн. за примірник.

пр. Ю.Гагаріна 17-а, м. Київ, 02094,
тел. 552-95-11

...варотом — для лікування бджіл від вароатозу.

а/с 328, м. Київ, 03146

...окуляри-тренажери "Relax" для відновлення зору (для водіїв, комп'ютерні); магнітно-масажні устілки, масажуючи стопу, Ви тренуєте й зміцнюєте свій організм; розторопшу (борошно).

тел. (044) 476-08-84 (з 8 по 9 год.)

...живці для щеплення плодово-ягідних культур. Картопля: Агаве, Беллароза, Слов'янка, Ластівка, Лілея... (15). Конверт - каталог.

М.М.Коноба, *с.Лукаші, Бродівський р-н,*
Львівська обл., 80654

Знайомство...

...хочу познайомитися з дівчиною до 33 років, не схильною до повноти, без шкідливих звичок.

Мені 37 років, зріст 170 см, вага 56 кг, освіта медична, середня спеціальна. Одружений не був, не палю і спиртного не вживаю. Мешкаю в селі у власному будинку. Кого зацікавив мій лист, пишіть, будь ласка, на адресу

власнику паспорта КР № 058791
м. Кіцмань, Чернівецька обл., 59300

...шукаю чоловіка. Мені п'ятдесят.

Галина Войденко,
с. Андріївка, Баштанський р-н,
Миколаївська обл., 56100

Юридичні консультації

Рубрику веде І.Миронець, канд. юр. наук

Права та обов'язки члена садівницького товариства

Маю дачну ділянку з невеличкою будочкою, до якої підвели електричний струм. Далі почалися клопоти з оплатою. Я дуже мало користуюся електроенергією. Є лічильник, а треба платити за якісь втрати на дротах електромережі, що дає нам струм.

У мене оплата цих втрат дуже перевищує оплату спожитої енергії за лічильником. Останній рік я зовсім не користувалася електроенергією, але мені сказали, що я маю сплатити втрати, бо мене зовсім відімкнуть від електромережі.

Тож чи чинним буде ухвала відрізати мою лінію електромережі, якщо я не сплачу ці втрати?

***Е.Хмілевська**, м. Херсон*

Якими правовими актами установлюється діяльність садівничих кооперативів?

Які права та обов'язки голови кооперативу? Яку необхідно давати звітність і куди та терміни її подачі?

Як правильно організовувати ведення документації кооперативу?

Чи обов'язково вести документацію (переписку) друкованим текстом?

В.Черниш,
голова садівничого кооперативу "Личаківський", м. Львів

Маю дачну ділянку, площа якої 5 соток. Земельна ділянка приватизована. Сусід має також дачну земельну ділянку, але неприватизовану. Він хоче продати її мені. Я купив би, але з умовою, щоб я міг приватизувати всю цю землю як одну земельну ділянку, бо коли матиму дві приватизовані ділянки, то платитиму податок за дві ділянки: освітлення, охорона та інше.

Отже, запитання: які в таких випадках умови купівлі та продажу земельної дачної ділянки?

І.Коваленко,
м. Дніпропетровськ

Згідно із Земельним кодексом України (ст. 35) громадяни України мають право безкоштовно набувати у власність або на умовах оренди земельні ділянки для ведення індивідуального або колективного садівництва.

В Україні поширене колективне садівництво.

Земельні ділянки для колективного садівництва надаються місцевими органами влади із земель державної або комунальної власності.

Землі, виділені для колективного садівництва, діляться на землі загального користування і землі, на яких займаються садівництвом окремі члени садівницького товариства.

Землі загального користування є власністю садівницького товариства. До цих земель належать земельні ділянки, зайняті захисними смугами, дорогами, проїздами, будівлями і спорудами загального користування (для зберігання садового майна, добрив, засобів боротьби з садовими шкідниками). На цих землях можуть бути створені стоянки для транспорту садівників тощо.

Друга частина земельного масиву розподіляється між членами садівницького товариства. Розмір садової ділянки члена товариства може бути не більше 0,12 гектара (ст. 121 Земельного кодексу України).

Садівники на своїх ділянках вирощують плодові дерева, ягідники тощо, а також можуть будувати будівлі, необхідні для обслуговування садівництва й відпочинку садівників та членів їхніх сімей.

Земельні ділянки членів садівницького товариства можуть бути приватизовані. Приватизація цих земельних ділянок може здійснюватися членами садівницького товариства без згоди на те інших членів цього товариства.

Приватизована членом садівницького товариства садова ділянка є його власністю. Він може її продати, подарувати, передати у спадщину.

Садівницьке товариство є юридичною особою — має своє ім'я, свій рахунок у банку, штамп і печатку.

Товариство від свого імені може укладати угоди, набувати майно, матеріали для ремонту і будівництва складів та інших будівничих споруд, будувати дороги та під'їзди, проводити електролінії, водопроводи тощо.

Садівницьке товариство у своїй діяльності керується Статутом товариства. Статут розробляється самим товариством, виходячи з норм Конституції України, Земельного кодексу України. За цих умов може бути використаний як зразок прийнятий ще за радянських часів Типовий статут садівницького товариства.

У статуті товариства чітко визначається мета і завдання товариства, питання керування товариством, права і обов'язки членів товариства, регулюється уся діяльність товариства.

Земельний кодекс закріплює право власника земельної ділянки на її передачу, дарування тощо.

Такі дії може здійснювати лише власник. Тому щоб здійснити право на відчуження садової земельної ділянки, необхідно стати її власником, тобто приватизувати її.

Набування другої земельної ділянки у власність повинно вести до об'єднання цих ділянок і їхньої приватизації як єдиної ділянки, але за умови, коли вона не буде перевищувати 0,12 гектара. Ст. 121 Земельного кодексу України передбачає приватизацію садової земельної ділянки розміром не більше 0,12 гектара.

Як самостійні власники земельних ділянок і будівель на них члени садівницького товариства можуть укладати окремі угоди, пов'язані з веденням садівництва.

Садівницьке товариство за вказаними угодами відповідальності не несе, як і члени товариства не несуть відповідальності за борги і зобов'язання товариства.

Забезпечення електроенергією може здійснюватися як на колективній основі, так і самостійно. А облік використаної енергії здійснюється через індивідуальні електролічильники.

Користування землею в Україні є платним. Кожен власник земельної ділянки повинен сплачувати земельний податок.

Зараз у Верховній Раді України перебуває проект нового закону про колективне садівництво, який повинен розв'язати багато питань, що турбують садівників.

Розмноження глоду

Глід великоколючковий

Глід — лікувальна, харчова, медоносна і декоративна рослина. У його плодах містяться цукри, органічні кислоти, пектини, дубильні речовини, вітаміни, сапоніни, флавоноїди. Крім того, плоди залежно від біологічних особливостей виду, місця вирощування і умов вегетації в своєму складі можуть мати до 24 макро- і мікроелементів, а в насінні — від 27 до 40 % жирної олії. Біоактивні речовини плодів, квіток і листків використовують як сировину для виготовлення ліків. Усі препарати із глоду справляють стимулюючу дію на серцевий м'яз, знижують збуджуваність центральної нервової системи, посилюють кровообіг, усувають тахікардію та аритмію, покращують сон, самопочуття, нормалізують артеріальний тиск.

Із плодів глоду готують соки, напої, джеми, пюре, повидло, начинки, киселі. Крім того, їх сушать і вживають як сурогат чаю.

Рослини глоду часто використовують для створення живоплотів, у парковому будівництві.

Нині відомо понад 1000 видів цієї рослини. Більшість із них росте в Північній Америці.

В культурі зараз в Україні найбільшої уваги заслуговують великоплідні північноамериканські види, плоди яких характеризуються соковитим м'якушем і тонким приємним запахом. Серед цих видів можна виділити глід перистонадрізаний, м'який, напівм'який. Особливої уваги заслуговують також глід великоколючковий і м'якуватий, які в Інституті садівництва УААН у вивченні і розмноженні знаходяться з 1980 року.

Глід розмножують насінням, відсадками, кореневими паростками й щепленням.

Розмноження насінням — найпоширеніше. В більшості видів глоду, визрівши, насіння перебуває у стані глибокого органічного спокою. В природі за сприятливих умов воно проростає лише через один—два роки.

Це дає змогу насінню пережити несприятливі періоди року і створити в грунті запас, що є важливою умовою збереження виду. Водночас на практиці це створює чималі труднощі. Спокій, про який йдеться, не дає змоги швидко і вчасно одержати сходи цієї культури.

Щоб прискорити проростання, насіння потрібно стратифікувати. Насіння глоду великоплідного і м'якуватого при температурі 2—5°С у вологому піску або торфі проростає протягом 20—24 місяців.

Дослідження, проведені нами в Інституті садівництва УААН показали, що проведення спочатку теплової стадії стратифікації насіння при температурі 15—20°С протягом 3—4 місяців, а потім холодної при 2—7°С і обробка його перед цим 0,07%-ним водним розчином гібереліну дає можливість скоротити тривалість стратифікації насіння в 2—2,5 раза.

Насіння глоду висівають у легкий за механічним складом, родючий грунт на спеціально підготовлені грядки, упоперек яких роблять борозенки завглибшки 3—4 см. Відстань між рядами залежить від тривалості вирощування сіянців на одному місці. Сіянці північноамериканських видів протягом перших двох років ростуть дуже повільно, а тому пересаджують їх на постійне місце, як правило, у 3—4-річному віці, а сіянці європейських і азіатських видів — у 2-річному. Щоб забезпечити механізований догляд за посівами, практикують переважно однорядний спосіб сівби з міжряддями 45 см.

При появі перших 2—3-х справжніх листочків загущені посіви проріджують, залишаючи між рослинами 5—7 см. Цю операцію виконують одночасно із легким розпушуванням грунту. Відібрані під час проріджування сіянці використовують для ремонту зріджених сходів або пікірують на вільній грядці.

Подальший догляд за шкілкою сіянців полягає в систематичному розпушуванні грунту і прополюванні в рядках і міжряддях.

Розмноження щепленням. Щеплюють глід, як й інші плодові рослини. Для підщепи найчастіше беруть глід одноматочковий або глід колючий.

У Лісостепу й на Поліссі найкращий строк для окулірування, тобто щеплення вічком, триває від кінця липня до середини серпня.

Можна виконати й копулювання, або щеплення живцем. У цьому разі застосовують щеплення здерев'янілими живцями за кору, а також методом поліпшеного копулювання. Щеплюють з середини квітня до середини травня. А живці заготовляють пізно восени чи навіть у грудні, але до настання сильних морозів. Зберігають їх у льоху у вологому піску.

На постійне місце щепи висаджують у 2-річному віці.

Глід добре розмножується кореневою порослю. Кращі кореневі паростки висаджують на постійне місце, а менш розвинуті — на грядки для дорощування.

Глід великоколючковий. Родом із східних районів Північної Америки, де росте на схилах гір або поблизу річок. У нас це дерево сягає заввишки 4—6 м, рідше чагарник, крона округла. Листки темно-зелені, лискучі, зісподу трохи опушені. Надзвичайно гарні вони восени, коли стають жовтувато-червоними. Такими вони залишаються на дереві тривалий час, привертаючи до себе всі погляди.

Квітки білі, до 2 см у діаметрі, зібрані у великі суцвіття. У Лісостепу й на Поліссі цей глід цвіте наприкінці травня — на початку червня.

Плоди яскраво-червоні, до 1,5 см у діаметрі. Достигають у середині — наприкінці вересня. Їхні розлогі грона дуже ефективно прикрашають рослину. Стиглі плоди опадають, але при цьому не пошкоджуються. Так їх легко збирати.

Глід великоколючковий — один з найкращих для створення живоплоту. Його можна як завгодно стригти й формувати, а міцні сантиметрові шпичаки роблять таку огорожу непролазною. Дачники, які потерпають часом від непроханих гостей, можуть цій рослині довіритись.

Глід м'якуватий. Це теж представник північноамериканської флори. Росте там у північно-східній частині на сирих схилах гір і лісових галявинах. За наших умов буває заввишки до 7 м. Крона густа, у вигляді шатра. Молоді пагони зелені, а старі гілки попелясто-сірі.

А головне в цього глоду — це плоди до 2 см у діаметрі, яскраві жовтогарячі, з жовтим м'якушем, дуже смачні. Достигають вони у вересні.

Дерево це надзвичайно гарне. Вирощують його як плодове, і як декоративне.

І.П.Надточій,
канд. с.-г. наук, зав. лабораторії ягідних і нетрадиційних садових культур, Інститут садівництва УААН
(Фото автора)

Відповідальний період — розпускання бруньок

За теплої погоди у квітні зацвітають абрикоси. У груші оголюються бутони, у яблуні — розпускаються плодові бруньки, у вишні, черешні та інших кісточкових відбувається їх набубнявіння. Тривале зниження температури повітря у квітні, що нерідко буває, може призвести до підмерзання плодових та ростових бруньок.

Обрізуючи кущі ягідних культур, слід стежити, аби не залишити серед них уражених борошнистою росою, які вкриті сірим нальотом з чорними крапинками, та скручених верхівок, пошкоджених попелицею. Щоб кущі щороку плодоносили і врожай мав високі смакові якості, варто видаляти всі гілки, приріст яких менше 10 см. Під час обрізування звертають увагу на переламані або суховершинні пагони. Їх пошкодили гусениці смородинової склівки. Вони живуть і розвиваються всередині пагонів, виїдаючи їх серцевину протягом двох років. Метелики смородинової склівки вилітають наприкінці цвітіння, тому є ще час для видалення і спалювання пошкоджених стебел, причому їх вирізують біля самої основи, не залишаючи пеньків.

Із штамбів молодих дерев знімають зимові обв'язки, під кущами та під деревами згрібають минулорічне листя, в якому зимували збудники багатьох небезпечних хвороб, — парші яблуні та груші, кокомікозу кісточкових, антракнозу смородини. В опалому листі та в засохлих бур'янах зимують гусениці листомінуючих молей, плодожерок. Зібране листя компостують або виносять за межі ділянки і спалюють. Виконавши цей простий захід, зменшуємо інфекційний запас збудників хвороб та кількість шкідників.

Суницю очищають від старого листя і квітконосів, в яких зберігаються збудники сірої гнилі, білої та бурої плямистостей. Підживлювати суницю в цей час азотними добривами не слід, тому що це не вплине на збільшення врожаю ягід, а викличе надмірний ріст листя, загущення кущів, погіршення смакових якостей ягід і сильне ураження їх сірою гниллю.

На малині не лише вирізують сухі пагони, які торік відплодоносили, а видаляють і слабкі, недорозвинуті та пошкоджені малиновою стебловою галицею (з характерними наростами-галами, в яких живляться та розвиваються дрібні рожево-оранжеві личинки) однорічні пагони. На 1 м рядка залишають не більше 20 пагонів. У залишених пагонів видаляють верхівки, підв'язують їх до шпалери чи до кілочків.

Уважно обстежте кущі чорної смородини для виявлення пошкодження їх бруньковим кліщем. Заражені бруньки збільшуються в об'ємі до 1 см, нагадуючи маленьку головку капусти, не розпускаються і пізніше засихають. Бруньковий кліщ є переносником вірусу махровості чорної смородини. Коли зараження бруньок слабке, їх зривають і знищують. Якщо кущ без ознак "махровості", то його можна врятувати. Для цього зрізують усі старі гілки з кулястими бруньками, і залишають декілька однорічних пагонів. Їх пригинають до землі, притискують і присипають землею. У присипаних бруньках кліщ не зможе розвиватись і переходити на здорові бруньки. Присипані пагони вкорінюються і з них виростають нові стебла, бруньки не заражені кліщем. Отже, методом кореневих відсадків від маточного куща можна отримати нові рослини і використати їх як садивний матеріал. Перед цвітінням, під час формування суцвіть, кущі смородини обприскують вапняно-сірчаним відваром. Якщо немає відвару, обробку проводять колоїдною сіркою (150 г/10 л води).

Буває, що деревця віком від 3 до 12 років уражуються цитоспорозом. Це особливо характерно для дерев кісточкових порід. Хвороба проявляється в усиханні тонких гілочок і утворенні ран або червонувато-коричневих вм'ятин на штамбах чи гілках. На корі формується безліч хаотично розкиданих чорних виступів — плодових тіл гриба, які нагадують гусячу шкіру. Вилітає інфекція гриба і заражає дерева у вологу весняну погоду. Спори розносяться краплями дощу, вітром, комахами і заражають ослаблені дерева. Зараження відбувається через механічні пошкодження кори, які утворюються за сонячно-морозних опіків, морозобоїн, пошкодження кори під час зрізування, при розломах.

Якщо в саду є дерева, уражені чорним або звичайним раком, цитоспорозом, пошкоджені мишами, або з морозобоїнами на корі, старі дерева з дуплами, їх можна полікувати. Погризені місця без попереднього зачищання замащують садовим варом або сумішшю глини з коров'яком (1:1) і обв'язують тканиною. У місцях ураження цитоспорозом зрізують засохлі гілочки, а на морозобійних, ракових ранах та дуплах зачищають відмерлу тканину до здорової, після чого обробляють деревину 3—5%-ним мідним або 5—8%-ним розчином залізного купоросу. Після дезінфекції рани замазують садовим варом чи розчином глини з коров'яком і накладають пов'язку з тканини.

У саду варто перекопати та розпушити грунт у пристовбурних смугах і міжряддях. Перекопування грунту дасть змогу відтягнути строк появи імаго шкідників, які зимують у грунті, внаслідок їх загортання в глибші шари (вишнева муха, пильщики, плодожерки).

Плюсові температури в період зимових відлиг та в березні прискорюють вихід із стану спокою рослин та реактивацію шкідників саду. На яблуні та груші з початком розпускання бруньок можна побачити садових довгоносиків — сірого брунькового і яблуневого квіткоїда, і шкоду, яку вони завдають плодовим брунькам. Перший вид обгризає молоді листочки, а другий вик-

лик з "плач" у бруньок. Через проколи, які робить квіткоїд (живлячись або відкладаючи в бутони яйця), виділяється клітинний сік — пасока. На чорній смородині та калині, на молодих листочках вже відроджується попелиця, розпочинаючи свою шкодочинну діяльність. У цей період на деревах та ягідних кущах з'являються гусениці брунькової листокрутки, листокрутки кривовусої смородинової та вербової, жовто-оранжеві личинки яблуневої медяниці, червоний плодовий та звичайний павутинний кліщ, грушевий та смородиновий галові кліщі, червоногалові попелиці на яблуні та червоній смородині, вишнева та сливова обпилена попелиці. Вгризаються в бруньки і виїдають їх малинова, смородинова і вишнева брунькова молі, об'їдає бруньки та листки вишні, сливи, черемхи, горобини, груші, яблуні плодова горностаєва міль.

Теплі весняні дощі та плюсова температура прискорюють дозрівання і вихід спор парші яблуні, груші, кокомікозу вишні, антракнозу смородини і зараження інфекцією молодих листочків. Якщо після обстеження плодових дерев та кущів виявлені зазначені шкідники, то яблуню та грушу обприскують одним з інсектицидів: інта-Вір — 1 таблетка, конфідор Максі — 0,7 г, актар — 1,4 г, конфідор — 2,5 мл, шерпа — 1,5 мл, додаючи проти парші один з фунгіцидів: купроксат — 50 мл, скор — 1,5—2 мл, стробі — 2 г, а на сортах яблуні, які уражуються борошнистою росою, вектру — 3 мл, сапролю — 10—20 мл, стробі — 2 г, топазу — 10—15 мл/10 л води. Слід зазначити, що фунгіциди вектра, сапроль та стробі ефективні одночасно й проти парші. На сливі перед цвітінням проти дорослих комах чорного сливовового пильщика застосовують конфідор (2,5 мл/10 л води). Через 5 днів після цвітіння сливи проти личинок пильщика вдруге обробляють конфідором, який одночасно ефективний проти попелиці.

Кущі ягідних культур і суниці проти шкідників обробляють інта-Віром (1 таблетка), додаючи для чорної смородини проти борошнистої роси топаз 8—15 мл/10 л води.

Якщо мало сисних шкідників (плодові та павутинні кліщі 2—7 екз./листок; яблуневі медяниці 5—8 личинок/плодушку; зелена яблунева попелиця 10—15 заселених листків із 100 оглянутих), ефективні рослинні засоби у вигляді настоїв чи відварів:

- 100—200 г зубців часнику перемолоти на м'ясорубці, залити 10 л води, процідити і обробляти рослини свіжим розчином;
- 150—200 г лушпиння цибулі на 10 л води настоюють 4—5 днів, процідити і обприскати рослини;
- 400 г листя або 200 г рослин кульбаби з кореневищами залити 10 л підігрітої води, настояти 2 год. і обробити рослини;
- 400 г тютюнового пилу на 10 л гарячої води, настояти 2 доби, додати 40 г мила, процідити і обробляти рослини.

Обробки рослинними препаратами слід повторити через 7—8 днів.

І.В.Шевчук,
канд. с.-г. наук,
Інститут садівництва УААН

РОЗВЕДЕННЯ ЦЕСАРОК

Шановні друзі! Ми друкуємо окремі розділи із книги О.Лашка "Пташиний двір. Цесарки". До видання книгу готує редакція журналу "ДСГ". Вона має вийти у цьому році. Її можна буде придбати в редакції та замовити накладною платою поштою.

Птицю для розведення у селянських господарствах можна придбати на інкубаційно-птахівничих станціях або птахофабриках. Крім того, молодняк вирощують у простих любительських інкубаторах або під квочками.

В домашніх умовах доцільно утримувати переважно молоду птицю, оскільки її несучість на 20 % вища, ніж птиці другого року вирощування та старшої.

Щоб одержати достатню кількість запліднених яєць, необхідно, аби на одного плідника припадало 4 цесарки.

Восени, відбираючи птицю на плем'я, перевагу слід віддавати молодняку, виведеному напровесні.

Важливою ознакою під час відбору є жива маса.

Молодняк на плем'я можна відбирати за екстер'єрними ознаками.

Високопродуктивні несучки рухливі, мають широкий і довгий тулуб, широкі та глибокі груди, міцні й широко розставлені ноги, у період яйцекладки у них між лонними кістками вміщується не менше трьох пальців дорослої людини.

Більшість інкубаторних станцій та спеціалізованих птахівничих підприємств можуть продавати цесарок цілорічно, однак краще закуповувати усі види птиці у березні — липні. Виведений навесні молодняк потрапляє у сприятливі умови (сонячне опромінення, тепла погода, свіжа зелень, що сприяє швидкому його росту й розвитку).

Успіх вирощування птиці залежить від стану її здоров'я у добовому віці. Тому утримувати слід тільки здоровий молодняк: птиця рухлива, добре вкрита пухом, міцно стоїть на ногах, має опуклі й блискучі очі, м'який підібраний живіт, чистий пух біля клоачного отвору, пуповина у пташенят не кровоточить і захована.

У селянських господарствах під час виведення молодняка шляхом штучної інкубації яєць або насиджування під квочками велике значення мають своєчасне збирання та правильне зберігання яєць.

Збирати яйця в гніздах треба якомога частіше.

Яйця повинні бути правильної форми, з міцною і чистою шкаралупою. Їх необхідно оглянути на овоскопі. Для насиджування не придатні яйця, у яких жовток змішаний з білком або прилип до шкаралупи, помітні темні кров'яні плями або зміщення повітряної камери і жовтка.

Сільські господарі можуть використовувати інкубатори ИЛУ Ф—0,3, ИПХ—50 чи "Наседка". Перший розрахований на одночасну інкубацію 300 курячих, 280 індичачих чи качачих, 120 гусячих яєць; другий — на 50 курячих і 40 качачих яєць.

"Наседка" призначена для інкубації, виведення молодняка та підрощування його до 3—5-денного віку. Місткість інкубаційного лотка становить 48 курячих, 32 індичачих чи качачих і 24 гусячих яйця.

Зазвичай, самки насиджують один раз на рік. Для цього використовують спокійних самок. Якщо курка за наближення людини настовбурчує крила, видає гортанні звуки і не виходить з гнізда — це добра квочка.

Коли за наближення людини вона зіскакує з гнізда, голосно квокче і втікає — така курка не придатна для насиджування яєць.

Квочок використовують як для виведення молодняка, так і для догляду за ним у перший період життя.

Основи племінної роботи з цесарками

Одним з основних завдань племінної роботи з цесарками у присадибному господарстві є вдосконалення корисних ознак (несучість, маса яєць, виводимість, збереження птиці під час вирощування та в період продуктивного використання, оплата корму).

Для поліпшення та збільшення продуктивної птиці застосовують глибоку родинну селекцію, за якої цесарок оцінюють за якістю потомства, паруючи певного плідника з групою самок.

Після оцінки та відбору птиці закладають лінії кращих самців. До самок підбирають подібних щодо продуктивних якостей, екстер'єру самців, розраховуючи здобутий у потомстві певний позитивний результат. Інтенсивні методи для одержання максимальної продуктивності за високої економічної ефективності неможливі без використання гібридної птиці.

У присадибному птахівництві використовують два методи розведення цесарок: чистопородне та схрещуванням. Шляхом чистопородного розведення створюють цінні лінії з метою удосконалення породи, розмножують їх, а також відтворюють високопродуктивну птицю для господарського використання.

За чистопородного розведення і за схрещування є такі методи парування цесарок: груповий, родинно-груповий, гніздовий.

За групового методу самок утримують у приміщенні разом з підібраними до них самцями. Родинно-груповий метод полягає у паруванні самок з певних родин з самцями однієї будь-якої лінії.

За гніздового методу окремо утримують групу самок з одним самцем.

Яєчна продуктивність цесарок

Нестися цесарки починають у семимісячному віці. За присадибного утримання статева зрілість припадає на зимові місяці, тому цесарки починають нестися тільки навесні.

Перші 3—4 тижні вони несуть дрібні яйця. Шкаралупа яєць дуже тверда, забарвлення від світло- до червоно-коричневого кольору з дрібними цяточками.

Від цесарки-несучки можна отримати 110—120 яєць. За інтенсивного способу утримання і повноцінного годування кращі особини відкладають по 200—300 яєць.

Харчову цінність яйця не втрачають і після піврічного зберігання за температури 4—6°С.

Важливою господарською особливістю є міцність і товщина шкаралупи яєць, завдяки чому їх можна перевозити на значні відстані.

Завдяки різноманітності поживних речовин, яйця цесарок є цінним поживним та дієтичним продуктом харчування.

Вони сприяють підтриманню здоров'я дорослої людини, пришвидшують ріст і розвиток дітей, відіграють важливу роль для лікування багатьох розладів харчування, вітамінної недостатності, недокрів'я.

До складу яєць входять усі необхідні для нормального росту й розвитку організму поживні речовини (35 хімічних елементів) — вода, білки, жири, вуглеводи, мінеральні речовини й вітаміни. Їх також використовують у медичній і ветеринарній практиці для виготовлення сироваток, вакцин, фармакологічних препаратів.

Якісні показники яєць — маса і форма, структура та біологічний вміст, товщина, міцність і колір шкаралупи — залежить від багатьох чинників.

Співвідношення у яйці шкаралупи, білка і жовтка залежить від виду, породи, віку птиці, умов годування, утримання й інших чинників.

Калорійність яйця залежить від його хімічного складу. Хімічні речовини яйця нерівномірно розподілені між його структурними елементами. Оскільки жовток — основне джерело поживних речовин та енергії у яйці, то співвідношення між розміром жовтка і білка є важливим чинником, який зумовлює його харчову цінність.

У малих яйцях жовток має відносно велику питому масу і відповідно їхня калорійність та поживність у перерахунку на одиницю маси вищі.

Яйце цесарок — енергетичне джерело не тільки основних поживних елементів, якими є протеїн та жири. До його складу входить також велика кількість вітамінів, мінеральних речовин.

Існують видові, породні та індивідуальні різновидності в наявності вітамінів у яйцях сільськогосподарської птиці.

У яйцях цесарок виявлено близько 14 вітамінів.

Жиророзчинні вітаміни містяться тільки в жовтку, в якому зібрані всі ліпіди яйця. Із жиророзчинних у яйці цесарок виявлені вітаміни A, D, E, K.

За наявності вітаміну D яйце цесарок поступається тільки риб'ячому жиру.

Водорозчинні вітаміни яйця складаються із комплексу вітамінів В та аскорбінової кислоти. За оптимальної наявності вітамінів у кормах досягається висока продуктивність і нагромадження їх у яйцях, що забезпечує біологічну повноцінність яєць.

Застосування антиоксидантів для надання стабілізації вітамінів у кормах підвищує наявність вітаміну А в жовтку яєць цесарок на 3—12 %, вітаміну Е — на 18—21 %, і каратиноїдів — на 8 %.

Колір жовтка залежить від кількості каротиноїдів у кормах. Яскравого кольору набуває жовток, якщо до раціону цесарок вводити кукурудзяне, люцернове борошно, червоний перець.

У деяких країнах для поліпшення кольору жовтка застосовують спеціальні препарати.

Збільшенню розміру та маси яєць сприяє згодовування з кормом дріжджів, сиру, вітаміну А.

У жовтку яєць цесарок близько 1700 мг% холестерину. В яйці з масою жовтка 15 г його є близько 300 мг. Це, звичайно, багато порівняно з іншими продуктами харчування. Так, у вершковому маслі його наявність досягає 240 мг%, баранячому жиру — 29, коров'ячому — 75, свинячому — до 120 мг%.

Кількість холестерину в яйцях залежить від породних особливостей птиці. Наявність холестерину у жовтку яйця з віком несучок знижується.

Чим вища яйцекладка та продуктивність птиці, тим менша наявність холестерину в яйцях. Знижує концентрацію холестерину в яйцях добавка до корму вітамінів В3, С.

Коли до раціону птиці вводять 2—4 % розчинних стеролів, то через 8—12 днів рівень холестерину в яйцях знижується на 30—35 %.

Щоденне вживання одного яйця дітьми від двох до шести років поліпшує загальне самопочуття, збільшує наявність гемоглобіну і еритроцитів у крові.

У протеїні яйця співвідношення амінокислот найсприятливіше для підтримки життєвих процесів. У ньому містяться всі дев'ять важливих для харчування людини амінокислот. Наявність їх у яйцях цесарок вища, ніж у молоці, м'ясі та білках.

Відбір яєць для інкубації

Ріст цесарок та висока несучість залежать від якості інкубаційних яєць та умов в інкубаторі.

Збирати яйця цесарок у гніздах треба якомога частіше — не рідше, ніж через 2—3 години.

Інкубаційні яйця мити або протирати не варто. Їх зберігають у приміщенні з температурою від 4 до 12°С і за відносної вологості повітря 75—80 % не довше 7 діб.

Інкубаційні яйця відбирають за морфологічними ознаками — на око і оглядають на овоскопі.

Перед закладанням яєць до інкубатора звертають увагу на їхню величину, масу, форму і стан шкаралупи. Для інкубації відбирають яйця тільки правильної форми, яка залежить від умов годування й утримання батьківського стада.

Форма яйця впливає на положення зародка, що розвивається

У круглих, довгих або сплюснутих зародок займає неправильне положення, ускладнює вихід цесареняти із яйця.

Звертають увагу на склад надшкаралупної оболонки, за якою можна визначити вік яйця. У свіжих яєць вона матова. На шкаралупі інкубаційних яєць не повинно бути зморщок і наростів.

Під час огляду яєць на овоскопі добре видно повітряну камеру, яка має бути в тупому кінці. Часто виявляють так звані мармурові яйця, які для інкубації непридатні, бо з них випаровується вода.

Кількість молодняка, виведеного від закладених яєць до інкубатора, залежить від заплідненості та виводимості.

Співвідношення основних частин у яйцях домашньої птиці, %

Вид птиці	Маса яйця	Шкаралупа	Жовток	Білок
Цесарки	35—55	10,5—14,9	29—35	52—58
Кури	40—75	9,0—12,5	26—32	56—62
Індики	70—125	10,5—12,5	27—32	56—61
Качки	70—110	10,0—12	32—36	53—59
Гуси	90—210	11,0—12,5	32—36	52—59
Перепілки	9—18	7,0—9,0	32—36	56—59

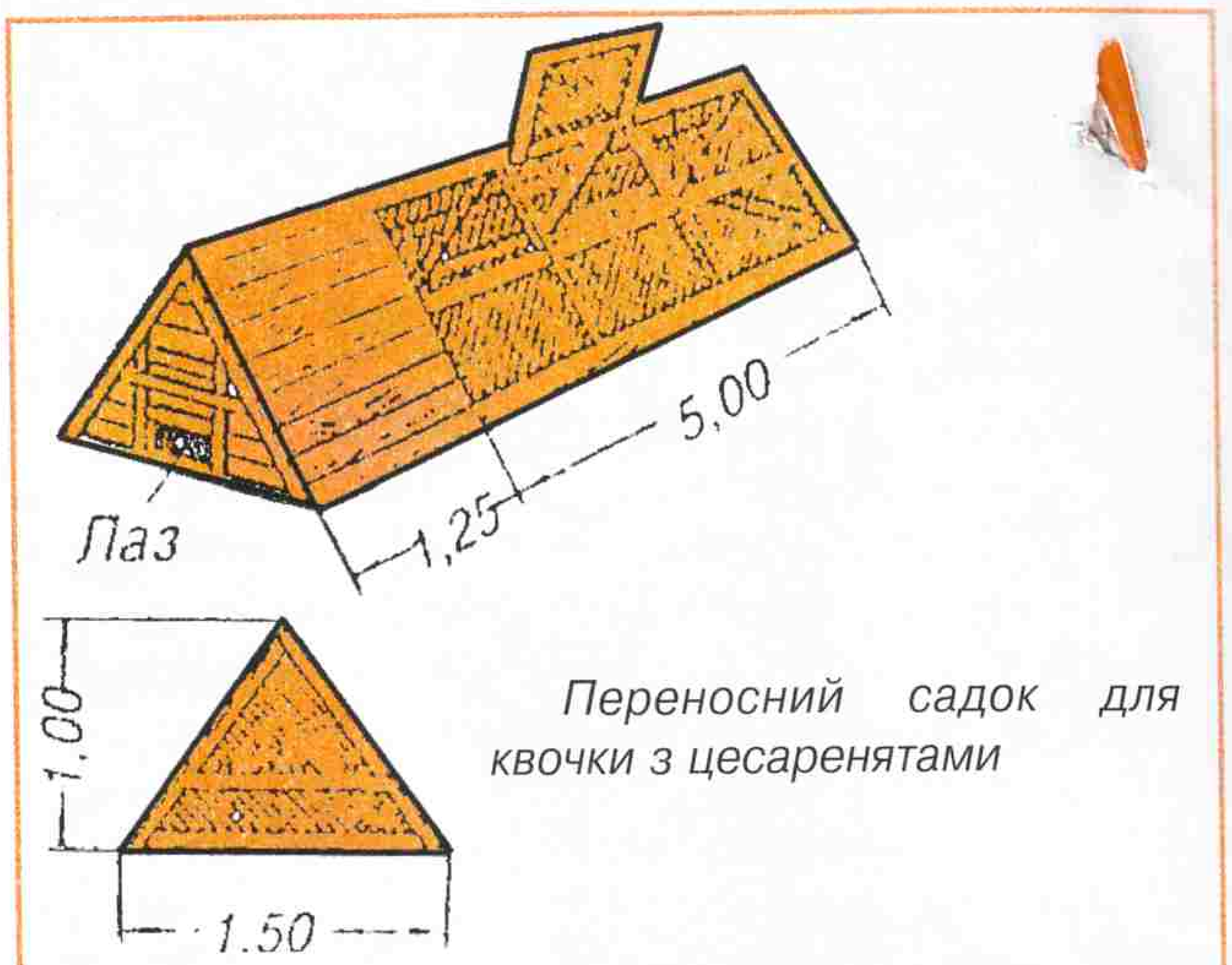
Хімічний склад яєць птиці різних видів, %

Вид птиці	Вода	Протеїн	Жир	Безазотисті екстрактивні речовини	Зола	Калорійність 100 г яєчної маси, калорій
Цесарки	72,8	13,5	12,0	0,8	0,9	170
Кури	72,5	13,3	11,6	1,5	1,1	158
Індики	72,6	13,2	11,7	1,7	0,8	165
Качки	70,1	13,0	14,5	1,4	1,0	184
Гуси	70,4	13,9	13,3	1,3	1,1	180

Наявність вітамінів в 1 г повноцінних яєць у перерахунку на сиру речовину, мкг

Вид птиці	Жовток			Білок
	A	Каротиноїди	B_2	B_2
Цесарки	10	35	2	1,1
Кури	6	18	4	2
Індики	7	20	4	2
Качки	8	20	6	1
Гуси	10	20	6	1

Заплідненість яєць — показник, що характеризується кількістю запліднених яєць у відсотках від закладених до інкубатора, виводимість — це кількість виведного молодняка у відсотках від запліднених яєць.

Переносний садок для квочки з цесаренятами

Заплідненість залежить від кількості у стаді самців, їхнього здоров'я, активності, віку, умов годування й утримання.

У гарному стаді заплідненість яєць сягає 80—90 %.

Для встановлення відсотку заплідненості відбирають 10 яєць і досліджують їх вилитими на пласку поверхню. Для цього використовують звичайне скло розміром 30х30 см.

Білок розбитого й вилитого на скло яйця має зберігати проекцію його форми. Жовток має форму кулі й чітке забарвлення. Досліджують за станом зародкового диска.

Висока якість інкубаційних яєць і нормальний режим інкубації забезпечить вихід цесаренят не менше 80—85 %.

Умови природного насиджування яєць

Застосування правильних прийомів природної інкубації у присадибному птахівництві сприяє одержанню кращих показників виведення здорового молодняка птиці, а з іншого боку, знання умов, за яких відбувається природна інкубація, полегшить розуміння основ і техніки штучної інкубації.

За природної інкубації яєць основні умови забезпечуються самою квочкою.

Температурні умови створюються нагріванням яєць тілом квочки, яка сидить на гнізді.

Отже, температура, за якої відбувається розвиток ембріона в яйцях, залежить від температури тіла самої квочки.

Температура тіла у курей не постійна і змінюється протягом дня від 40 до 42,4°С. А температура в самому гнізді під квочкою нижча і змінюється від 33,4 до 38,8°С.

Температура на периферії гнізда нижча, ніж у його середині. Таким чином, яйця під квочкою перебувають у сталих, з незначними коливаннями температурних умовах.

Зміна температури в основному залежить від таких чинників:

...від зміни температури тіла самої квочки протягом доби і температури навколишнього середовища;

- переміщення яєць квочкою у гнізді;
- під час сходження квочки з гнізда температура знижується на 2—3°С;
- зміни температури в самому яйці залежно від часу насиджування.

Відносна вологість повітря в гнізді залежить від наявної вологості повітря у приміщенні для квочки і змінюється відповідно до зміни вологості.

Тривалість інкубації яєць цесарок — 27 (26—28) днів.

Виведення та вирощування цесаренят під квочкою

Розводити цесарок у присадибному господарстві вигідно. Від них отримують високоякісне дієтичне м'ясо і поживні, смачні яйця.

Від кожної цесарки-несучки за літній сезон можна виростити 40—50 цесаренят загальною живою масою у тримісячному віці понад 50 кг м'яса.

Кращий час для вирощування цесаренят у присадибному господарстві — квітень—червень, особливо, коли частина поголів'я залишається для племінної мети.

Яйця, відібрані для виведення молодняка, рекомендується зберігати не більше 70 днів за температури навколишнього середовища 5—12°С та вологості повітря 75—80 %.

Квочки поміж цесарок є, але вони дуже погані "мами". Тому краще у присадибному господарстві для виведення цесаренят використовувати курей та індичок.

Під курку підкладають одноразово 10—15 яєць цесарок, під індичку — 15—20.

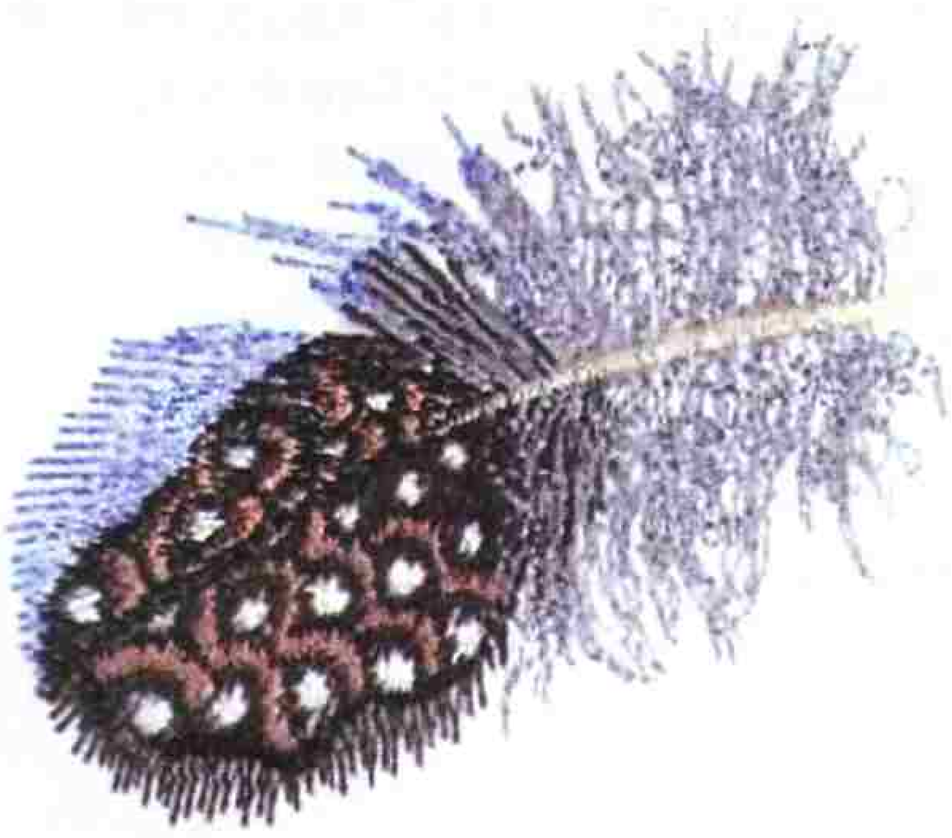
Виведення цесаренят відбувається на 26—28 добу після початку насиджування.

Цесаренята виводяться дружно. Молодняку дають змогу обсохнути під квочкою. Після цього їх переносять до ящика і ставлять у тепле місце, де температура повітря не нижче 20—31°С.

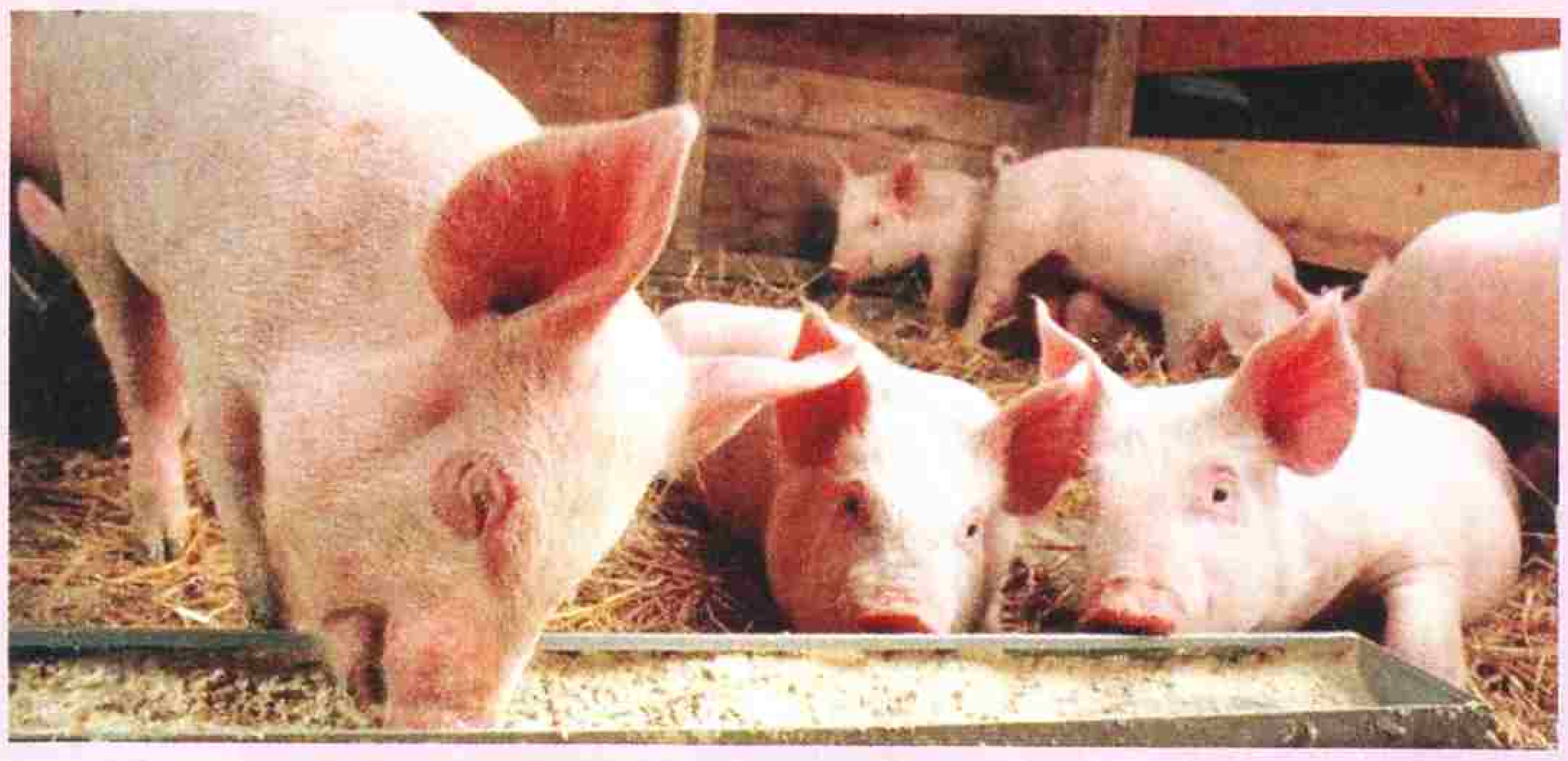
Коли вилупляться усі цесаренята, їх підпускають до квочки. Під неї можна підсаджувати молодняк, виведений в інкубаторі.

Під час вирощування цесаренят під квочкою пташник додатково не обігрівають. Квочка сама обігріє малят і навчить їх відшукувати корм. Тому господарю залишається тільки правильно утримувати й годувати птицю.

О.Лашко

Від чого залежить плодючість свиноматки?

Я передплатник журналу "Дім, сад, город" з невеликим стажем, але щомісяця з нетерпінням чекаю на журнал. У ньому є багато корисної інформації для селян, та і не тільки. У своєму господарстві ми тримаємо корову, телицю, свиней, свиноматок, кролів, різну птицю (гуси, кури, качки прості і мускусні, індики).

Були також свої кнурі. Перший жив півтора року, другий — два роки, а третій — рік.

Але я не про те. Хотіла б запитати у читачів журналу такі дві речі. Від чого залежить плодючість свиноматки? Наша свиноматка привела четверо поросят. Але в різні роки від свиноматок отримували від 8 до 16 поросят. Від свині, спарованої з нашим кнуром, одні сусіди мали десятеро, а від другої — 15 поросят. У нас побутує думка, що якщо в свиноматки мало поросят, то винен кнур.

І ще одне. Чому абортуються кролиці? Годівля гарна, а причини ніяк не можу знайти. На мої запитання прошу дати відповідь на сторінках журналу спеціалістів-зоотехніків, досвідчених господарів.

Коротенько, але з власного досвіду хочу поділитися, як я вирощую брукву. Цю рослину в нас ще називають турнепс. Схожа вона на зимову редьку, тільки білого кольору. Вирощували ми її для худоби: корови, кролів. Вони найкраще її поїдають. Тільки корові багато за один раз давати не можна, хіба що в мішанку, тому що молоко буде гірке.

Поїдається також і гичка цієї рослини. На насіння висаджувала восени і накривала кукурудзинням. А навесні розкривала і з'являлися сходи. Тільки треба берегти від птиці: ще нічого на городі немає, а тут молоденька зелень. Вона швидко піднімається і сягає висоти 1 м.

Потім зацвітає, як редиска. Мабуть, бруква з рослини хрестоцвітих, бо квіточки подібні. Потім дозрівають стручечки такі, як у ріпака. А зернятка такі, як у капусти, тільки коричневі.

Висівати його можна аж у жнива. У нас сіють брукву після того, як віджнивують. Стерню зорюють і рідненько розсівають брукву. Зерно (половину склянки на відро аміачної селітри — розмішати) висівають на 10—15 соток. Виростає така бруква, як голова трирічної дитини. Дуже добре витримує приморозки. Але щоб зберігати взимку, то до морозів тримати в землі не треба.

Зберігають коренеплід разом з кормовими буряками в погребі.

Л.В.Матіга,
Київська обл.

Що зумовлює у птиці сечокислий діатез

Сечокислий діатез (подагра) — надзвичайно серйозна хвороба птиці. Таку хворобу можна спостерігати в кожному дворі, де вирощують птицю.

Що для цієї хвороби характерно? Коли ви виявили такі ознаки, як малорухливість, пригнічений стан, відсутність апетиту, підвищену спрагу, наїжаченість пір'я, пронос, зниження несучості, забруднення пуху і пір'я білим випорожненням, то можете запідозрити у своєї птиці сечокислий діатез.

А якщо курка або курча загинуло, ви розрізали і виявили збільшені нирки, а в сечовивідних шляхах (канальцях) — білуваті тяжі, то підозра ваша підтвердиться, — це справді сечокислий діатез.

Якщо батьківське стадо (кури чи інші види птиці) годувалися погано, неповноцінними і недоброякісними кормами, то цю хворобу (подагру) ви вже виявите у курчат, які загинули з перших днів життя.

Ця хвороба може проходити і складніше, і ви можете на розтині хворої птиці, яка загинула або яку ви дорізали, побачити масове відкладення сечокислих солей на печінці, серці, нирках, селезінці, легенях, кишківнику, повітряносійних мішках у вигляді голкових або шпилькоподібних нашарувань, тяжів, смужок.

Ви запитаєте, що це за хвороба і від чого вона виникає? І що робити, коли вона виникла?

Відповідаю, що коли у крові нагромаджується сечова кислота, то вона виділяється з сечею. У нирках вона відкладається у вигляді кришталиків та солей. Причиною такого стану є глибокі порушення білкового, мінерального та вітамінного обміну. Відтак порушується спроможність організму в цілому нейтралізувати сечову кислоту. Враховуючи це, ви повинні серйозно під[illegible]ити до годування птиці і не давати їй будь-що, аби лише нагодувати її.

Ні в якому разі птиці не згодовувати недоброякісні корми, не давати надмірно м'яса, м'ясокісткового борошна, кров'яного та риб'ячого борошна, давати їй достатню кількість вітамінів А і D, групи В, марганцю, цинку та інших мікроелементів, кальцію, фосфору, натрію та калію. Лише так можна запобігти виникненню у птиці сечокислого діатезу.

Птиця повинна утримуватися на волі, достатньо отримувати ультрафіолетового опромінення. Не давати птиці кислого корму.

Сечокислий діатез може проходити у трьох видах: 1) вісцеральна подагра — це коли солі відкладаються на внутрішніх органах; 2) суглобова подагра — це коли солі (урати) відкладаються в суглобах; 3) змішана форма подагри.

Профілактика подагри:

▪ це збалансоване годування за білково-вітамінним та мінеральним складом;

▪ зниження кількості в раціоні кормів тваринного походження (риб'яче, м'ясо-кісткове борошно);

▪ збільшення у раціоні вітаміну А, введення до нього зелені та соковитих кормів.

За виникнення сечокислого діатезу птиці дають лужне питво: 1%-вий розчин харчової соди або 0,5 % розчину карловарської солі, вітаміну А — 5—10 тисяч одиниць на голову протягом 5—7 днів.

На інкубацію закладати тільки повноцінні і свіжі яйця — це запобіжить виникненню подагри в ембріонів та молодняка на ранніх стадіях.

Найефективнішим лікувальним засобом проти сечокислого діатезу є препарат вітуол (виробник Україна), який дають курчатам до місячного віку в дозі 0,5 г на 1 л води протягом 3—5 днів; старшій птиці — 1 г на 1 л води протягом 3—7 днів, дорослій птиці — по 1 г на 1 л води протягом 7—9 днів.

Профілактику та лікування цієї хвороби здійснювати за консультації та під наглядом місцевого ветлікаря.

Н.Я.Боцуляк,
ветлікар-консультант

Кокцидіоз виліковується

Кокцидіоз — хвороба, яка уражує слизову оболонку кишківника і супроводжується втратою продуктивності та високим падежем молодняка.

Якщо ви, скажімо, побачили у своєї птиці такі ознаки, як: пригнічений стан, зниження або відсутність апетиту, настовбурчене пір'я, звислість крил, втягнутість голови, заплющені очі, якщо птиця опустила дзьоб до підлоги і ходить хитаючись, наявність у випорожненні слизу, крові світло-коричневого або чорного забарвлення, ви маєте достатньо підстав запідозрити у своєї птиці таке захворювання, як кокцидіоз.

Перебіг хвороби буває 3—4 дні, а потім може настати смерть або ж видужання. За підгострого перебігу клінічні ознаки хвороби менше виражені, ніж за гострого.

Своєчасне застосування ліків дає позитивні результати, і птиця може одужати. Це захворювання поширене в усіх країнах світу, у тому числі і в птахогосподарствах України.

Шановні господарі! Прошу запам'ятати, що найчастіше хворіє птиця у віці від 15 до 130 днів. Старша може також хворіти, але в основному без помітних ознак.

Кокцидії дуже специфічні для кожного виду птиці (кури, гуси, качки, індики та інші).

Джерелом нападу (зараження) є птиця, що перехворіла, і яка засмічує ооцистами збудника корми, воду та підстилку. Ооцисти можуть поширюватися через забруднений реманент та людину, яка годує та напуває птицю, гризунами та дикою птицею.

Сприятливими для виживання збудників є затемнені та вологі місця у приміщенні, де перебуває птиця. Виникнення кокцидіозу спричинює порушення годування, різкий перехід з одного раціону на інший.

У курей, які перехворіли на кокцидіоз, на 1—2 місяці затримується яйцекладка, знижується на 10—80% несучість, птиця втрачає 30—70 % своєї маси.

Від кокцидіозу гине до 15—20 % птиці.

Бережіть здоров'я тварин

Нині майже кожний господар, що живе в селі, утримує домашніх тварин, і неодмінно корів та свиней, без яких зараз просто неможливо вижити. Завдяки їм селяни завжди мають молоко, масло, кисломолочні продукти, м'ясо, сало тощо.

Певна річ, кожному господарю необхідно ретельно стежити за станом здоров'я домашньої худоби. Адже є захворювання, які можна виявити ще на початковій стадії, зокрема за погіршенням зовнішнього вигляду тварин та незначним зниженням продуктивності. До таких захворювань належать і гельмінтози — паразитарні захворювання, які спричинюють гельмінти (у простонародді — глисти). До речі, ними хворіють і люди. Наслідки цих захворювань можуть бути вкрай небезпечними для життя. Тому необхідно приділяти постійну увагу питанням профілактики, тим більше, що зараз це стало зовсім легко — є якісний вітчизняний препарат для боротьби з гельмінтами у тварин. Називається він **альбендазол** (виробництва ДП **"Натуропрепарат"** Борщагівського хімфармзаводу). Випускається у формі **таблеток** по 500 мг та 10%-ного порошку. Цей засіб ефективний проти всіх видів глистів і придатний для різних видів тварин.

Придбати препарат можна у ветеринарних аптеках та зоомагазинах.

Якщо у вас виникають питання щодо застосування **альбендазолу**, то спеціалісти ДП "Натуропрепарат" із задоволенням нададуть усю необхідну інформацію за телефонами:
(044) 471-06-20 та 458-93-42.
Знаходиться підприємство у Києві по вулиці Миру, 17.

Ліцензія АА №128602 видана Державним департаментом ветеринарної медицини 8 серпня 2001 року.

Які ж існують методи профілактики та лікування кокцидіозу:

Основа основ — це суворе дотримання ветеринарно-санітарних правил і застосування спеціальних засобів для знищення ооцист кокцидій у навколишньому середовищі.

Згубно діє на ооцист кокцидій просушування вологих місць приміщення, де утримується птиця, пропалювання кліток, стін та іншого реманенту, застосування таких дезінфектантів, як хлорне вапно + їдкий натрій. Низькі температури не знищують кокцидій. Використання найдієвіших препаратів проти кокцидіозу: байкокс (фірма Байєр, Німеччина), доза 1 мл на 1 л води, курс лікування — 2 дні підряд; кокцисан (фірма КРКА, Словенія) — 0,5 кг на 1 тонну корму, задають періодично, починаючи з 10-денного віку до 100—120 днів.

Є ще ряд таких кокцидіостатиків, як: сакокс, козумікс, ампроль+ трисульфон та сульфаніламідні препарати.

Попередньо необхідно отримати кваліфіковану консультацію щодо застосування того чи іншого кокцидіостатику в місцевого або районного ветлікаря.

Запобігти виникненню у птиці кокцидіозу можна щепленням їй вакцини Лівакокс (виробник Чехія), яку завозять в Україну ряд фірм.

Н.Я.Боцуляк,
ветлікар-консультант

КЛУБ СЕМЕЙНОГО ДОСУГА

ДОБРО ПОЖАЛО

Почетный Президент «Клуба Семейного Досуга» Хенк Дейкстра

ЧТО ТАКОЕ «КЛУБ СЕМЕЙНОГО ДОСУГА»?

- **Первый в Украине** Книжный Клуб, который объединяет **более 600 000 семей**.
- Уникальная возможность приобретать лучшие книги, аудио-, видеокассеты и другие товары для досуга, представленные в Клубном журнале.

ЕСЛИ ВЫ СЕЙЧАС ВСТУПАЕТЕ В НАШ КЛУБ, ТО:

- Получаете возможность **приобрести по специальной цене любые три книги**, представленные на этой странице и, вдобавок, получить **две фирменные чашки** с логотипом Клуба!
- В дальнейшем Вам предоставляется уникальная возможность делать заказы на книги, аудио- и видеокассеты, компакт-диски, игры и игрушки в уютной домашней обстановке из **прекрасно иллюстрированного ежеквартального Клубного журнала**.

ВАШИ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА В КАЧЕСТВЕ ЧЛЕНА КЛУБА НЕ СЛИШКОМ ОБРЕМЕНИТЕЛЬНЫ:

- Не прерывать Ваше членство в Клубе в течение минимум одного года.
- Ежеквартально приобретать хотя бы один товар, например, одну книгу из Клубного журнала.
- Оплатить единовременный взнос в размере 6 гривень за регистрацию и пластиковую карточку члена Клуба.

КАК ВСТУПИТЬ В «КЛУБ СЕМЕЙНОГО ДОСУГА»?

- Закажите из данного объявления **3 книги или аудио в любом сочетании, а также 2 чашки с логотипом Клуба всего за 8 гривень**.
- Заполните и пришлите Купон-Заявление.
- После получения Заявления Клуб вышлет наложенным платежом Ваш заказ, 2 чашки и престижную пластиковую карточку члена «Клуба Семейного Досуга».
- Единовременный взнос в размере 6 гривень, а также стоимость заказа (8 гривень) Вы оплачиваете только при получении посылки на почте. Вам не следует делать это заранее.

С наилучшими пожеланиями,
Хенк Дейкстра,
Почетный Президент
«Клуба Семейного Досуга»

• Дом, семья, досуг • Дом, семья, досуг •

- 736 — **Энциклопедия домашнего умельца**
- 805 — **Тосты и анекдоты**
- 511 — **1000 полезных советов для дома и семьи. Популярная энциклопедия**
- 737 — *Ю. Полякова* **Современная энциклопедия для девочек**

• Женские тайны •

- 734 — *Н. Марьина* **Современная энциклопедия парикмахерского искусства**
- 512 — *С. Уоррен, А. Томпсон* **Если тебя бросили...**

• Секреты кулинарии •

- 831 — **Детское питание**
- 833 — **700 салатов на любой вкус**

• Словари • Словари •

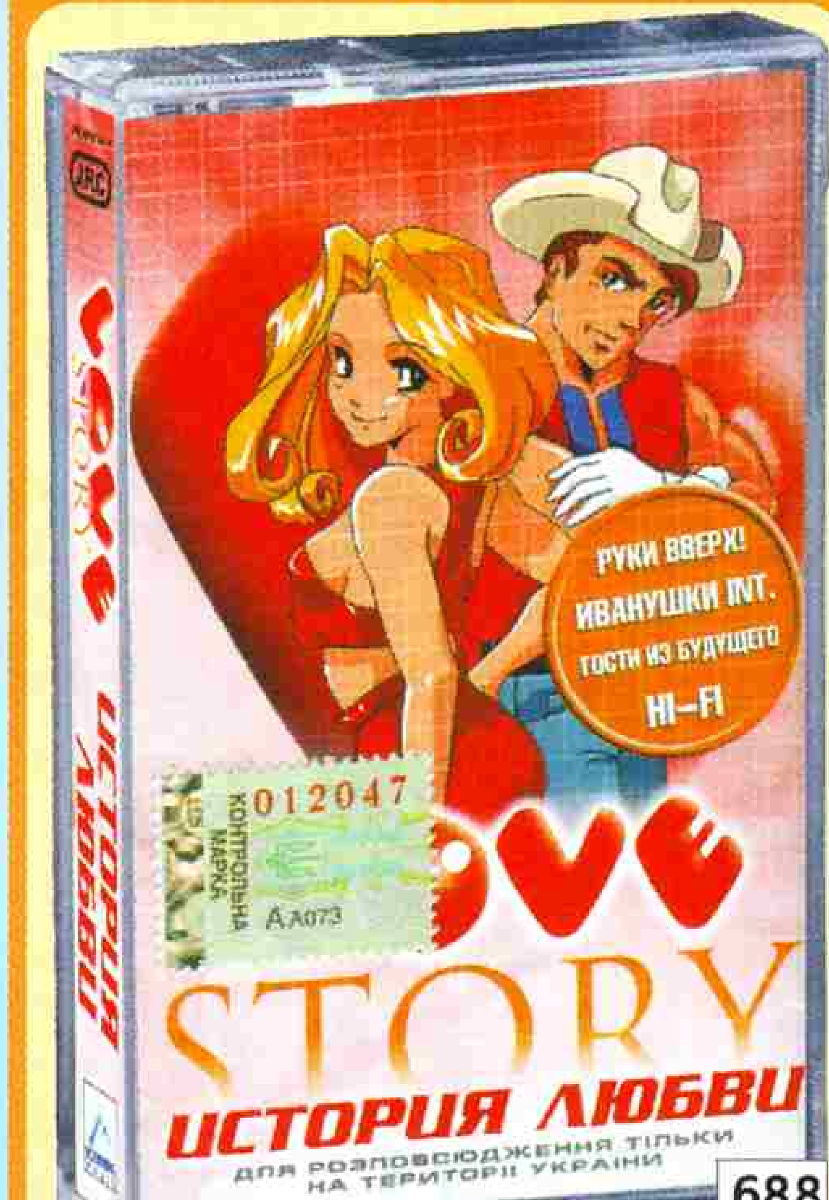
- 656 — *А. Романова* **Белая и серая магия**
- 746 — *В. Перебийніс та ін.* **Англо-український та українсько-англійський словник**
- 745 — *М. Зубков* **Російсько-український і українсько-російський словник**
- 836 — **Все о блюдах из муки**

НОВЫ

3 КНИ или А

- 407 — **Живой концерт ОСП**

• Аудио •

КЛУБ рекомендует

Сборник **Love Story** Гости из будущего, Hi-Fi, К. Орбакайте, Руки Вверх и др. Всего 18 песен.

• Детективы, триллеры • Детективы, триллеры •

- 359 — *В. Безымянный, В. Уваров* **Маньяк!**
- 362 — *В. Безымянный* **Русское видео**
- 395 — *Д. Чейз* **Большой куш**
- 430 — *Дж. Даннинг* **Женщины-убийцы**
- 431 — *Дж. Даннинг* **Странные смерти**

• Аудио • Аудио •

- 677 — **Woman** Summer Son, Baby One More Time, If It Makes You Happy, No More I Love Yous. Всего 12 песен.
- 678 — **Спи, малыш мой, засыпай** На кассете записаны 22 колыбельные.
- 537 — *М. Серегин* **Дада Путана**
- 531 — *М. Серова* **Бес в ребро**
- 532 — *Ч. Абдуллаев* **"Гран-при" для убийцы**

• Для дома, д

КЛУ рекомен

Домаш медицинский с 8000 сов

Весняні страви

Суп із кропиви

Влити в каструлю м'ясний бульйон, посолити, додати досить крупно нарізану картоплю, промитий рис і обсмажену ріпчасту цибулю. Промиту і дрібно нарізану молоду кропиву додати до супу тоді, коли картопля напівготова. За хвилину до готовності в суп засипати посічену зелень петрушки.

Суп з зеленою цибулею

Пагони зеленої цибулі перебирають, нарізують і додають до бульйону, в якому вариться картопля. Потім додають 5—7 г обсмаженого борошна та 10—15 г топленого масла. Для надання приємного кольору можна додати чайну ложечку тертої і смаженої на маслі моркви. Спеції додають за смаком.

Після Паски у кожної гарної господині є достатня кількість круто зварених яєць. Щоб вони не зіпсувалися, з них можна приготувати смачні страви.

Яйця, фаршировані сиром

Яйця звільнити від шкаралупи, розрізати навпіл. Вийняти жовтки, додати до них добре віджатий сир, розтертий з часником. Сир з'єднати з жовтками, вимішати до однорідної маси, сформувати кульки, начинити ними половинки білків, залити майонезом і прикрасити дрібно посіченою зеленню.

Паштет із твердого сиру і яєць

Твердий сир і яйця натираємо на тертушці, змішуємо, додаємо спеції, викладаємо у форму, зверху присипаємо паніровочними сухарями. Таким паштетом намащуємо шматочки хліба до сніданку.

Яйця в желатині

Ціле яйце кладемо в чашку, заливаємо міцним прозорим бульйоном з желатином, охолоджуємо як холодець. Перед подаванням до столу стінки чашки на мить треба занурити у кип'яток, після чого яйце в желатині легко випаде на тарілку і буде зберігати гарну форму.

М'ясний рулет з яйцями та грибами

М'ясний фарш, підсолений, зі спеціями, викласти на вологу тканину прямокутної форми. По краю на фарш у ряд викласти звільнені від шкаралупи круто зварені яйця. Зверху притрусити смаженими грибами. За допомогою тканини згорнути фарш разом із яйцями і грибами в рулет. Перекласти рулет до гусятниці або на деко і запекти у духовці. Готовий рулет нарізати скибочками.

Яйця в соєвому соусі

0,5 склянки готового соєвого соусу, 2 ложки горілки, 2 ложки цукру, гвоздика, 0,5 чайної ложечки меленого імбиру, 1 зубчик подрібненого часнику. Всі складові викласти на маленьку сковороду і протушкувати, помішуючи дерев'яною ложкою. Коли соус загусне, полити ним 4 розрізаних навпіл яйця.

Яйця з креветками

На кожну половинку круто звареного яйця покласти зварену і очищену креветку. Кожну порцію залити чайною ложечкою майонезу і притрусити дрібно посіченою зеленню.

Молоде курча або голуб, фаршировані яйцями

Випотрошену і підготовлену тушку птиці начинити шматочками яблук, відвареного в підсоленій воді гарбуза і очищеним круто звареним яйцем. Для надання приємного смаку можна додати шматочок лимона. Черевце зашити або просто зв'язати міцною ниткою, змастити майонезом і запекти в духовці.

Пиріжки з грибами

Беремо: *250 г борошна, 100 г грибів, 150 г олії, 100 г цукру, 20 г дріжджів, 3 цибулини. Солимо за смаком.* Розводимо дріжджі в теплій воді (1,5 склянки). Додаємо 200 г борошна, розмішуємо і ставимо опару в тепле місце на 2—3 год.

Олію розтираємо з цукром, вливаємо в опару, перемішуємо, додаємо 50 г борошна і залишаємо на 1,5 год. для бродіння.

Замочуємо на 2 год. промиті сушені гриби, відварюємо до готовності і пропускаємо через м'ясорубку. Обсмажуємо на олії дрібно посічену цибулю. Коли вона набуде золотавого кольору, додаємо гриби. Все солимо і тушкуємо хвилин п'ять.

Із готового тіста формуємо кульки і даємо їм підійти. Потім кульку розплескуємо, всередину кожної кладемо грибну масу і зліплюємо пиріжечок. Викладаємо на змащене олією деко, даємо постояти 30 хв., поверхню пиріжків змащуємо солодкою водою і випікаємо в гарячій духовці 30 — 40 хв, після чого виймаємо і накриваємо рушником, щоб не пересихали.

Святкові струдлі

Беремо: 2 склянки борошна, третину склянки олії, сіль. Для начинки використовуємо за бажанням господині: м'ясо, рибу, тушковану капусту, товчену картоплю з цибулею, для солодких струдлів — повидло, родзинки, моркву, чорнослив тощо.

Замішуємо тісто із борошна, олії, кількох столових ложок теплої води, дрібки солі. Місимо тісто, поки воно не стане еластичним і гладеньким. Ставимо на півгодини у тепле місце, а потім посипаємо поверхню стола борошном і тоненько розкачуємо тісто. Змащуємо поверхню олією, викладаємо рівномірно начинку і починаємо згортати з одного краю рулет. Готовий рулет обережно викладаємо на змащену жиром форму, поверхню струдля змащуємо олією і випікаємо в добре розігрітій духовці. Охолоджений струдель нарізуємо упоперек на шматочки.

Сирне печиво

Взяти: 200 г борошна, одне яйце, 120 г сиру, 80 г вершкового масла. Замісити на воді тісто, розкачати його, нарізати прямокутниками, змастити яйцем і випікати при температурі 200 градусів 10 — 15 хв. до утворення золотавої шкірочки.

Бісквіт заварний

Беремо: *200 г борошна, 200 г цукру, 200 г вершкового масла, 10 яєць, дрібку ваніліну.*

У каструлю розбиваємо всі яйця, додаємо цукор, все ретельно вимішуємо і ставимо на дуже слабкий вогонь, безперервно збиваючи масу кулінарним вінчиком до пишності і білого кольору. Після цього каструлю знімаємо з вогню і вже на столі продовжуємо збивати до збільшення об'єму маси в 2 — 3 рази. Потім поступово висипаємо борошно з ванільним цукром. Все обережно вимішуємо і виливаємо в форму, змащену маслом і обсипану крохмалем. Тісто не повинно займати більше половини форми, бо воно має підійти. Випікаємо бісквіт при температурі 220°С. Готовність бісквіта визначають дерев'яною скалкою — на ній не повинно бути налипання. Охолоджений бісквітний корж розрізують і змащують будь-яким кремом.

Домашня паска

Беремо: 500 г борошна вищого гатунку, 1 пакетик сухих дріжджів, 1,5 — 2 склянки молока, 5 яєць, 0,5 склянки цукру, 0,5 склянки олії, сіль. Змішуємо молоко, дріжджі, цукор і половину борошна. Це буде опара. Ставимо її в тепле місце, прикривши рушником. Через годину тісто має удвічі збільшитися в об'ємі Після цього додаємо решту продуктів. Вимішуємо тісто руками доти, поки воно не прилипатиме до рук. Знову накриваємо тісто рушником і ставимо в тепле місце. Чекаємо, поки об'єм тіста збільшиться удвічі. Після цього вистеляємо форми пергаментним папером, змащуємо маслом і викладаємо тісто у форми так, щоб воно заповнило їх до половини. Залишаємо тісто у формі на 20 — 30 хв, щоб підійшло. Випікаємо в духовці до готовності. Коли паска буде ледь тепла, прикрашаємо верхівку.

Смачного!

Лінкевич Ярослава з с. Івання Рівненської області в листі до редакції пише: "Дуже шаную ваш журнал, а особливо кулінарну сторінку, тому що я люблю куховарити. Це не тільки моє хобі, а й майбутня професія. Я навчаюсь на третьому курсі і скоро буду кухарем-кондитером. Увазі читачів пропоную прості і випробувані рецепти".

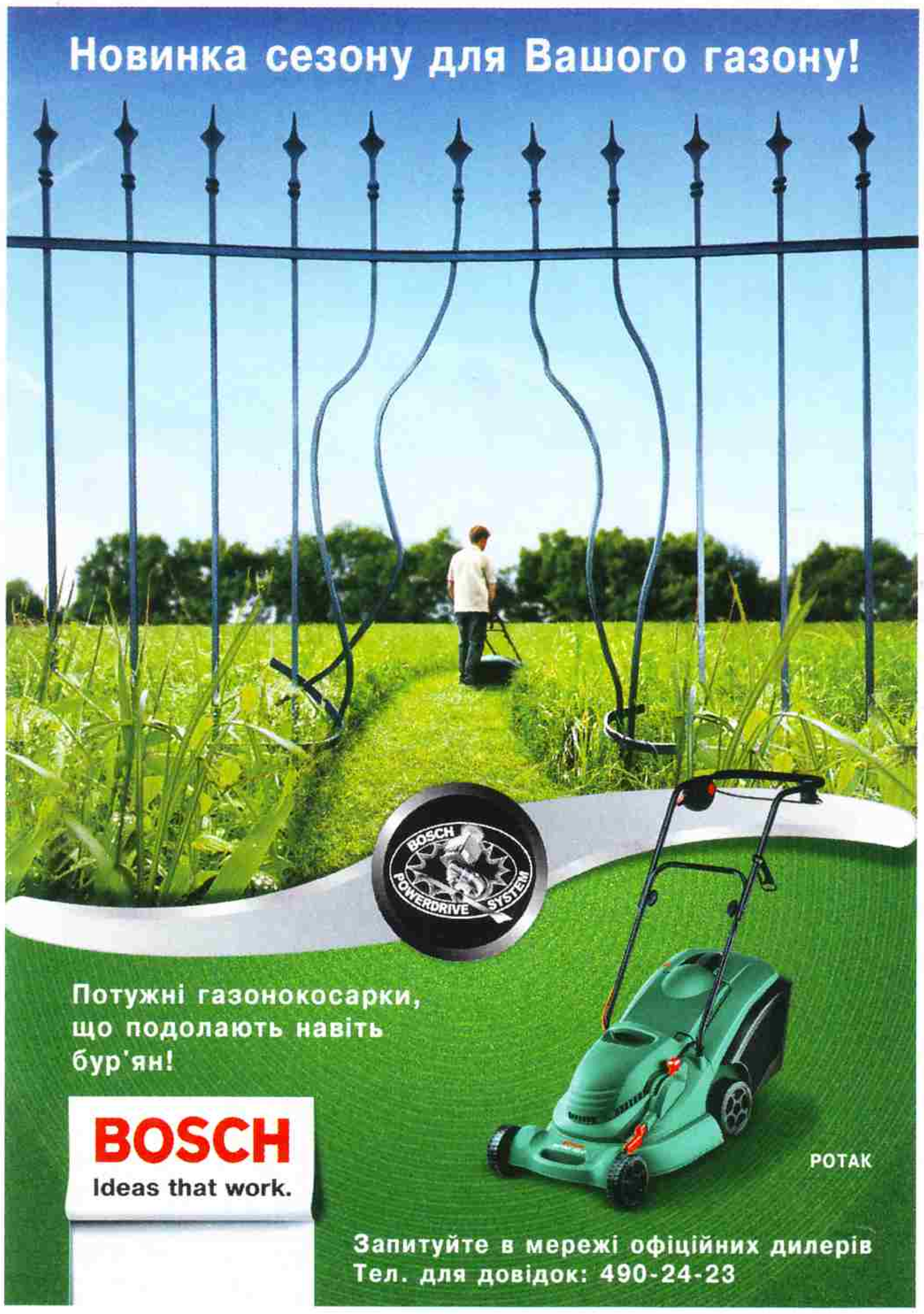
Салат "Ярославна"

На блюдо викладаємо шарами: нарізані соломкою свіжі огірки, цибулю нарізану кубиками (підсмажену і охолоджену), ковбасу, нарізану соломкою. Цей шар змащуємо майонезом. Варену і охолоджену картоплю нарізуємо соломкою. Підсолюємо. На картоплю кладемо нарізаний шматочками свіжий помідор, на нього шатковану молоду капусту, змішану навпіл з тертим яблуком. Зверху салат заливаємо майонезом.

Торт "Ведмедик на Півночі"

До 200 г вершкового масла (кімнатної температури) додаємо 5 жовтків, розтертих з склянкою цукру, склянку сметани, 0,5 чайної ложечки соди, сіль і ванілін. Додаємо борошно, щоб вийшло не дуже круте тісто. Тісто вимішуємо і розділяємо на три частини. Формуємо коржі і випікаємо у духовці. Поки печуться коржі, готуємо крем: 5 білків збиваємо в густу піну. Поступово додаємо 3/4 склянки цукру, 1,5 склянки подрібнених горіхів. Цим кремом змащуємо охолоджені коржі. Зверху торт заливаємо шоколадною помадкою, яку готуємо так: 2 столові ложки какао, 3/4 склянки цукру заливаємо склянкою гарячого молока. Ставимо на вогонь, помішуємо ложкою і чекаємо, коли розтане цукор. Додаємо 70 г вершкового масла, вимішуємо. Коли помадка стане теплою, заливаємо нею торт.

Щасливого всім свята!

Новинка сезону для Вашого газону!
BOSCH POWERDRIVE SYSTEM
Потужні газонокосарки, що подолають навіть бур'ян!
BOSCH
Ideas that work.
ROTAK
Запитуйте в мережі офіційних дилерів
Тел. для довідок: 490-24-23

Агрофірма "Теплиці України" пропонує:
• Високоякісну квітучу розсаду однорічників;
• Рослини для інтер'єрів та ландшафтного озеленення;
• Багаторічні квіти в контейнерах;
• Декоративні чагарники та ліани;
Гнучка система знижок
Наша адреса: 04128 м. Київ, вул. Берківецька, 6
Тел./Факс: (044) 443 80 09; 449 57 75; 422 24 18

1,5 л.с. покорные женщинам и детям!
HONDA
Энергия мечты
FG100 Harmony
Идеальный МОТОБЛОК на весь сезон
Воплощение МЕЧТЫ садоводов, огородников, дачников
Пашет, пропалывает, культивирует, окучивает, роет борозды, копает ямы, и ... многое другое!!!
Он легок
Он надежен
Он маневренен
Он экономичен
Он совершенен
4-х тактный!
11,8 кг!
Гарантия!
Сервис!
Любую почву, любой бурьян в любом направлении, под любым углом!!!
Доставка по Украине
Тяпка и лопата с мотором!!!
Теперь все !!! и гораздо больше того, что Вы делали тяжелым трудом в саду и огороде сапой, лопатой и граблями Вы будете делать с ОГРОМНЫМ удовольствием при помощи
сверхлегкого супермотоблока XXI века!
ООО "КЛИНТ" тел./факс 044-414-74-30, 464-95-62
Киев, пр. Героев Сталинграда, 16д, оф. 58 E-mail: binar@i.kiev.ua
Единственный мотоблок умеющий полоть!!!

м.Київ, вул.Богатирська, 11
тел./факс
(044) 411 30 59
e-mail: office@prosvit.kiev.ua
СІТКА
сталева з полімерним покриттям

Новинка!
BOSNA LG
Насоси нового покоління та обладнання для приватних будинків. Гарантія 1 рік
Режим роботи без перерви та вихідних.
Обладнання дасть змогу вам завжди мати холодну та гарячу воду — лише відкрийте кран! Насоси, що входять до комплекту обладнання, мають фільтр і муфту, що легко з'єднуються зі шлангом та трубою. Потужність насоса — це підйом води з 80 м, 2000 л на годину, тиск 8 атмосфер. Ціна насосів —від 110 грн.
Телефонуйте до Києва і оператори допоможуть знайти нашу продукцію у вашому місті:
(044) 216-15-38, 244-61-80.

САЖЕНЦЫ РОЗ
Самое лучшее для Вас!
В НАЛИЧИИ БОЛЕЕ 100 СУПЕРСОРТОВ, ВКЛЮЧАЯ ПОТРЯСАЮЩИЕ ПЛЕТИСТЫЕ.
Реализация с марта по ноябрь (почтой и на месте).
По запросу высылается каталог (вкладывайте конверт с обратным адресом).
ОВЧАРОВ Сергей Сергеевич, ул. Школьная, 38, с. Холмовка, БАХЧИСАРАЙСКИЙ р-н, КРЫМ, 98465. т. (06554) 6-02-51.

Вермісол —
високий ефект при низьких витратах.
Екологічно чистий біостимулятор росту.
Рідке органічне добриво на основі біогумусу.
Звертатись: "Вермігосподарство",
м. Вінниця
смт Стрижавка,
вул.Туристична,7-а.
Тел. (0432)
43-43-66, 44-83-15
E-mail: vermisol @ vn.ua

Телеканал ТЕТ, програма "КЛУБ ЗДОРОВ'Я" та журнал "ДІМ, САД, ГОРОД" пропонують взяти участь у конкурсі для городників та садоводів-любителів

УВАГА КОНКУРС! СПІЛЬНА АКЦІЯ!

ВЛАСНІ ВІТАМІНИ

Якщо на вашому власному городі, у саду чи вдома ростуть корисні рослини — дерева, ягоди, спеції, рідкісні вітамінні рослини, фрукти, пишіть нам.

Знімальна група програми "Клуб здоров'я" обов'язково завітає до вас у гості. Вам надається унікальна можливість поділитися своїм досвідом та досягненнями з усією Україною.

Перевага віддаватиметься найоригінальнішим та оздоровчим пропозиціям.

Щомісяця визначатимуться переможці конкурсу, на яких чекатимуть призи від журналу "Дім, сад, город" — повне зібрання "Бібліотеки ДСГ" та комплект елітного насіння від зарубіжних та вітчизняних виробників.

Адреса для листів: *03057, Програма "Клуб Здоров'я", проспект Перемоги, 44, м.Київ*

У номері:

„Дім, сад, город"
виробничо-практичний журнал
№4, квітень, 2003 р.

Головний редактор **М.І.Халимоненко**
Головний художник **Т.П.Колодницька**
Заступники головного редактора
Б.К.Донгаш, І.Ф.Куштенко
Редактори **А.М.Капітульська, О.В.Кисленко**

Дизайн, верстка **В.О.Пономаренко**

Комерційний директор **Г.А.Донець, тел. 552-90-45**
Реклама, оголошення **В.О.Давидко, О.К.Шевченко, тел. 552-95-11**
Розповсюдження, маркетинг
Т.І.Лазебник, тел.552-94-60
Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 23.10.98

Підписано до друку 20.03.2003 р.
Загальний тираж 148 300 прим. (у тому числі: російською мовою і в комплектах з іншими журналами — 28 600 прим.)
Ціна договірна.
Адреса: пр.Гагаріна, 17-а, Київ-94, 02094. Тел. (044) 552-95-13
E-mail: dsg@iptelecom.net.ua; dsg@i.kiev.ua

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у Державному видавництві «Преса України».
03148, Київ-148, вул.Героїв Космосу, 6.
З. 0118304

На 1-й стор. обкладинки фото Станіслава Донцова

Індекс 74142

ISSN 0235-6368. Дім, сад, город. №4. 2003. 1—48 с.
Ціна договірна.